

Załącznik do Uchwały
Nr 30/319/21/VI
Zarządu Województwa
Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 8 czerwca 2021 r.

**Zarząd Województwa
Warmińsko-Mazurskiego**

Ocena zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego za 2020 rok

Opracowanie:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-
Mazurskiego w Olsztynie
Biuro ds. pomocy i integracji społecznej

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	3
WPROWADZENIE	5
1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH	6
1.1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	6
1.2. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia	12
1.3. Gmina – zadania ośrodków pomocy społecznej	18
1.4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie	21
1.5. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	24
1.6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia	27
1.7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	37
1.8. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego	40
1.9. Aktywność projektowo-konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	44
1.10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia	46
2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W KONTEKŚCIE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO	50
2.1. Opracowywanie i wdrażanie programów wojewódzkich	50
2.2. Organizowanie kształcenia kadr pomocy społecznej	59
2.3. Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej	60
2.4. Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań z obszaru polityki społecznej	60
2.5. Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 11 Włączenie społeczne	61
2.6. Realizacja Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020	63
2.7. Realizacja projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna”	65
2.8. Realizacja projektu „Akademia Pomocy Społecznej”	66
2.9. Realizacja projektu „Pomagajmy razem”	66
3. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM	67
SPIS MAP, TABEL I WYKRESÓW	76

WYKAZ SKRÓTÓW

SKRÓT	WYJAŚNIENIE
CAS	Centralna Aplikacja Statystyczna
CIS	Centrum Integracji Społecznej
DDP	Dzienny Dom Pomocy
DEFS	Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
DEFRR	Departament Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
DPS	Dom Pomocy Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	Ekonomia Społeczna
KIS	Klub Integracji Społecznej
MKIS	Młodzieżowy Klub Integracji Społecznej
MRiPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
MRPiPS-03	Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej - pieniężnych, w naturze i usługach
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej (w tym Miejski, Miejsko-Gminny i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej)
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO WER	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020
RDP	Rodzinny Dom Pomocy
RPO WiM 2014-2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
WMOA	Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie
WPRES	Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej

Jeżeli w dokumencie jest mowa o:

- ustawie o pomocy społecznej** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.);
- ustawie o zatrudnieniu socjalnym** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 176);
- ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2020 r. poz. 821);
- ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409);
- ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573);

- 6. ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 ze zm.);
- 7. ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057, ze zm.);
- 8. ustawie o świadczeniach rodzinnych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 111);
- 9. ustawie o dodatkach mieszkaniowych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2019 r. poz. 2133);
- 10. ustawie o pomocy osobom uprawnionym do alimentów** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U. z 2021 r. poz. 877);
- 11. ustawie o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz.U. z 2020 r. poz. 1398 ze zm.);
- 12. ustawie o systemie oświaty** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327 ze zm.);
- 13. ustawie o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407);
- 14. ustawie o samorządzie województwa** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2020 r., poz. 1668);
- 15. ustawie o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów** – należy przez to rozumieć: ustawę z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. z 2020 r., poz. 1297).

WPROWADZENIE

Uchwalona w marcu 2011 roku przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej nowelizacja ustawy o pomocy społecznej nałożyła obowiązek sporządzania oceny zasobów pomocy społecznej przez samorządy gmin, powiatów i województw. Zadanie to, w sposób bezpośredni, realizowane jest przez: ośrodki pomocy społecznej (OPS), powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) i regionalne ośrodki polityki społecznej (ROPS).

Gmina, powiat i samorząd województwa opracowują ocenę zasobów w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej. Dokument ten powinien zawierać szczegółowe informacje dotyczące lokalnych zasobów, a w szczególności: infrastruktury, kadry, nakładów finansowych na zadania pomocy społecznej czy działalność organizacji pozarządowych oraz informacje o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Ocena zasobów powinna zostać przedstawiona przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa. Następnie samorząd województwa zobligowany jest do przekazania oceny zasobów pomocy społecznej właściwemu wojewodzie do 31 lipca każdego roku. Ocena wraz z rekomendacjami ma być podstawą do planowania budżetu na rok następny.

Opracowana aktualnie już po raz dziesiąty ocena zasobów pomocy społecznej stanowi podstawę dla przedkładanych radom gmin, powiatów i sejmikowi województwa wniosków i rekomendacji do podjęcia priorytetowych działań celem zabezpieczenia potrzeb mieszkańców województwa w obszarze pomocy i integracji społecznej. Ma to szczególne znaczenie w kontekście nowego okresu programowania. Dlatego też dobra diagnoza posiadanych zasobów pomocy społecznej w województwie, jak również określenie na jej podstawie istniejących deficytów, pozwoli na zaplanowanie regionalnych oraz lokalnych, długofalowych działań m.in. w obszarze wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Formularz oceny zasobów pomocy społecznej składa się z kilkunastu części dotyczących m.in.: danych o sytuacji demograficznej i społecznej, danych o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej oraz danych o zasobach infrastrukturalnych pomocy społecznej. Drugą część dokumentu stanowi informacja nt. działań w obszarze polityki społecznej realizowanych na poziomie samorządu województwa przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. Ocena zasobów pomocy społecznej kończy się wnioskami i rekomendacjami jakie wypływają z zaprezentowanych danych wojewódzkich w obszarze pomocy i integracji społecznej w roku 2020. Przy opracowaniu oceny zasobów pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego, obok informacji z gmin i powiatów zawartych w sprawozdaniach jednostkowych w Centralnej Aplikacji Statystycznej, wykorzystano dane własne oraz m.in.: dane z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego, GUS-u, Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz ze sprawozdania MRPiPS-03R a także z dodatkowych ankiet wypełnianych przez ops-y/pcpr-y w systemie Lime. Część danych, których nie udało się pozyskać, pozostała na poziomie 2019 roku.

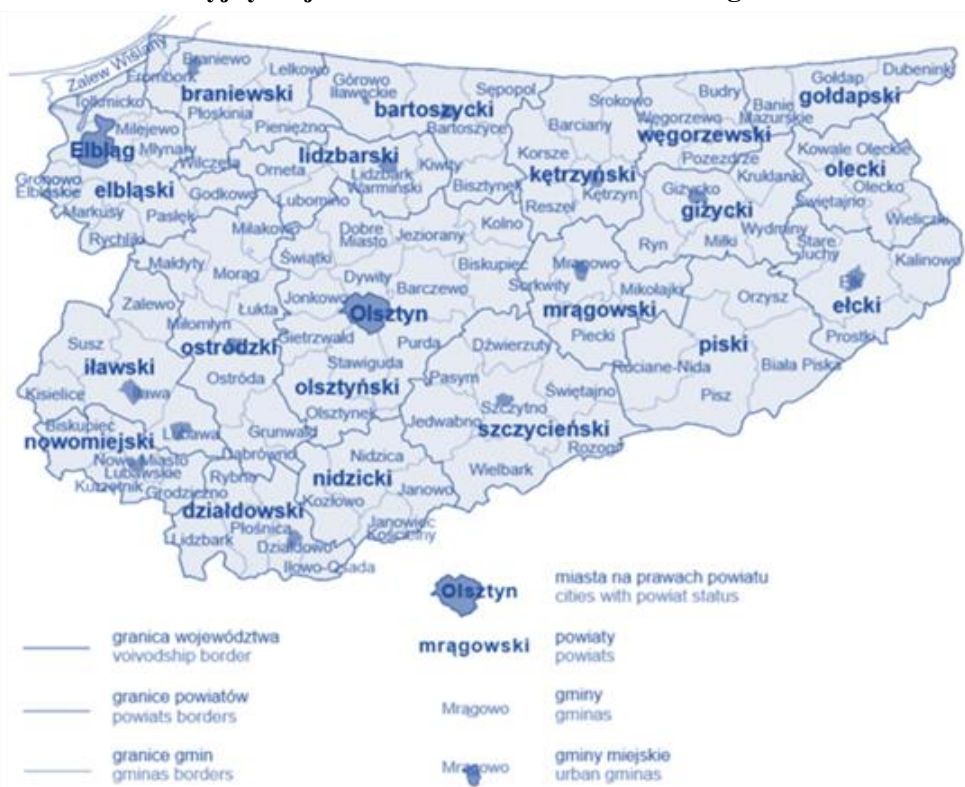
Na tej podstawie, zgodnie z art. 21 pkt 8 ustawy o pomocy społecznej, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej sporządził wojewódzką ocenę zasobów pomocy społecznej za rok 2020.

1. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W GMINACH I POWIATACH

1.1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

Województwo warmińsko-mazurskie leży w północno-wschodniej części kraju, jest czwartym co do wielkości województwem w Polsce i zajmuje obszar 24 173,47 km², co stanowi 7,7% całkowitej powierzchni państwa.

Mapa 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 roku

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie, olsztyn.stat.gov.pl

Województwo warmińsko-mazurskie podzielone jest na 21 powiatów, w tym 19 powiatów ziemskich oraz 2 powiaty grodzkie (m. Olsztyn i m. Elbląg). Na terenie województwa znajduje się 116 gmin, w tym 16 gmin miejskich, 34 gminy miejsko-wiejskie oraz 66- gmin wiejskich.

LUDNOŚĆ

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2019 roku **województwo zamieszkiwało 1 422 737 osób**¹. Wśród mieszkańców przeważały kobiety (stanowiły 51,1% populacji), ich liczba była wyższa od liczby mężczyzn o 30 919 osób. Z analizy struktury ludności województwa wynika, że w 2019 roku 18,25% mieszkańców to osoby do 17 roku życia.

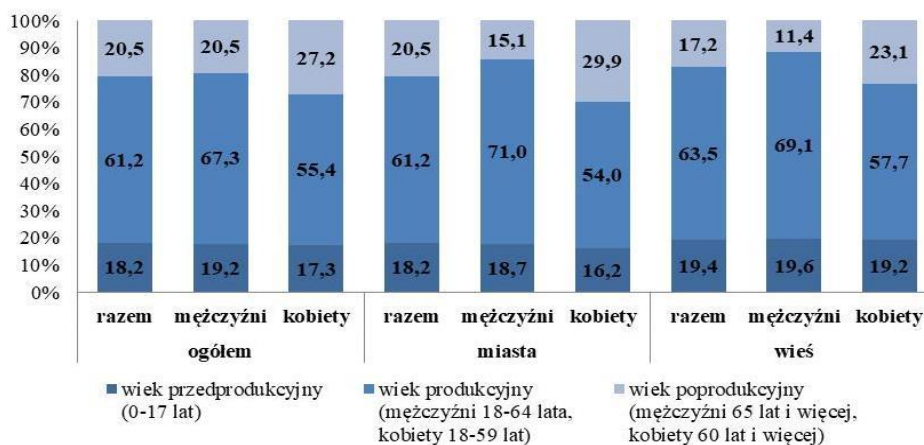
Największą grupę osób – 61,2%, stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Z roku na rok **wzrasta liczba osób starszych** (kobiety w wieku 60 i więcej lat, mężczyźni w wieku 65 i więcej

¹ Dane uzyskane z GUS Olsztyn, na podstawie tabeli bilansowej: Stan, ruch naturalny i wędrowniki ludności w województwie warmińsko-mazurskim w 2019 roku (stan w dniu 31 XII 2019 r.).

lat). W 2018 roku osoby te stanowiły 19,8% ogółu mieszkańców (282 911 osób), natomiast w 2019 roku liczba ta wzrosła o 0,7% (291 800 osób).

Wykres 1. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2019 r.

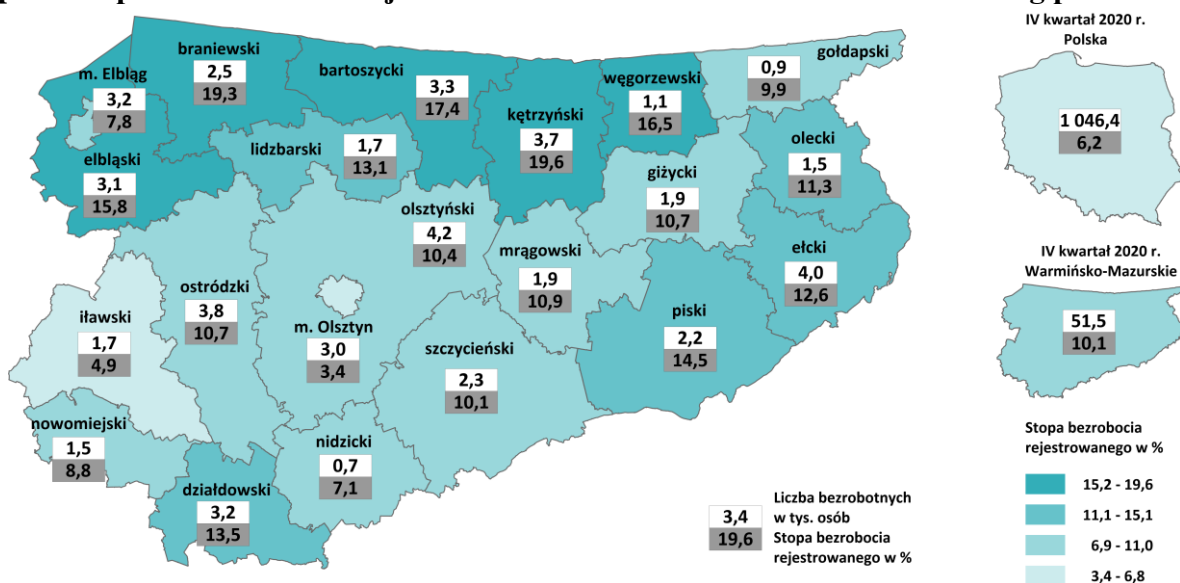
Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

W województwie obserwuje się systematyczny spadek liczby ludności. W roku 2019 w stosunku do roku poprzedniego liczba mieszkańców województwa zmniejszyła się o 0,4% (6 246 osoby). Stan ten odzwierciedla ogólnokrajowy problem demograficzny, jak również problem z migracją głównie osób młodych do innych regionów kraju, bardziej uprzemysłowionych oraz z lepszą „kondycją” rynku pracy.

RYNEK PRACY

Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim na koniec 2020 roku była najwyższa w kraju i osiągnęła wartość 10,1%, w pozostałych województwach nie przekraczała 9,1%, natomiast średnia wartość tego wskaźnika dla Polski wynosiła 6,2%. W porównaniu do 2019 roku w województwie warmińsko-mazurskim zanotowano wzrost stopy bezrobocia o 1,1 punktu procentowego.

Mapa 2. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. wg powiatów

Źródło: Urząd Statystyczny w Olsztynie

Dane dotyczące rynku pracy wskazują na wzrost **liczby osób bezrobotnych**. W 2019 roku liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy wyniosła 45 731, natomiast w 2020 r. – 51 475, co oznacza, iż liczba osób zarejestrowanych w roku sprawozdawczym zwiększyła się o 12,6% (5 744 osoby) w stosunku do roku poprzedniego. Zwiększyła się również **liczba osób długotrwale bezrobotnych** z 22 439 osób w 2019 roku do 25 491 w 2020 roku (tj. o 13,6%) oraz **liczba bezrobotnych ogółem z prawem do zasiłku** z 9 018 osób w 2019 roku do 9 910 osób w 2020 roku. Również **liczba osób bezrobotnych do 30 r.ż.** uległa zwiększeniu z 12 324 osób w 2019 r. do 13 466 osób w 2020 r. (tj. wzrost o 9,3%).

Strukturę bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim cechuje silny poziom zróżnicowania z uwagi na różne czynniki, tj. płeć, wiek bezrobotnych, miejsce zamieszkania i inne. Poniżej przedstawiono udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2019-2020.

Tabela 1. Udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2019-2020

Wyszczególnienie	2019		2020	
	woj. warmińsko-mazurskie	Polska	woj. warmińsko-mazurskie	Polska
kobiety	58,0%	55,3%	55,2%	53,7%
zamieszkali na wsi	52,6%	46,8%	51,3%	44,8%
bezrobotni korzystający ze świadczeń z pomocy społecznej	3,8%	2,0%	3,3%	1,4%
bezrobotni do 30 roku życia	26,9%	25,7%	26,2%	25,9%
długotrwale bezrobotni	49,1%	49,9%	49,5%	49,3%
bezrobotni 50+	28,6%	27,2%	27,5%	25,7%
bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych	33,2%	26,5%	34,1%	31,7%
bezrobotni niepełnosprawni	7,3%	6,6%	5,9%	5,3%

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Bank Danych Lokalnych GUS

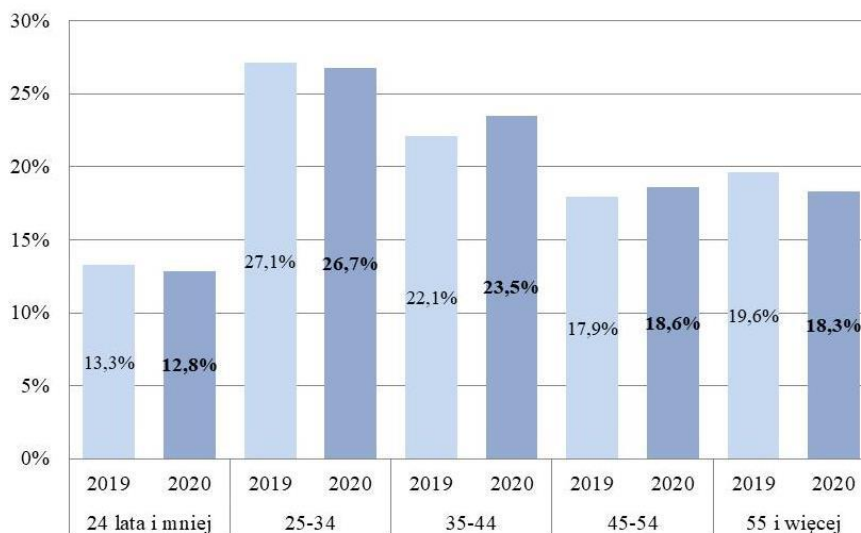
Jak wynika z danych przedstawionych w tabeli, blisko połowę osób pozostających bez pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, tj. zdolne do pracy oraz deklarujące chęć jej podjęcia, które w ciągu ostatnich dwóch lat będąc zarejestrowane w urzędzie pracy nie podjęły zatrudnienia na okres dłuższy niż 12 miesięcy. Grupa ta w 2020 roku stanowiła 49,5% ogółu osób bezrobotnych i zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 0,4 punktu procentowego. Większość osób bezrobotnych stanowiły kobiety – 55,2%, w porównaniu do roku 2019 odsetek ten zmniejszył się o 2,8 punktu procentowego. Dużą grupę osób bezrobotnych stanowiły także osoby zamieszkałe na wsi – 51,3%. Spośród wszystkich grup społecznych przedstawionych w tabeli, odsetek osób bezrobotnych zamieszkałych na wsi w województwie warmińsko-mazurskim najbardziej odbiega od wartości przyjętych dla Polski – 44,8%. Znaczną grupę stanowili również bezrobotni bez kwalifikacji zawodowych – 34,1%. W stosunku do poprzedniego roku odsetek tej grupy zwiększył się o 0,9 punktu procentowego.

Analizując strukturę osób bezrobotnych ze względu na wiek na Warmii i Mazurach w 2020 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lat – 26,7% ogółu. W stosunku do roku poprzedniego odsetek osób w tej grupie spadł o 0,4 punktu procentowego. Wśród bezrobotnych duży odsetek stanowiły osoby w wieku 35-44 lat – 23,5%, w wieku 45-54 lat – 18,6%

oraz w wieku 55 lat i więcej – 18,3%. Poniżej przedstawiono zmiany w strukturze bezrobotnych według grup wiekowych.

Wykres 2. Udział procentowy wybranych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2019-2020

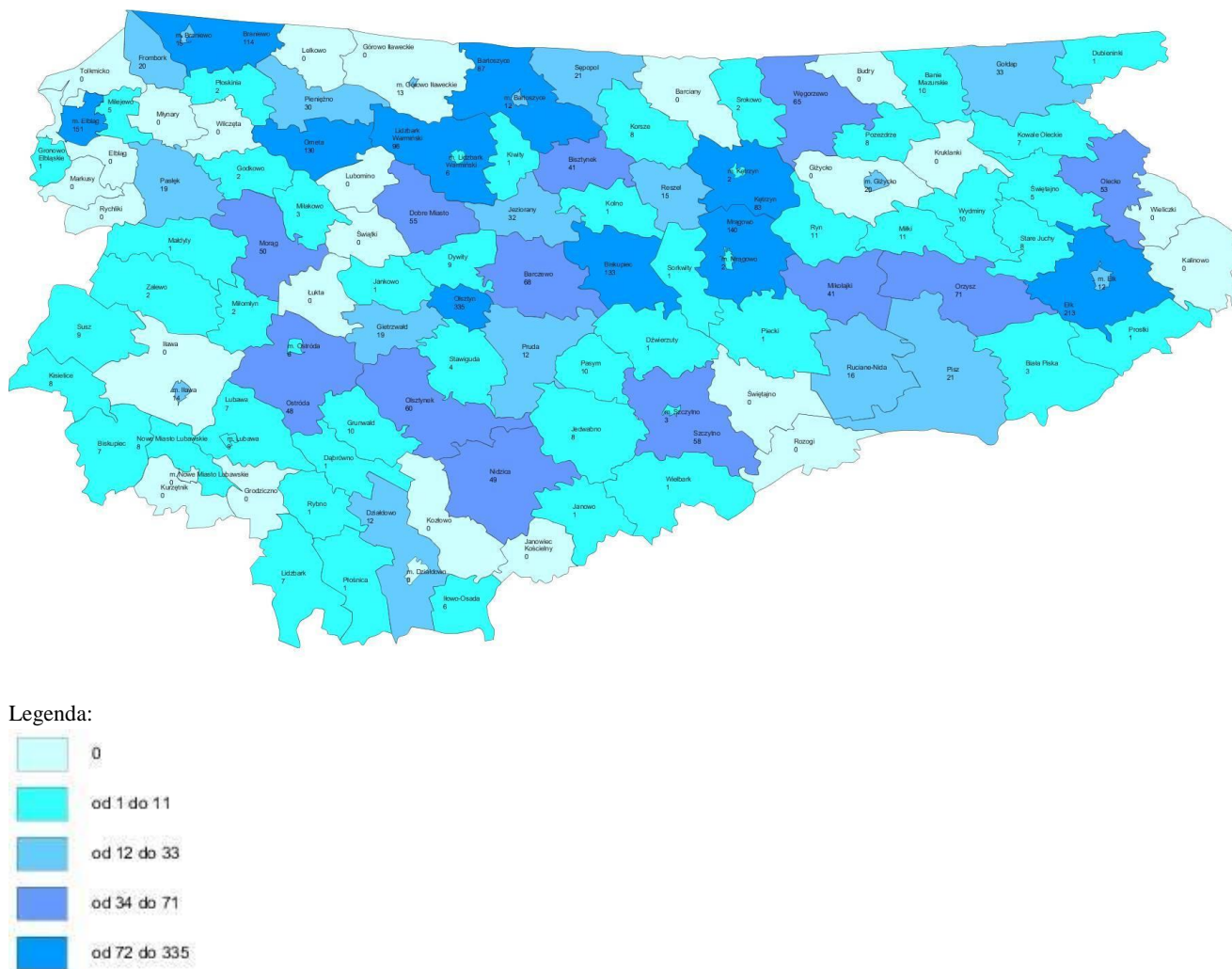
Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, Bank Danych Lokalnych GUS

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

W 2020 roku w wojewódzkiej ocenie zasobów pomocy społecznej wykazano funkcjonowanie **26 352 mieszkań komunalnych** w zasobach gmin (spadek w stosunku do roku poprzedniego o 950 lokali, tj. o 3,6%). Liczba dostępnych lokali komunalnych spadła w 68 gminach, przy czym największy spadek wykazało miasto Elbląg (o 132 lokale), miasto Kętrzyn (o 110 lokali) i miasto Olsztyn (o 105 lokali). Natomiast w 15 gminach liczba lokali komunalnych zwiększyła się (łącznie o 125 lokali).

Mapa 4. Liczba mieszkań socjalnych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 roku

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej

Na przestrzeni ostatnich lat liczba **żłobków** funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego uległa zmniejszeniu względem lat poprzednich. W 2019 roku funkcjonowało 90 żłobków, natomiast w 2020 – 88.

Największa liczba żłobków znajdowała się w mieście Olsztyn – 29, w powiecie olsztyńskim – 10, w Mięście Elbląg – 9 oraz powiecie iławskim – 7. Na uwagę zasługuje fakt, iż w 80 gminach regionu warmińsko-mazurskiego, żłobki w ogóle nie funkcjonowały. Łączna liczba miejsc w żłobkach w 2020 roku wynosiła 3649. W porównaniu z 2019 rokiem liczba ta wzrosła o 113 miejsc (wzrost o 3,2%). Warto zaznaczyć również, że w dalszym ciągu istnieje duża liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w tych placówkach (896 dzieci). W porównaniu z rokiem poprzednim liczba ta zmniejszyła się o 31,3% (w 2019 r. miejsca w żłobkach nie przyznano 1304 dzieciom).

Otwarcie nowych placówek oraz utrzymanie istniejących jest możliwe m.in. dzięki funkcjonującemu od 2013 r. resortowemu programowi rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej „MALUCH +”. Program pozwala pokryć w części zapotrzebowanie na miejsca dla dzieci w żłobkach.

W ramach 4 modułów były dofinansowane działania na rzecz rozwoju i utrzymania infrastruktury opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, tj. żłobków, klubów dziecięcych i miejsc

u dziennych opiekunów. W toku podjętych rozstrzygnięć komisja rozpatrująca oferty „MALUCH+ – edycja 2020” przyznała:

- w ramach modułu 1 (utworzenie przez jednostki samorządu terytorialnego nowych miejsc i ich utrzymanie) dotację celową otrzymał 1 podmiot z województwa warmińsko-mazurskiego o łącznej wysokości 566 471,65 zł, tj. Samorządowy Klub Malucha „Ryniak” w Rynie.
- w ramach modułu 2 (zapewnienie funkcjonowania miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 tworzonych przez jednostki samorządu terytorialnego z udziałem środków z wcześniejszych edycji programu „MALUCH+) dotacje celowe otrzymało 39 podmiotów z 21 gmin z województwa warmińsko-mazurskiego o łącznej wysokości 1 232 820 zł;
- w ramach modułu 3 (utworzenie przez podmioty inne niż jednostki samorządu terytorialnego nowych miejsc w żłobkach, klubach dziecięcych i u dziennych opiekunów) dotacje celowe otrzymało 8 podmiotów z 5 gmin z województwa warmińsko-mazurskiego o łącznej wysokości 1 803 310,10 zł;
- w ramach modułu 4 (stanowiącego uzupełnienie Resortowego programu rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 „MALUCH+”) dotacje celowe otrzymało 58 podmiotów z 16 gmin z województwa warmińsko-mazurskiego o łącznej wysokości 1 713 450 zł.

Natomiast liczba przedszkoli funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim nieznacznie zmalała względem roku 2018. W 2019 r.² liczba przedszkoli (wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach) wyniosła 779, przy czym w 2018 r. funkcjonowały 784 przedszkola.

W porównaniu z 2018 rokiem, w roku 2019 zmniejszyła się o 5 liczba placówek przedszkolnych, co stanowi spadek o 0,6%. Zgodnie z danymi GUS, na terenie gminy wiejskiej Braniewo nie funkcjonowało żadne przedszkole. Najwięcej przedszkoli natomiast, liczonych łącznie z oddziałami przedszkolnymi w szkołach, działało w największych miastach regionu – w Olsztynie (90 placówek), w Elblągu (49 placówek) oraz w Ełku (26 placówek). W województwie warmińsko-mazurskim w 2019 r. z miejsc w przedszkolach skorzystało łącznie 46 703 dzieci.

Systematycznie wzrasta **liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów**. W 2019 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowało łącznie 267 klubów, a w 2020 r. istniały już 273 kluby lub inne miejsca dla seniorów (wzrost o 2,2%). W 2021 roku prognozuje się, iż liczba klubów zwiększy się do 286.

W 2020 r. liczba hospicjów pozostała na takim samym poziomie jak w 2019 roku (13 placówek). Prognozuje się, wzrost o jedną placówkę w 2021 roku.

1.2. Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

W roku 2020 różnorodną pomocą i wsparciem objęto 147 961 osób (spadek o 5,6% w stosunku do 2019 roku) i stanowiło to 10,4% mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego³. Przyczyną spadku liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej było niewątpliwie wprowadzenie Programu „Rodzina 500+”. Zakres niniejszego wsparcia obejmował pomoc udzieloną w ośrodkach pomocy społecznej oraz w powiatowych centrach pomocy rodzinie na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy

² W niniejszym roku sprawozdawczym dane dotyczące liczby przedszkoli pozyskano z Głównego Urzędu Statystycznego za rok 2019, ponieważ dane za 2020 rok nie były dostępne w danym momencie (na dzień 20.05.2021 r.). W związku z powyższym, obliczenia dot. przedszkoli, tworzone były w oparciu o dane z GUS na stan z 31 XII 2019 r.

³ Liczba mieszkańców województwa 1 416 495 osób (stan na 31.12.2020 r.).

zastępczej (bez wyodrębniania rodzaju, formy, liczby świadczeń i źródła finansowania) z wyłączeniem ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. W niniejszej kategorii ujęto osoby, którym przyznano pomoc m.in. w formie decyzji administracyjnej, bez decyzji, jak również bez konieczności przeprowadzania wywiadu środowiskowego. Ujęto tu także: osoby objęte pracą socjalną i wsparciem jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w postaci zajęć w centrach i klubach integracji społecznej, osoby skierowane lub/i umieszczane w domach pomocy społecznej, osoby z niepełnosprawnościami korzystające ze świadczeń, dzieci przebywające w pieczy zastępczej oraz usamodzielnionych wychowanków, osoby korzystające z punktów interwencji kryzysowej, a także osoby skierowane do prac społecznie użytecznych oraz tych, którym udzielano pomocy w ramach środków unijnych. Z prognoz zawartych w OZPS wynika, iż w roku 2021 liczba osób objętych pomocą i wsparciem nieznacznie spadnie. W poniższej tabeli przedstawiono rzeczywistą liczbę rodzin i osób objętych pomocą społeczną.

Tabela 2. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną

WYSZCZEGÓLNIENIE		Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
		1	2	4
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OGÓŁEM (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania), w tym:	1	69 674	49 128	107 288
świadczenie pieniężne	2	43 602	39 895	86 860
świadczenia niepieniężne	3	31 549	21 678	60 352

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2020 r. (na dzień 12.05.2021 r.)

Świadczenia przyznane w formie decyzji administracyjnej (wyłącznie na podstawie ustawy o pomocy społecznej), niezależnie od ich rodzaju, formy i źródła finansowania w 2020 roku otrzymały 69 674 osoby. Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia z pomocy społecznej wyniosła 49 128, co przekłada się na 107 288 osób w tych rodzinach.⁴ Należy podkreślić, iż prawie 59,3% ogółu osób korzystających z pomocy społecznej stanowiły osoby korzystające długotrwale ze świadczeń pomocy społecznej. Liczba świadczeń przyznawanych podopiecznym pomocy społecznej wynika bezpośrednio z ich indywidualnych sytuacji życiowych, stąd też niektóre rodziny otrzymują często w tym samym roku zarówno świadczenie finansowe, jak również pomoc w formie rzeczowej lub pracy socjalnej.

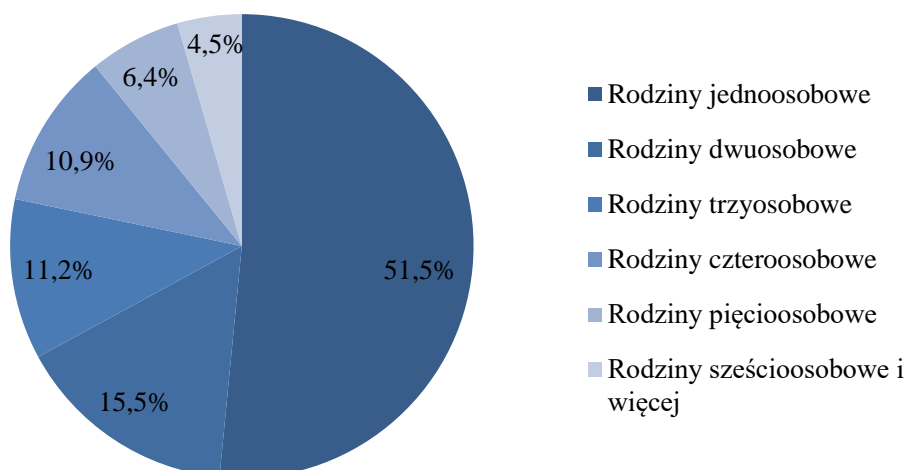
Świadczeniami pieniężnymi z pomocy społecznej w roku 2020 objęto 39 895 rodzin, składających się z 86 860 osób. Świadczenia niepieniężne przyznano 21 678 rodzinom, w których żyło 60 352 osoby⁵.

Wykres przedstawiony poniżej prezentuje rodziny objęte pomocą społeczną w podziale na poszczególne typy rodzin.

⁴ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2020 r. (na dzień 12.05.2021 r.)

⁵ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2020 r. (na dzień 12.05.2021 r.)

Wykres 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2020 r. . (na dzień 12.05.2021 r.)

Analiza rodzin beneficjentów pomocy społecznej według składu gospodarstw domowych wskazuje, że najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa jednoosobowe.

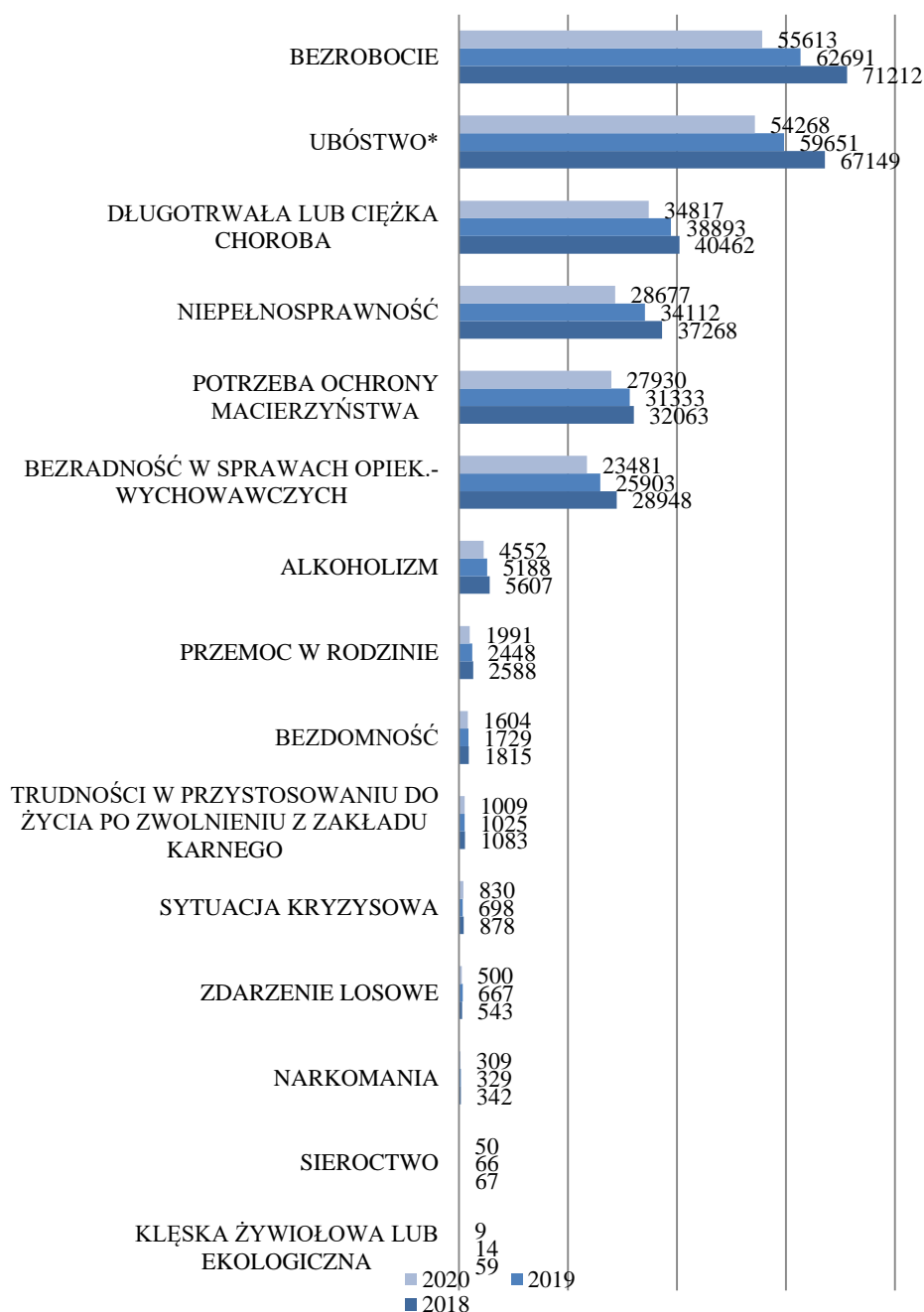
Powody udzielania pomocy i wsparcia

W województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, dominującymi powodami przyznania pomocy i wsparcia były: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba oraz niepełnosprawność. Najrzadziej pomoc przyznawano z tytułu sieroctwa oraz klęsk żywiołowych i ekologicznych.

Liczbę rodzin oraz liczbę osób w tych rodzinach, które uzyskały pomoc w formie decyzji administracyjnej w 2020 roku prezentują poniższe wykresy.

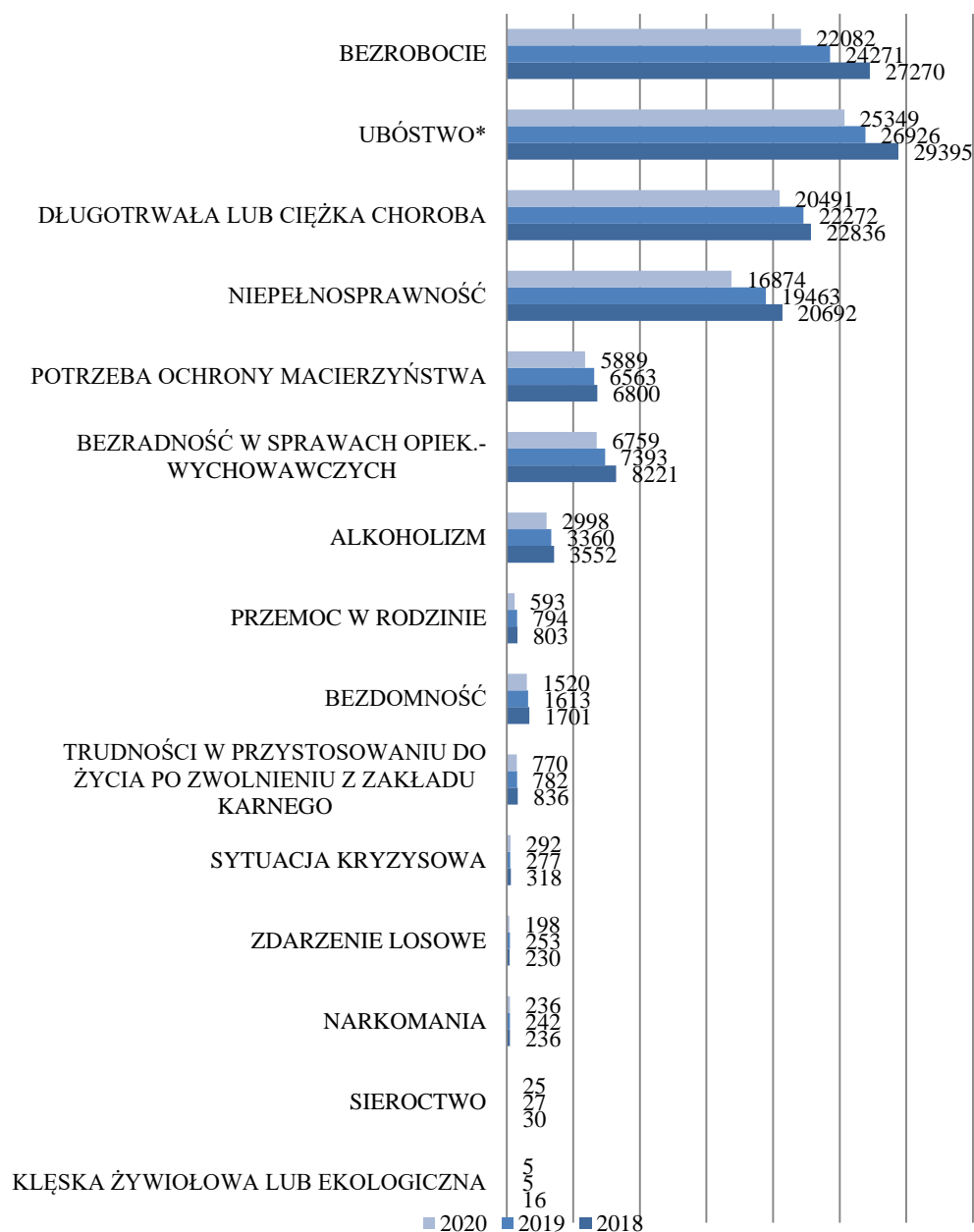
Wykres 4. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie w 2018, 2019 i 2020 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2018 r., 2019 r. i 2020 r. (na dzień 12.05.2021r.)

* Ubóstwo, jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inna przesłanka udzielenia świadczenia, określona w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Wykres 5. Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie w 2018, 2019 i 2020 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2018 r., 2019 r. i 2020 r. (na dzień 12.05.2021 r.)

*Ubóstwo, jako samodzielna przesłanka udzielenia pomocy społecznej nie występuje. Łącznie z ubóstwem musi wystąpić inna przesłanka udzielenia świadczenia, określona w art. 7 ustawy o pomocy społecznej.

Liczba rodzin – Charakteryzując rodzinę z punktu widzenia powodu przyznania pomocy, podawano wszystkie przyczyny trudnej sytuacji życiowej wymienione w art. 7 ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej. Oznacza to, że w jednej rodzinie może wystąpić kilka przyczyn przyznania pomocy, zatem dana rodzina może być wskazana w kilku powodach. Wielodzietność – za rodziny wielodzietne uznano rodziny posiadające 4 i więcej dzieci

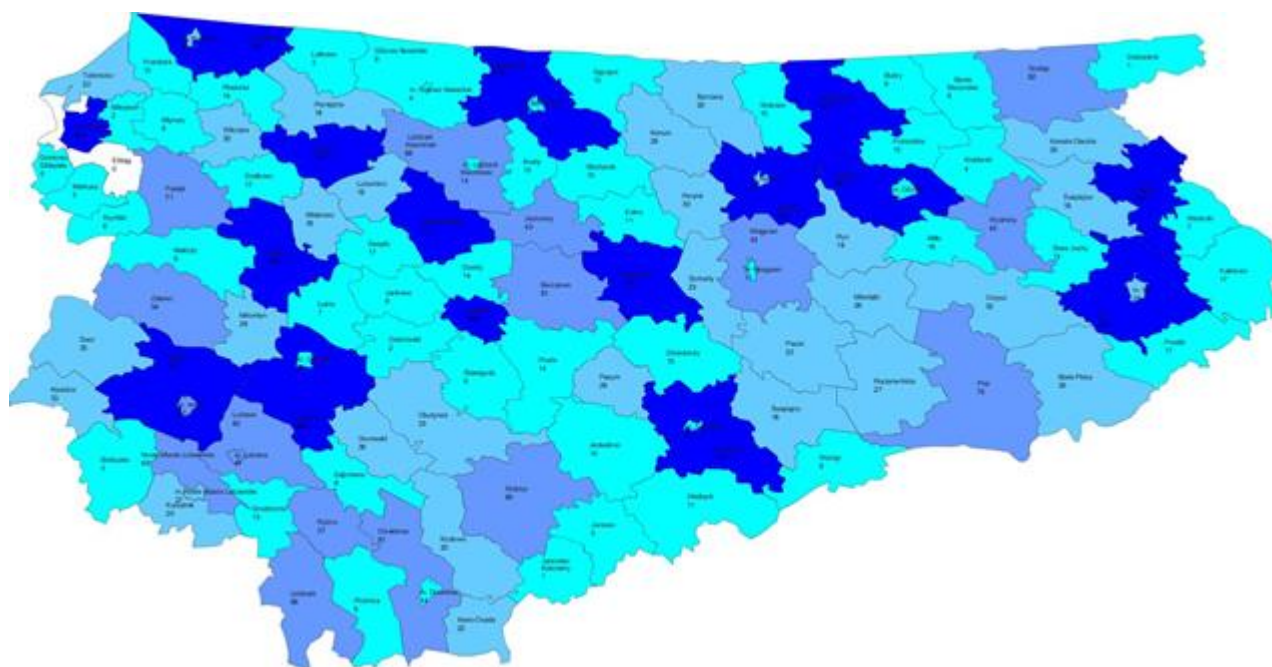
Usługi pomocy społecznej

Usługi opiekuńcze zaliczane do świadczeń niepieniężnych obejmują m.in. pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnację. W 2020 roku liczba osób, które skorzystały z usług opiekuńczych ogółem wyniosła 5 904 (spadek o 247 osób względem 2019 roku) na łączną kwotę ponad 44 139 tys. zł. Spośród wszystkich osób korzystających z usług opiekuńczych 4 607 osób to podopieczni będący w wieku poprodukcyjnym (78%).

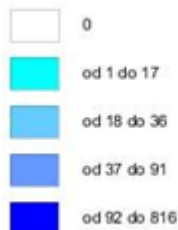
Natomiast ze specjalistycznych usług w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi w 2020 r. skorzystały 503 osoby (spadek o 31 osób względem 2019 roku). Kwota udzielonych świadczeń wyniosła ponad 5 180 tys. zł (wzrost kwoty świadczeń o ponad 186 tys. zł).⁶

Przeciętny koszt jednostkowy usługi opiekuńczej (1 godzina usługi) oscylował na poziomie 23 zł, natomiast specjalistycznej usługi opiekuńczej na poziomie 32 zł.

Mapa 5. Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r.

Legenda

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2020 r. (na dzień 12.05.2021r.)

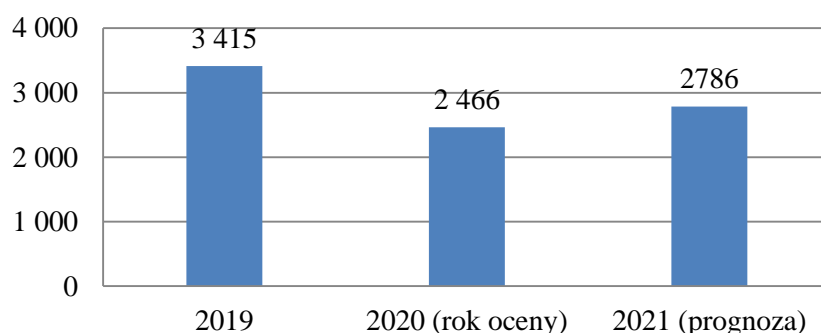
W 2020 roku z **poradnictwa specjalistycznego**: prawnego, psychologicznego, rodzinnego skorzystało 4 709 rodzin (10 732 osoby w tych rodzinach). **Pracą socjalną**, czyli wsparciem mającym na celu pomoc we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie, objęto 53 825 rodzin (117 562 osoby w rodzinach). Wsparciem w formie

⁶ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2020 r. (na dzień 12.05.2021r.)

interwencji kryzysowej (działaniami podejmowanymi na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, mającymi na celu przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie) zostały objęte 263 rodziny (769 osób w tych rodzinach). W 2020 r. odnotowano spadek liczby osób i rodzin objętych tą formą wsparcia w stosunku do roku 2019 – liczba rodzin spadła o 200 a liczba osób w rodzinach o 604.⁷

Jednym z narzędzi wsparcia udzielanym podopiecznym pomocy społecznej jest **kontrakt socjalny** będący pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc. Kontrakt określa uprawnienia i zobowiązania stron umowy w ramach wspólnie podejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny. Liczba kontraktów zawartych w roku 2020 wyniosła 2 466 (o 27,8% mniej niż w 2019 r.). W 2021 roku prognozuje się zwiększenie liczby zawieranych kontraktów socjalnych.

Wykres 6. Liczba zawartych kontraktów socjalnych w latach 2019, 2020 wraz z prognozą na 2021 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych ozps

1.3. Gmina – zadania ośrodków pomocy społecznej

W tej części formularza Oceny zasobów pomocy społecznej zaprezentowano zadania realizowane w **gminie** przez ośrodki pomocy społecznej. **Świadczenia pieniężne** z pomocy społecznej udzielane były przez ośrodki m.in. w formie zasiłków stałych, zasiłków okresowych, pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie (w formie zasiłku lub pożyczki), pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki i in. Do najważniejszych z nich należały:

- 1. zasiłek stały** – w 2020 r. otrzymały **9 462 osoby**. Kwota wypłaconych świadczeń wyniosła 51 914 tys. zł. W porównaniu do 2019 r. liczba osób pobierających spadła o 10%, a kwota świadczeń – o 6,6%.
- 2. zasiłek okresowy** – w 2020 r. otrzymało **21 365 osób**. Ogólna kwota wypłaconych zasiłków okresowych wyniosła 48 915 tys. zł. W porównaniu do 2019 liczba osób pobierających zasiłek, jak i kwota zasiłków spadła o odpowiednio 6,8% i 0,1%. Największy spadek liczby osób korzystających z zasiłków okresowych odnotowano w przypadku osób korzystających z zasiłku z tytułu długotrwałej choroby – aż o 17,9% względem 2019 roku. Wzrosła natomiast liczba osób korzystających z zasiłku z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego – aż o 55% względem 2019 roku.

⁷ Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2020 r. (na dzień 12.05.2021r.)

3. zasiłek celowy – w 2020 roku otrzymały **35 624 osoby**. Kwota świadczeń wyniosła ponad 37 653 tys. zł. W porównaniu do 2019 wzrosła zarówno liczba osób pobierających zasiłek (o 4 %), jak i kwota świadczeń (o 11,5%).

W 2021 r. prognozuje się niewielki wzrost liczby osób, którym zostaną przyznane zasiłki okresowe oraz niewielki spadek liczby osób, którym zostaną przyznane zasiłki celowe, przy odpowiednio wzroście i spadku środków wydatkowanych na ww. rodzaje zasiłków.

W 2020 roku gminy ponosiły koszty odpłatności **za pobyt w domu pomocy społecznej** za 3 237 osób (spadek o 1% względem 2019 roku) na kwotę ponad 89 106 tys. zł (wzrost o 2,7% względem 2019 roku). Planuje się, że w 2020 r. tego typu wsparcie otrzyma 3 265 osób na łączną kwotę ponad 93 261 tys. zł.

Usługi pomocy społecznej – świadczenia niepieniężne udzielane są w różnych formach m.in. schronienia, posiłku, ubrania, pomocy rzeczowej, usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, sprawienia pogrzebu i in.

Zadania związane ze **wspieraniem rodziny i pieczęią zastępczą** na poziomie gminy realizowane są w szczególności przez asystentów rodziny. W 2020 roku **asystenci rodziny** objęli wsparciem 1 993 rodziny (spadek o 5,2% względem 2019 roku). Planuje się, że w 2021 roku plan pracy z rodziną zostanie sporządzony dla 2 010 rodzin. Liczba asystentów rodziny w 2020 roku wyniosła 170 osób (spadek o 4,5% względem 2019 roku). W 2021 roku prognozuje się kolejny spadek liczby zatrudnianych asystentów rodzin.

Tabela 3. Gmina - zadania ośrodków pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza 2021
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ				
ZASIŁEK STAŁY				
Liczba osób	1	10 513	9 462	9 458
Kwota świadczeń w złotych	2	55 571 711	51 914 037	52 045 968
W tym: (wiersze 3-6)				
Zasiłek stały dla osób samotnie gospodarujących				
Liczba osób	3	8 820	8 147	8 160
Kwota świadczeń w złotych	4	50 764 568	48 002 639	48 115 943
Zasiłek stały dla osoby w rodzinie				
Liczba osób	5	1 737	1 353	1 333
Kwota świadczeń w złotych	6	4 807 143	3 911 398	3 930 025
ZASIŁEK OKRESOWY				
Liczba osób	7	22 932	21 365	21 827
Kwota świadczeń w złotych	8	48 980 274	48 915 053	50 192 416
W tym: (wiersze 9-16)				
Zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia				
Liczba osób	9	16 063	15 318	15 648
Kwota świadczeń w złotych	10	36 307 875	36 793 408	38 200 238
Zasiłek okresowy z tytułu długotrwałej choroby				
Liczba osób	11	2 883	2 366	2 452
Kwota świadczeń w złotych	12	3 429 063	3 297 098	3 454 601
Zasiłek okresowy z tytułu niepełnosprawności				
Liczba osób	13	2 512	2 164	2 217
Kwota świadczeń w złotych	14	3 365 339	2 974 907	3 103 055

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza 2021
Zasilek okresowy z tytułu możliwości utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego			
Liczba osób	15	89	138
Kwota świadczeń w złotych	16	79 168	120 091
Zasilek okresowy kontynuowany niezależnie od dochodu na podstawie art. 38 ust. 4a i 4b			
Liczba osób	17	12	0
Kwota świadczeń w złotych	18	13 620	0
ZASIŁEK CELOWY OGÓŁEM			
Liczba osób	19	34 243	35 624
Kwota świadczeń w złotych	20	33 775 280	37 653 078
W tym: (wiersze 21 - 22)			
ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY W RAMACH PROGRAMU WIELOLETNIEGO "POSILEK W SZKOLE I W DOMU"			
Liczba osób	21	25 492	27 937
Kwota świadczeń w złotych	22	23 508 355	28 398 868
ZASIŁEK CELOWY PRYZNANY NIEZALEŻNIE OD DOCHODU na podstawie art. 39a ust. 1 i 2			
Liczba osób	23	0	0
Kwota świadczeń w złotych	24	0	0
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE Z POMOCY SPOŁECZNEJ			
POSILEK OGÓŁEM			
Liczba osób	25	30 010	24 546
Kwota świadczeń w złotych	26	17 768 728	10 069 623
W tym: (z wierszy 25 - 26)			
DLA DZIECI			
Liczba osób	27	26 672	21 617
Kwota świadczeń w złotych	28	14 462 341	7 111 846
W tym (z wierszy 25-26):			
POSILEK świadczenie przyznane w ramach programu wieloletniego "Posilek w szkole i w domu"			
Liczba osób	29	29 524	23 868
Kwota świadczeń w złotych	30	17 096 480	9 133 223
W tym (z wierszy 29-30):			
DLA DZIECI			
Liczba osób	31	26 563	21 578
Kwota świadczeń w złotych	32	14 298 535	6 662 482
SCHRONIENIE - OGÓŁEM			
Liczba osób	33	1 179	776
Kwota świadczeń w złotych	34	5 172 490	4 684 240
UBRANIE			
Liczba osób	35	370	9
Kwota świadczeń w złotych	36	49 565	1 183
SPRAWIENIE POGRZEBU			
Liczba rodzin	37	121	162
Kwota świadczeń w złotych	38	274 481	366 889
ODPŁATNOŚĆ GMINY ZA POBYT W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ			
Liczba osób	39	3 269	3 237
Kwota świadczeń w złotych	40	86 765 798	89 106 321
WSPIERANIE RODZINY I PIECZA ZASTĘPCZA			
Liczba rodzin objęta pracą	41	2 103	1 993

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza 2021
asystenta rodziny				
Liczba rodzin wspierających	42	0	0	0
Liczba asystentów rodziny	43	178	170	169
Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej w złotych	44	16 008 755	18 809 008	21 612 098

Źródło: opracowanie własne na podstawie jednostkowych ozps

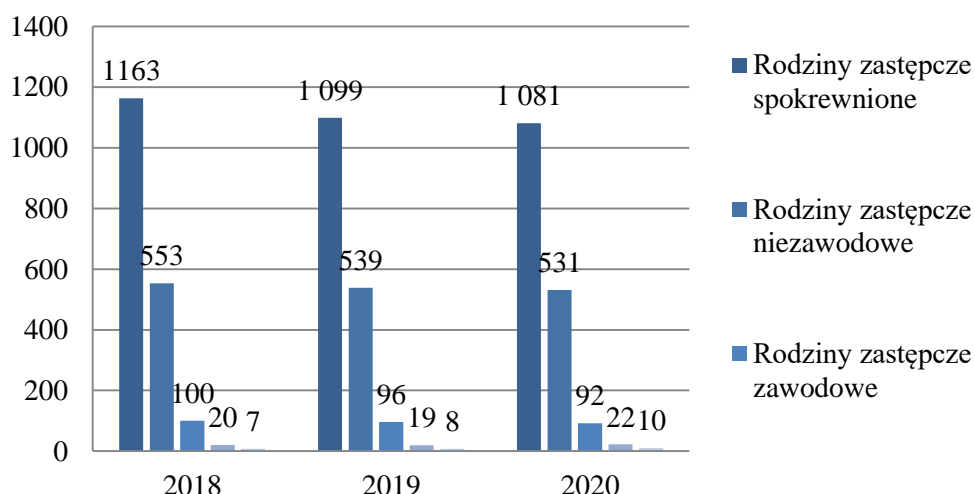
1.4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy rodzinie

Jednym z działań podejmowanych w powiatach jest **realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie** (zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie). W 2020 roku w programach uczestniczyły 303 osoby tj. o 23 mniej w porównaniu z rokiem 2019. Powiaty prognozują, iż liczba ta w 2021 r. wzrośnie do 334 osób.

Rodzina piecza zastępcza

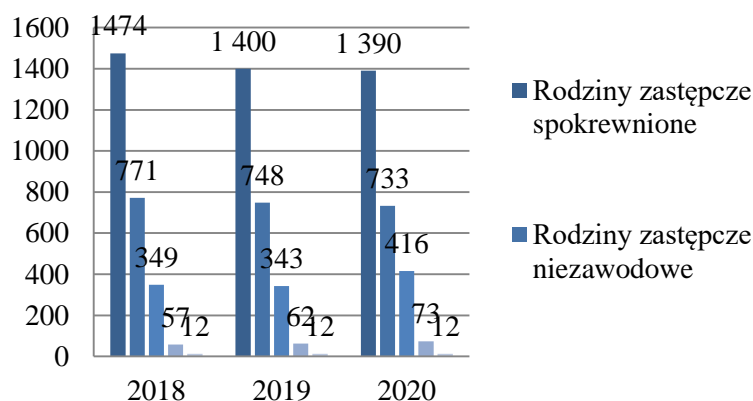
W 2020 r. w województwie warmińsko-mazurskim było **1 736 rodzin zastępczych** (spadek o 25 rodzin w stosunku do 2019 roku). Systematycznie maleje liczba rodzin spokrewnionych z dzieckiem. Ponadto w dalszym ciągu brakuje w województwie rodzin zastępczych specjalistycznych. W 2020 roku utworzono dwie tego typu rodziny. W 2020 r. w rodzinach zastępczych umieszczono ogółem **2 624 dzieci**, tj. o 59 więcej w porównaniu z rokiem 2019. Liczbę rodzin zastępczych funkcjonujących w województwie warmińsko-mazurskim oraz dzieci umieszczonych w pieczy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 7. Liczba rodzin zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres 01.07.2018 r.-31.12.2018 r., 1.07.2019 r.-31.12.2019 r. oraz 01.07.2020 r.-31.12.2020 r.

Wykres 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za okres 01.07.2018 r.-31.12.2018 r., 1.07.2019 r.-31.12.2019 r. oraz 01.07.2020 r.-31.12.2020 r.

Kolejną formą pieczy zastępczej typu rodzinnego są rodzinne domy dziecka. W 2020 roku w województwie funkcjonowało 36 rodzinnych domów dziecka, w których przebywało 249 dzieci. W 2019 roku liczba rodzinnych domów dziecka wyniosła 30, natomiast liczba umieszczonych tam dzieci wynosiła 194.

W 2020 roku w województwie zatrudniano 98 koordynatorów pieczy zastępczej (tyle samo co w 2019 r.).

Usamodzielnienie

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej osobie opuszczającej rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną a także osobie opuszczającej jedną z instytucji, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej po osiągnięciu pełnoletniości, przyznaje się **pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie, pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia.**

W 2020 roku pomocy w ww. zakresie udzielono:

- osobom pełnoletnim opuszczającym rodziny zastępcze na łączną kwotę 2 945 tys. zł, w tym na: usamodzielnienie – 706 tys., kontynuowanie nauki – 2 041 tys., na zagospodarowanie – 197 tys.⁸;
- osobom pełnoletnim opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze na łączną kwotę 1 795 tys. zł, w tym na: usamodzielnienie – 601 tys., kontynuowanie nauki – 1 065 tys., na zagospodarowanie – 128 tys.⁹;

⁸ Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I i II półrocze 2020

- 41 pełnoletnim osobom opuszczającym: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii i młodzieżowe ośrodki wychowawcze na łączną kwotę 157 tys. zł.

Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób z niepełnosprawnościami

Kolejną kategorią działań prezentowanych w tym rozdziale są działania na poziomie powiatu w zakresie **rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami**, które PCPR wykonuje na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami oraz innych aktów prawnych. W 2020 roku ogólna kwota na rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami (środki PFRON, środki własne powiatu) wyniosła ponad 54 903 tys. zł.

Dofinansowanie na likwidację barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się (dofinansowanie sprzętu mającego na celu likwidację barier) otrzymało w 2020 roku 1 495 osób (wzrost o 38,7% względem 2019 roku) na łączną kwotę 6 017 tys. zł.

Z **turnusów rehabilitacyjnych** oferowanych osobom z orzeczeniami o niepełnosprawności skorzystało w 2020 roku 2 320 osób (spadek o 3% względem 2019 roku) na łączną kwotę 2 360 tys. zł. W 2020 roku zaopatrzone w **przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny** 10 127 osób (spadek o 1% względem 2019 roku) na łączną kwotę 9 502 tys. zł.

Samorządy powiatowe wnioskuje o przekazanie środków z PFRON z **Programu „Aktywny samorząd”**, na realizację zadań związanych z wyeliminowaniem lub zmniejszeniem barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. W 2020 roku wartość dofinansowania wzrosła o ponad 128 tys. zł (z 5 405 tys. zł w 2019 r. do 5 534 tys. zł w 2020 r.). Prognozuje się, że w 2021 r. wartość dofinansowania wzrośnie o kolejne 566 tys. zł.

Powiatowe centra pomocy rodzinie przekazują także **środki finansowe na dofinansowanie działań w obszarze sportu, kultury, rekreacji, turystyki** osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym bez osobowości prawnej. W 2020 roku dofinansowano 79 imprez, a wartość dofinansowania wyniosła ponad 600 tys. zł.

W 2021 roku powiaty planują wzrost wydatków przeznaczanych na rehabilitację zawodową i społeczną osób z niepełnosprawnościami, za wyjątkiem środków przeznaczanych na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

---

⁹ Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za I i II półrocze 2020

Tabela 4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza 2021
REHABILITACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH				
Ogólna kwota dofinansowania (PFRON, środki własne powiatu)	10	49 991 115	54 903 846	63 156 278
POMOC NA LIKWIDACJĘ BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, TECHNICZNYCH I W KOMUNIKOWANIU SIĘ				
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	11	1 078	1 495	1 504
Wartość dofinansowania w złotych	12	4 226 724	6 017 373	6 690 574
TURNUSY REHABILITACYJNE				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	13	2 392	2 320	2 775
Wartość dofinansowania w złotych	14	2 727 401	2 360 437	3 829 976
ZAOPATRZENIE W PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE, ŚRODKI POMOCNICZE I SPRZĘT REHABILITACYJNY				
Liczba osób, które uzyskały pomoc	15	10 234	10 127	10 954
Wartość dofinansowania w złotych	16	8 919 997	9 502 857	10 336 839
PROGRAM "AKTYWNY SAMORZĄD"				
Liczba świadczeń	17	1 665	1 590	1 498
Wartość dofinansowania w złotych	18	5 405 997	5 534 095	6 100 931
Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z form wsparcia pomocy społecznej ogółem	19	5 626	4 967	4 601
DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI				
Liczba dofinansowanych imprez	20	143	79	132
Liczba niepełnosprawnych uczestników	21	10 122	3 627	10 956
Wartość dofinansowania ogółem w złotych	22	801 476	600 027	1 017 780
DOFINANSOWANIE USŁUG TŁUMACZA JĘZYKA MIGOWEGO LUB TŁUMACZA - PRZEWODNIKA				
Wartość dofinansowania w złotych	23	24 856	16 080	16 000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps

1.5. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

W niniejszym rozdziale przedstawione zostaną rodzaje pomocy i świadczeń udzielanych przez gminy i powiaty na rzecz swoich podopiecznych na mocy ustaw innych niż ustawa o pomocy społecznej. Jedną z nich jest ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, która określa warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania świadczeń. Dane do niniejszego rozdziału pozyskano z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Zgodnie z ww. ustawą, świadczeniami rodzinnymi są:

1. zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego,
2. świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne,
3. zapomoga wypłacana przez gminy, na podstawie art. 22a ustawy,
4. świadczenia wypłacane przez gminy na podstawie art. 22b ustawy,
5. jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
6. świadczenie rodzicielskie.

Zasiłek rodzinny i dodatki do zasiłków rodzinnych

Z danych uzyskanych z Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, że w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2020 średniomiesięcznie **37 860** rodzin pobierało zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych, zaś kwota przeznaczona na te świadczenia wyniosła ponad **162 245 tys. zł**. Od dnia 1 listopada 2016 r. wysokość zasiłku rodzinnego pozostaje na stałym poziomie i wynosi miesięcznie:

- a) **95 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia,
- b) **124 zł** na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia,
- c) **135 zł** na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Liczba przyznanych **jednorazowych dodatków z tytułu urodzenia się dziecka** zmniejszyła się w roku oceny do wysokości 4 783 (o 21,23% w stosunku do 2019 r.). Łączna kwota wypłaconych w 2020 roku świadczeń wyniosła 3 766 tys. zł.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka przy spełnieniu kryterium dochodowego. W województwie warmińsko-mazurskim liczba tych świadczeń w 2020 roku wyniosła **8 615**, zaś kwota wydatkowana na ten cel to **8 615 tys. zł**. Zarówno w liczbie świadczeń jak i w kwocie wydatkowania na ten cel spadek wyniósł 15,71% w stosunku do roku 2019.

Świadczenia opiekuńcze

- W ostatnich latach w województwie obserwowany jest wzrost liczby **świadczeń pielęgnacyjnych**. Od 1 stycznia 2020 r. świadczenie pielęgnacyjne wynosi 1830 zł miesięcznie, a od 1 stycznia 2021 r. 1971 zł miesięcznie.
- **Zasiłek pielęgnacyjny** przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Od 1 listopada 2019 r. zasiłek wynosi **215,84 zł**. Zasiłek przysługuje:
  - niepełnosprawnemu dziecku,
  - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności,
  - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała do ukończenia 21 roku życia,
  - osobie, która ukończyła 75 lat.
- **Specjalny zasiłek opiekuńczy (SZO)** przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny w sytuacji, gdy nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Wysokość specjalnego zasiłku opiekuńczego **od 1 listopada 2018 r. wynosi 620 zł miesięcznie**. W roku 2020 zmniejszyła się o 7 645 liczba świadczeń SZO (tj. o 27,29% w stosunku do roku 2019). Kwota wypłaconych świadczeń wyniosła **12 509 tys. zł** (spadek o 27,21% w stosunku do roku 2019).

Tabela 5. Rodzaje przyznanych świadczeń opiekuńczych w latach 2019-2020

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2019	Rok 2020
Świadczenie pielęgnacyjne		
Liczba świadczeń	76 427	90 530 ↑
Kwota świadczeń (zł)	120 408 573	164 159 042 ↑
Zasilek pielęgnacyjny (ogółem)		
Liczba świadczeń	500 805	478 120 ↓
Kwota świadczeń (zł)	94 811 774	103 115 512 ↑
Zasilek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka		
Liczba świadczeń	107 812	107 028 ↓
Kwota świadczeń (zł)	20 392 243	23 067 789 ↑
Zasilek pielęgnacyjny – dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 r.ż. o znacznym stopniu niepełnosprawności		
Liczba świadczeń	215 192	195 860 ↓
Kwota świadczeń (zł)	40 736 538	42 249 400 ↑
Zasilek pielęgnacyjny – dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 r.ż. o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała do ukończenia 21 r.ż.		
Liczba świadczeń	170 465	168 518 ↓
Kwota świadczeń (zł)	32 295 218	36 350 798 ↑
Zasilek pielęgnacyjny – dla osoby, która ukończyła 75 lat		
Liczba świadczeń	7 336	6 714 ↓
Kwota świadczeń (zł)	1 387 775	1 447 525 ↑
Specjalny zasilek opiekuńczy		
Liczba świadczeń	28 013	20 368 ↓
Kwota świadczeń (zł)	17 185 951	12 509 452 ↓

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Kolejnym świadczeniem, przyznawanym na podstawie ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, jest **zasiłek dla opiekuna** osoby z niepełnosprawnościami. Zasiłek wypłacany jest w związku z koniecznością sprawowania opieki nad dorosłą osobą z niepełnosprawnościami. W roku 2020 sfinansowano 10 945 świadczeń z tego tytułu na łączną kwotę **6 750 tys. zł.**

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przyznawane jest na dzieci zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów na podstawie tytułu wykonawczego, w przypadku bezskuteczności egzekucji. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500 zł.

Pomoc wypłacana jest, podobnie jak świadczenia rodzinne, przez gminy tzn. urzędy gmin lub ośrodki pomocy społecznej, a jego wysokość uzależniona jest m.in. od dochodu rodziny. W roku 2020 tym wsparciem objęto 12 022 osoby, tj. o 1 578 mniej niż w 2019 roku (spadek o 11,60%).

Dodatek mieszkaniowy jest kolejnym świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie niezamożnych mieszkańców w zakresie wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. Pomoc ta przysługuje na zasadach określonych w ustawie o dodatkach mieszkaniowych. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały taki dodatek w 2020 roku wyniosła 15 872 (o 1 401 mniej niż w 2019 roku), zaś kwota świadczeń wypłaconych przez gminy to **28 397 tys. zł.**

Dodatek energetyczny – wysokość świadczenia uzależniona jest od liczby osób w gospodarstwie domowym. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały taki dodatek na terenie województwa w 2020 roku wyniosła 5 404, poniesiona kwota wydatków to **452 tys. zł.**

Program „Rodzina 500+”

Od 1 kwietnia 2016 roku rozpoczęto wdrażanie rządowego Programu „Rodzina 500+”, w ramach którego wsparciem finansowym (świadczeniem wychowawczym) objęto dzieci do 18 roku życia. W 2020 roku 247 438 osób otrzymało świadczenia z tego tytułu na łączną kwotę **1 441 197 tys. zł.**

Program "Dobry Start"

Od 1 lipca 2018 r. na każde rozpoczynające rok szkolny dziecko do ukończenia 20 roku życia przysługuje raz w roku świadczenie "Dobry Start". Dzieci z niepełnosprawnościami uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. Powyższe wsparcie otrzymuje rodzina niezależnie od posiadanego dochodu. W 2020 roku **165 097** osób otrzymało świadczenia z tego tytułu na łączną kwotę **49 513 tys. zł.**

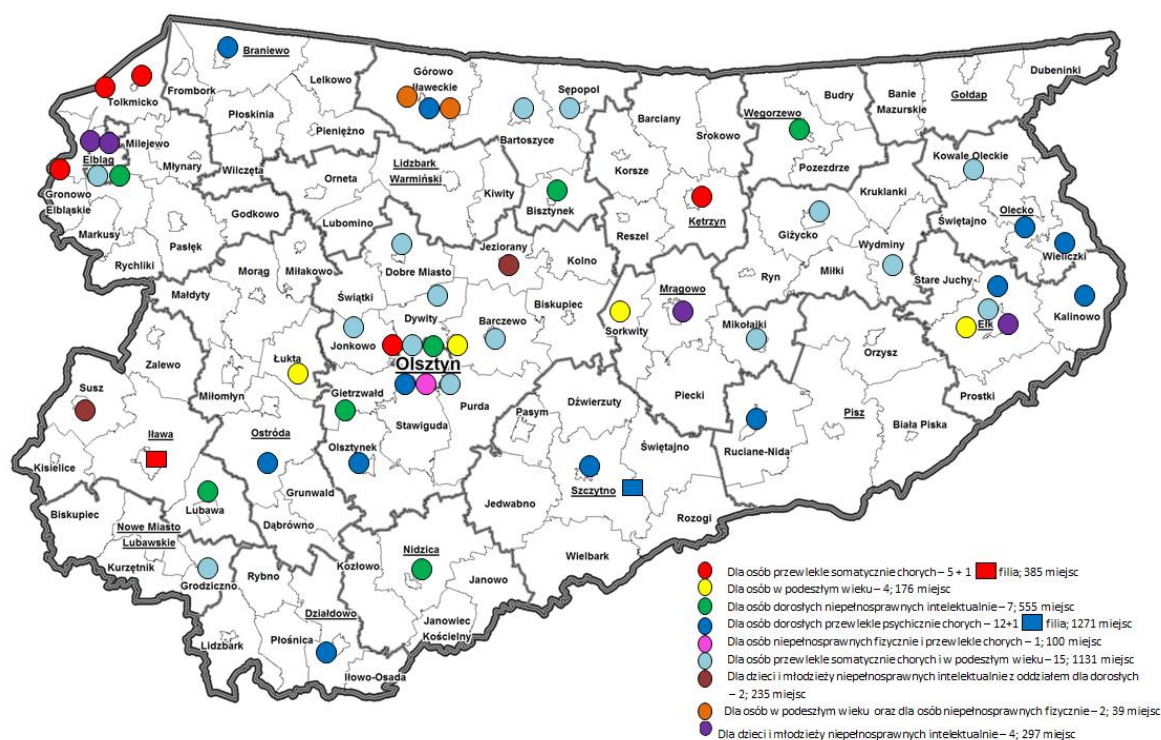
1.6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia

Zadaniem pomocy społecznej jest, między innymi, tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym niezbędnej infrastruktury pomocy społecznej. W systemie pomocy społecznej funkcjonują więc instytucje i placówki, umożliwiające pełną realizację zadań wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Uzupełnieniem infrastruktury pomocy społecznej w obszarze wsparcia mieszkańców województwa są także podmioty powoływane w myśl ustawy o zatrudnieniu socjalnym, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, a także ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnościami. W niniejszym rozdziale przedstawione zostały najważniejsze jednostki funkcjonujące w roku 2020 w województwie warmińsko-mazurskim świadczące pomoc i wsparcie osobom potrzebującym.

W ostatnich latach można zaobserwować wzrost liczby placówek świadczących pomoc instytucjonalną mieszkańcom województwa warmińsko-mazurskiego, jak również liczby dostępnych w nich miejsc.

Domy pomocy społecznej (DPS) to najliczniej reprezentowane podmioty świadczące swoim mieszkańcom całodobową opiekę tj. usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. Istotną rolę odgrywa zapewnienie mieszkańcom DPS odpowiedniej opieki, wsparcia, poszanowania praw, godnego traktowania, aktywizacji i rehabilitacji leczniczej i społecznej.

Mapa 6. Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Na podstawie „Infrastruktury pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego” opracowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej oraz Rejestru Wojewody Warmińsko-Mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 roku, w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały 52 domy pomocy społecznej + 2 filie na łączną liczbę miejsc 4189, w tym DPS dla:

1. osób w podeszłym wieku – 4 DPS ze 176 miejscami,
2. osób przewlekle somatycznie chorych – 5 DPS + 1 filia z 385 miejscami,
3. dorosłych przewlekle psychicznie chorych – 12 DPS + 1 filia z 1271 miejscami,
4. dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie – 7 DPS z 555 miejscami,
5. dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie – 4 DPS z 297 miejscami,
6. oraz 20 jednostek w typie mieszanym, tj. 1 DPS dla osób niepełnosprawnych fizycznie i przewlekle chorych (łącznie 100 miejsc), 15 DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych i w podeszłym wieku (łącznie 1131 miejsc), 2 DPS dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie z oddziałem dla dorosłych (235 miejsc) oraz 2 DPS dla osób w podeszłym wieku oraz dla osób niepełnosprawnych fizycznie (39 miejsc).

Liczba domów pomocy społecznej w województwie na przestrzeni ostatnich lat znacząco się nie zmieniała. Z zestawień szczegółowych OZPS wynika, że w 2021 roku w województwie nie planuje się utworzenia domów pomocy społecznej.

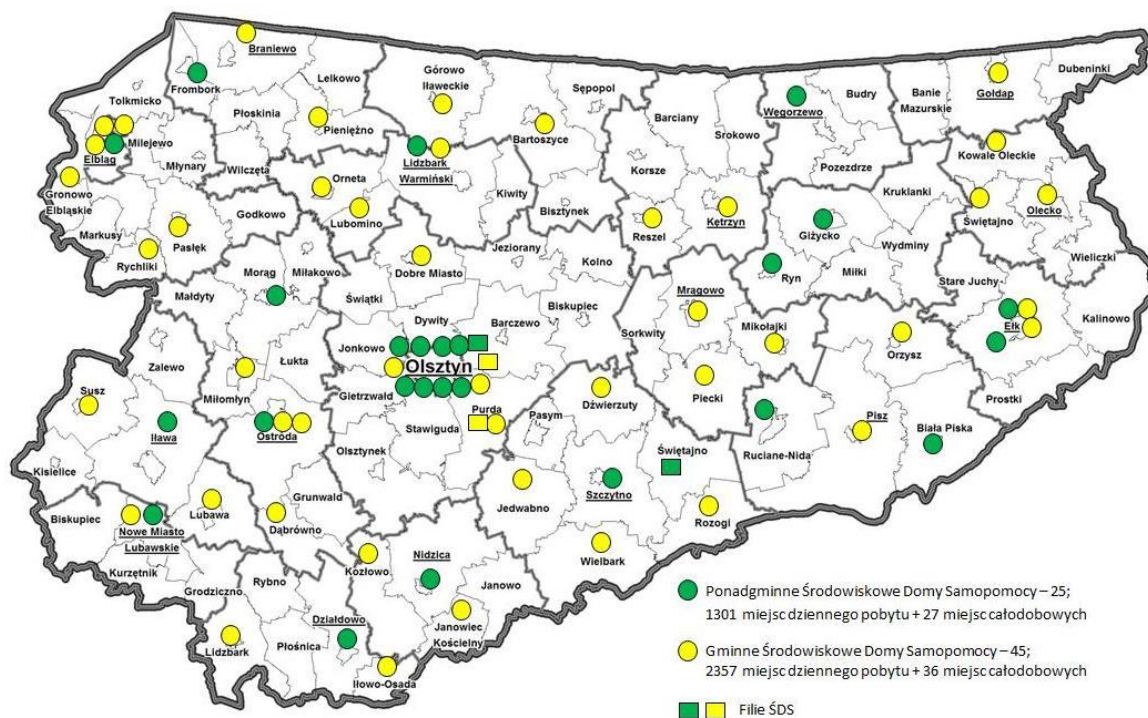
Opiekę może również zapewnić seniorom **rodzinny dom pomocy (RDP)**, który jest całodobową placówką opiekuńczą świadczącą usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające dla ludzi w podeszłym wieku, wymagających całodobowej opieki oraz pomocy z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności wg standardów określonych w rozporządzeniu MRPiPS w sprawie rodzinnych domów pomocy. RDP mogą być prowadzone przez osoby fizyczne lub organizacje pożytku

publicznego. Według danych z gmin, w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku funkcjonowało 15 tego typu placówek na łączną liczbę 110 miejsc – wszystkie prowadzone przez osoby fizyczne. Według danych z OZPS wynika, że w gminie wiejskiej Ostróda planuje się utworzenie kolejnego rodzinnego domu.

Innymi placówkami z katalogu instytucji pomocy społecznej są ośrodki wsparcia, należą do nich m.in.: **środowiskowe domy samopomocy (ŚDS), dzienne domy pomocy (DDP), domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla bezdomnych.** Do zadań ŚDS-ów należy budowanie sieci oparcia społecznego, przygotowanie do życia w społeczeństwie i funkcjonowania w środowisku osób przewlekle psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie.

Z danych nadesłanych przez gminy i powiaty wynika, że w roku 2020 na obszarze naszego województwa funkcjonowało 70 ŚDS. Łączna liczba miejsc, jakimi dysponowały te placówki to 3 721. Miejsca całodobowego pobytu aktualnie posiada 12 ŚDS (w Nowej Wsi Ełckiej – 4 miejsca, w Giżycku - 4 miejsca, w Nidzicy - 5 miejsc, w Olsztynie - 10 miejsc, w Górowie Iławeckim - 6 miejsc, w Elblągu - 4 miejsca, w Ełku - 4 miejsca, w Gołdapi - 2 miejsca, w Szczepkowie Borowym - 12 miejsc, w Ostródzie - 4 miejsca, w Kwietniewie - 4 miejsca, w Orzyszu - 4 miejsca; łącznie 63 miejsca).

Mapa 7. Gminne i ponadgminne środowiskowe domy samopomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Wsparcie osobom starszym w miejscu zamieszkania oferują również **dzienne domy pomocy społecznej.** Ich celem jest zorganizowanie czasu wolnego pensjonariuszom – osobom w wieku poprodukcyjnym. W związku z dynamicznie postępującymi zmianami demograficznymi, których efektem jest stały przyrost liczby ludności w wieku senioralnym zarówno w Polsce, jak i w województwie warmińsko-mazurskim, zachodzi potrzeba tworzenia coraz większej liczby

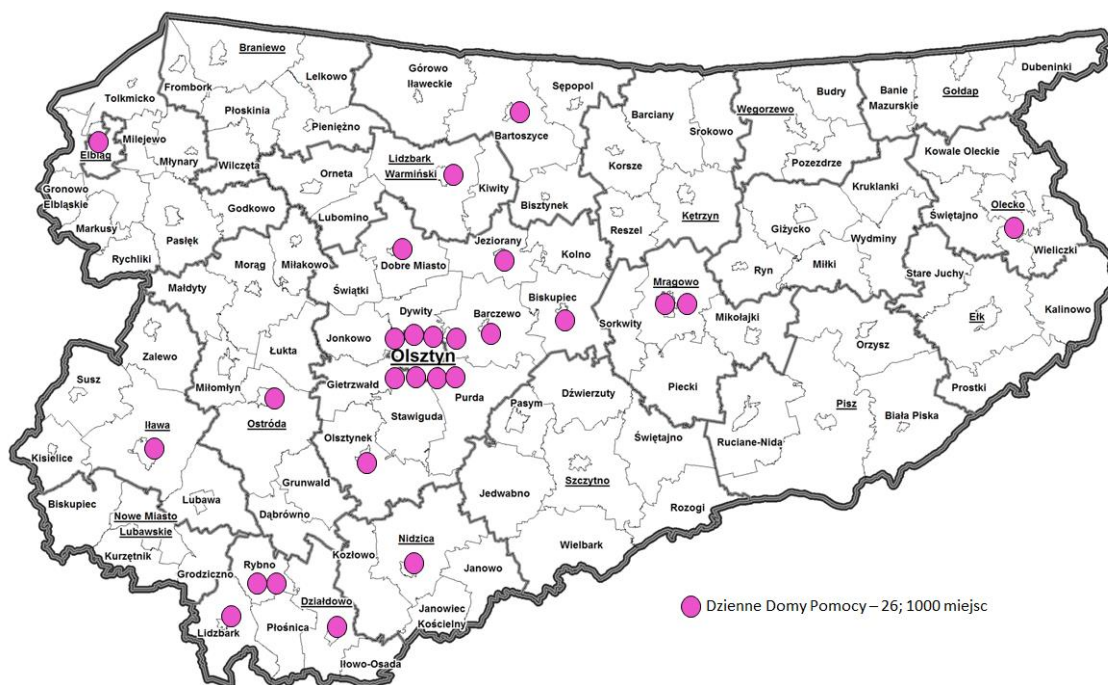

placówek wsparcia dziennego przeznaczonych dla osób starszych. W odpowiedzi na te potrzeby, w Polsce w 2015 roku rozpoczęto realizację krajowego Programu „Senior – WIGOR na lata 2015-2020”, który następnie zmienił nazwę na krajowy Program Wieloletni „Senior + na lata 2015-2020”. W 2020 roku w ramach krajowego Programu Wieloletniego „Senior + na lata 2015-2020”:

- w ramach modułu I: „Utworzenie lub wyposażenie Dziennego Domu „Senior+”/ Klubu „Senior+” – dofinansowanie otrzymał 1 Dzienny Dom „Senior +” oraz 17 Klubów „Senior +”,
- w ramach modułu II: „Zapewnienie funkcjonowania placówek „Senior+” – dofinansowanie otrzymało 10 Dziennych Domów „Senior +” oraz 18 Klubów „Senior +”.

Według stanu na 31 grudnia 2020 roku w województwie funkcjonowało łącznie 26 dziennych domów pomocy, z usług których skorzystało łącznie 1000 osób. Prognozy przedstawiają, że w kolejnych latach gmina Grunwald planuje utworzenia kolejnego Dziennego Domu Pomocy.

Mapa 8. Dienne domy pomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.

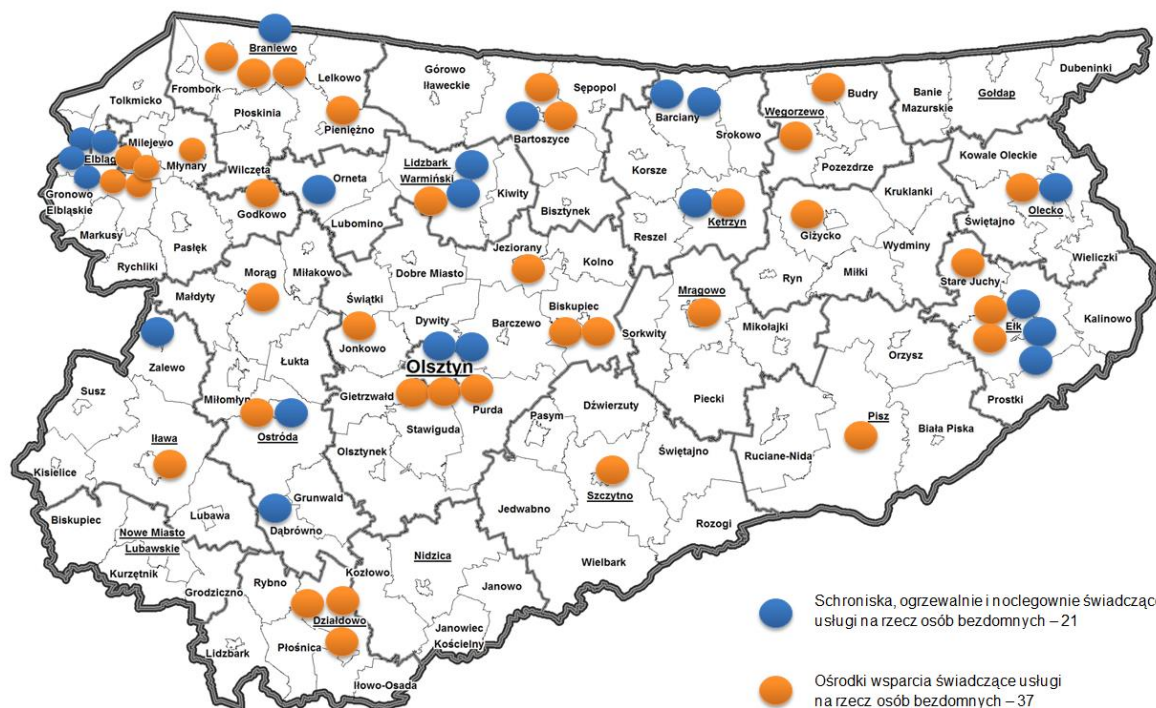
Źródło: opracowanie własne ROPS

Dzienną formą wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są **kluby samopomocy**, których zakres usług określa właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego prowadzącej klub samopomocy w uzgodnieniu z wojewodą. W województwie warmińsko-mazurskim w roku 2020 funkcjonowały 24 tego typu jednostki. Jak wynika z prognoz OZPS, gmina wiejska Nowe Miasto Lubawskie planuje w kolejnych latach utworzenie klubu samopomocy.

Z danych zaczerpniętych z „Informacji dotyczącej problematyki bezdomności na terenie województwa warmińsko-mazurskiego”, według stanu na 31 grudnia 2020 roku, opracowanej przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, że na terenie województwa funkcjonowało **21 placówek świadczących usługi dla osób bezdomnych** (ogrzewalnie, noclegownie, schroniska dla bezdomnych), na łączną liczbę miejsc noclegowych 750 oraz **37 ośrodków wsparcia świadczących usługi na rzecz osób bezdomnych** (jadłodajnie, punkty wydawania paczek żywnościowych, pralnie, łaźnie, punkty pomocy medycznej). Ponad połowa ww. podmiotów

prowadzona jest przez organizacje pozarządowe i kościelne. Jak można zaobserwować na poniższej mapie, podmioty świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych funkcjonują zazwyczaj w większych ośrodkach miejskich. Powodem jest koncentrowanie się życia osób bezdomnych w tych środowiskach z powodu łatwiejszego dostępu do tymczasowego lokum oraz zdobycia żywności czy ubrania.

Mapa 9. Instytucje świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim według stanu na 31 grudnia 2020 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

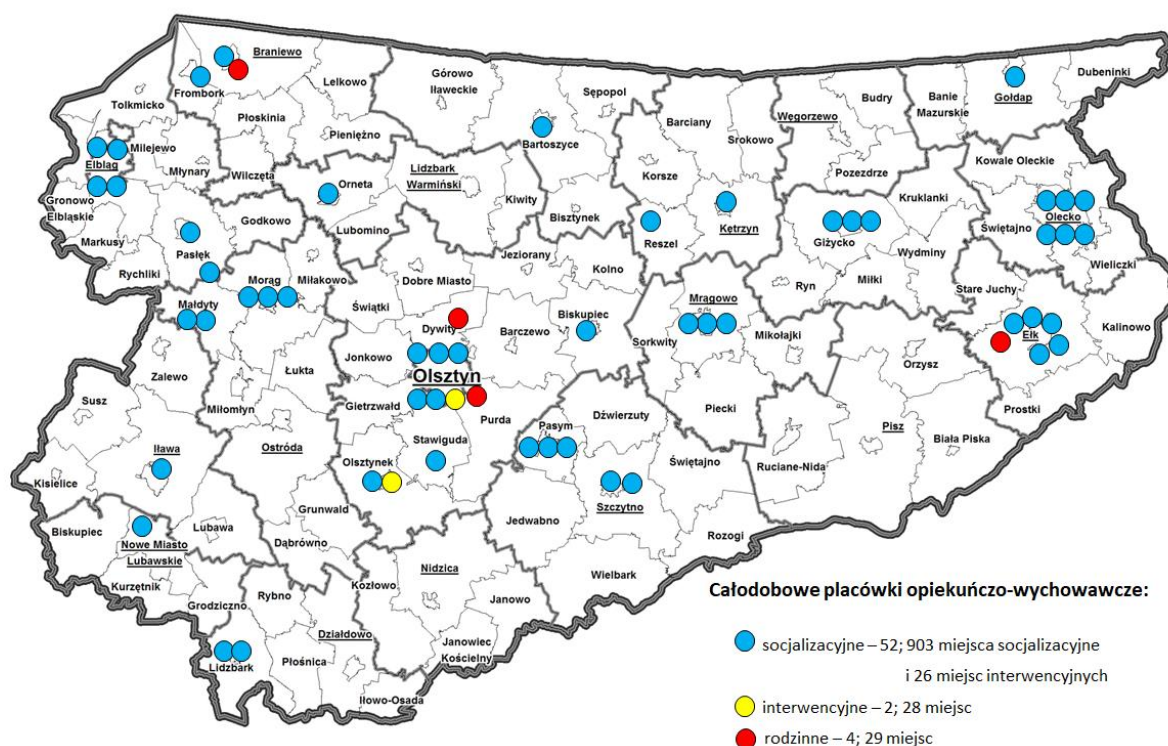
Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagającą te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Mieszkanie chronione może być prowadzone przez każdą jednostkę organizacyjną pomocy społecznej lub organizację pożytku publicznego i w zależności od celu udzielania wsparcia prowadzone jest jako mieszkanie chronione treningowe lub mieszkanie chronione wspierane. W województwie warmińsko-mazurskim, według sprawozdania OZPS, w 2020 roku we wszystkich mieszkaniach chronionych było łącznie 236 miejsc. Wg danych zaczerpniętych ze sprawozdania MRPiPS-03, w 2020 roku funkcjonowało łącznie 75 tego typu podmiotów. W kolejnych latach 6 gmin planuje uruchomienie nowych mieszkań chronionych (Ruciane-Nida, Prostki, Lidzbark Warmiński, Kolno, Gronowo Elbląskie, Dubeninki).

W 2020 roku z porad jednostek specjalistycznego poradnictwa, korzystało łącznie 4 697 osób. Wg danych Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, **jednostek i punktów świadczących usługi poradnictwa specjalistycznego**, w tym rodzinnego w województwie, w roku 2020 było 27. Obok poradnictwa specjalistycznego, mieszkańcom będącym w stanie kryzysu udzielana jest również pomoc w formie interwencji kryzysowej. Celem interwencji jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemami przez całe rodziny lub poszczególnych ich członków. Ponieważ nie jest określony definicyjnie standard placówki określanej mianem „ośrodek interwencji kryzysowej”, stąd dowolność nazywania w ten sposób

różnorodnych podmiotów świadczących usługi w tym zakresie. Wg „Infrastruktury pomocy społecznej województwa warmińsko-mazurskiego” w 2020 r. na obszarze województwa działało **14 jednostek** (ośrodków i punktów) **świadczących usługi w zakresie interwencji kryzysowej**.

Jak wynika z informacji zawartej w „Rejestrze placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych”, prowadzonym przez Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie, w 2020 roku w województwie funkcjonowało 58 placówek opiekuńczo-wychowawczych, o łącznej liczbie 986 miejsc. Wśród nich 4 to podmioty typu rodzinnego z liczbą 29 miejsc. Żaden powiat nie planuje w najbliższych latach utworzenia kolejnych placówek.

Mapa 10. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

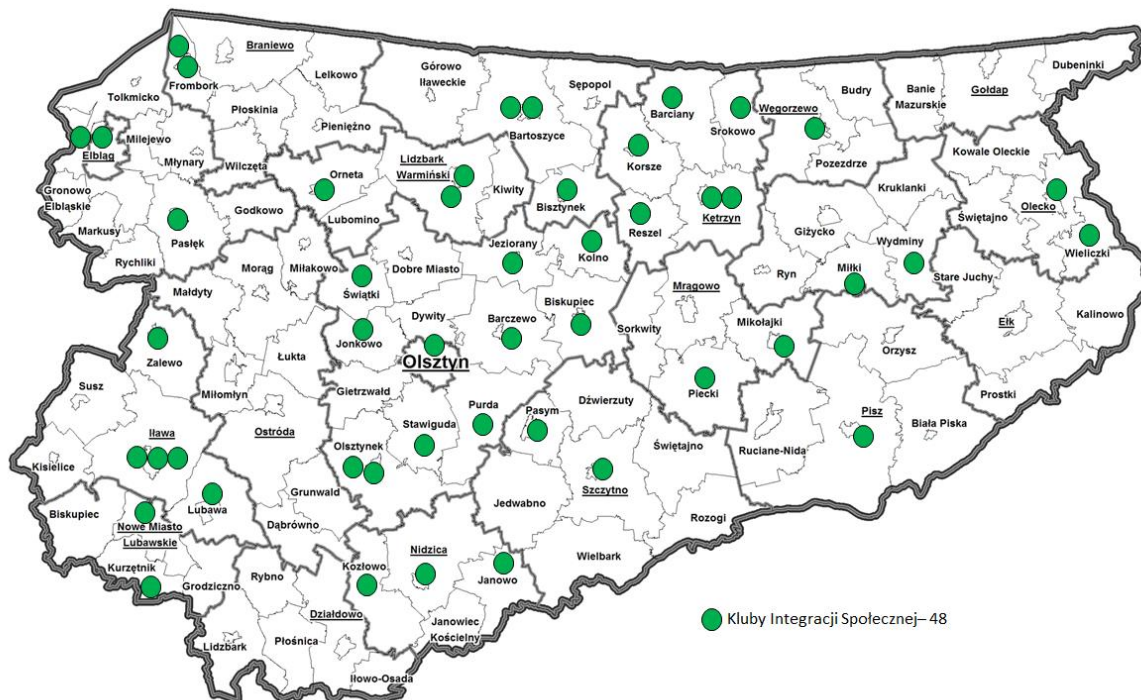
W obszarze szeroko rozumianej polityki społecznej działają również podmioty tworzone na mocy ustawy o zatrudnieniu socjalnym. Należą do nich m.in. **centra integracji społecznej**, które prowadzą działania reintegracji społeczno-zawodowej pozwalające przede wszystkim zdobyć nowe kwalifikacje zawodowe lub przyczynić się do przekwalifikowania zawodowego. Wg stanu na 31 grudnia 2020 roku w rejestrze Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wpisanych było dziesięć centrów integracji społecznej:

1. CIS w Olsztynie – będący Samorządowym Zakładem Budżetowym miasta Olsztyn,
2. CIS w Ostródzie – prowadzony przez Polski Komitetu Pomocy Społecznej Zarząd w Ostródzie,
3. CIS w Braniewie – prowadzony przez Braniewskie Stowarzyszenie Abstynenckie,
4. CIS w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych im. Króla Zygmunta Augusta w Ełku,
5. CIS AlterCIS w Ełku – prowadzony przez Stowarzyszenie Adelfi,
6. CIS w Białej Piskiej – prowadzony przez Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL

Mapa 12. Kluby Integracji Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.

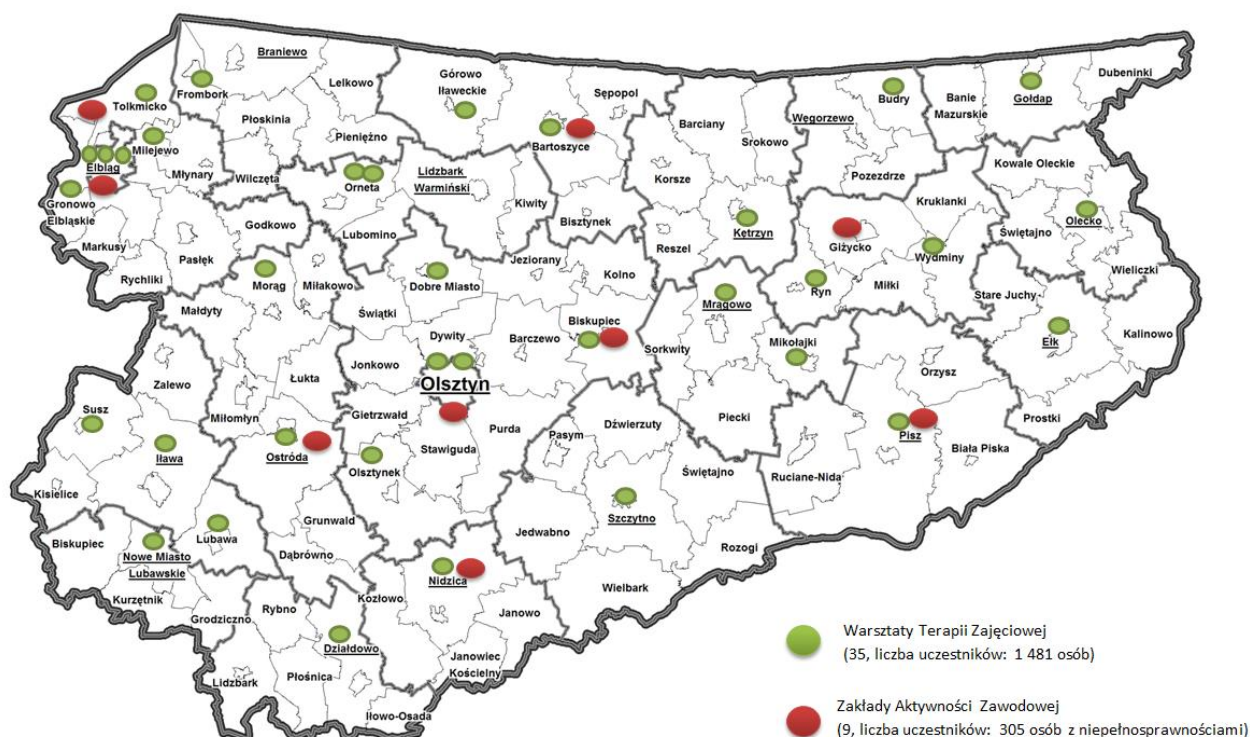
Źródło: opracowanie własne ROPS

Z informacji uzyskanej z Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie wynika, iż w 2020 roku funkcjonowało **48 klubów integracji społecznej**.

Podmiotami mającymi na celu stwarzanie osobom z niepełnosprawnością możliwości uczestniczenia w rehabilitacji społecznej i zawodowej są **warsztaty terapii zajęciowej (WTZ)**, których w województwie warmińsko-mazurskim wg OZPS i danych własnych ROPS w 2020 roku było 35. W zajęciach terapii uczestniczyło w danym okresie 1 536 osób. Według prognoz na kolejny rok nie zakłada się uruchomienia nowych warsztatów terapii zajęciowej.

Z analizy danych nadesłanych przez gminy i powiaty do OZPS oraz także z danych własnych ROPS wynika, iż w 2020 roku na terenie województwa działało **9 zakładów aktywności zawodowej (ZAZ)**, tj. w Olsztynie, Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim k/Elbląga, Biskupcu, Bartoszycach, Ostródzie, Piszem oraz w Nidzicy. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych działaniami ZAZ-ów to 305. W kolejnych latach nie planuje się utworzenia kolejnych tego typu podmiotów.

Mapa 13. Zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne ROPS

Oprócz wyszczególnionych powyżej zasobów instytucjonalnych pomocy i wsparcia na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują ponadto inne podmioty, zabezpieczające potrzeby społeczne w tym zakresie, np. centra aktywności lokalnej, uniwersytety III wieku, kluby seniora, koła gospodyń wiejskich, młodzieżowe kluby integracji społecznej, świetlice socjoterapeutyczne oraz środowiskowe i in.

Tabela 6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia prowadzone przez powiat/gminę lub na zlecenie powiatu/gminy

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny	Prognoza 2021
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY				
Liczba osób korzystających	1.	4098	3949	3957
Liczba osób umieszczonych	2.	1013	1030	1047
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	3.	97	63	52
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	4.	1149	1136	1153
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	5.	77 822 941	78 225 857	80 993 134
DZIENNE DOMY POMOCY				
Liczba osób korzystających	6.	1 263	1206	1232
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	7.	8	2	7
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	8.	157	162	166
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania	9.	10 384 654	11 158 345	11 628 998

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny	Prognoza 2021
placówek (w złotych)				
KLUBY SAMOPOMOCY				
Liczba osób korzystających	10.	241	1313	1373
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	11.	10	13	11
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12.	11	28	33
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13.	853 542	1 343 749	1 553 851
SCHRONISKA DLA OSÓB BEZDOMNYCH I SCHRONISKA DLA BEZDOMNYCH Z USŁUGAMI				
Liczba osób korzystających	14.	x	336	336
Liczba osób skierowanych w wyniku eksmisji	15.	x	6	15
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	16.	x	47	47
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	17.	x	3 901 419	3 774 359
OGRZEWAŁNIE				
Liczba osób korzystających	18.	230	192	192
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	19.	3	4	4
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	20.	57 215	97 211	141 651
NOCLEGOWNIE				
Liczba osób korzystających	21.	627	491	491
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	22.	10	10	11
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	23.	801 005	775 917	818 369
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ				
Liczba osób korzystających	24.	4 126	4020	4030
Liczba osób umieszczonych	25.	791	698	749
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	26.	384	369	346
Liczba decyzji odmownych (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	27.	23	15	14
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	28.	2 437	2405	2409
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	29.	158 508 298	179 598 818	183 436 643
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Liczba osób korzystających	30.	148	148	172
Liczba osób umieszczonych	31.	101	94	121
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	32.	7	10	13
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	33.	25	21	20
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	34.	697 888	786 366	1 570 866
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM				
Liczba osób korzystających	35.	349	284	343

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny	Prognoza 2021
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Liczba osób korzystających	36.	3716	4697	4675
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	37.	19	21	22
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	38.	746 306	912 905	1 083 082
PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO				
Liczba osób korzystających	39.	1979	1800	1841
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	40.	175	187	184
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	41.	7 130 988	6 274 492	6 597 714
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE OGÓŁEM				
Liczba osób korzystających	42.	981	926	916
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	43.	689	644	643
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	44.	47 264 422	45 986 761	48 434 279
W tym: PLACÓWKI TYPU RODZINNEGO				
Liczba osób korzystających	45.	39	24	24
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	46.	10	8	8
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	47.	1 404 233	1 058 867	1 063 705
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	48.	930	712	792
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ				
Liczba uczestników zajęć	49.	3276	1627	2435
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	50.	1538	1536	1541
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	51.	565	571	572
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	52.	29 940 252	34 162 134	36 565 865
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Liczba uczestników zajęć	53.	267	305	307

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps

1.7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

W województwie warmińsko-mazurskim w 116 ośrodkach pomocy społecznej oraz 19 powiatowych centrach pomocy rodzinie, według stanu na 31 grudnia 2020 roku na umowę o pracę zatrudnionych było łącznie **3 362** osoby. Na stanowiskach kierowniczych zatrudnione były **252** osoby. Pracowników socjalnych było ogółem **885** (tj. 26,32% ogółu zatrudnionych). Natomiast w kategorii pozostałych pracowników - wskazano **2 229** osób.

Tabela 7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

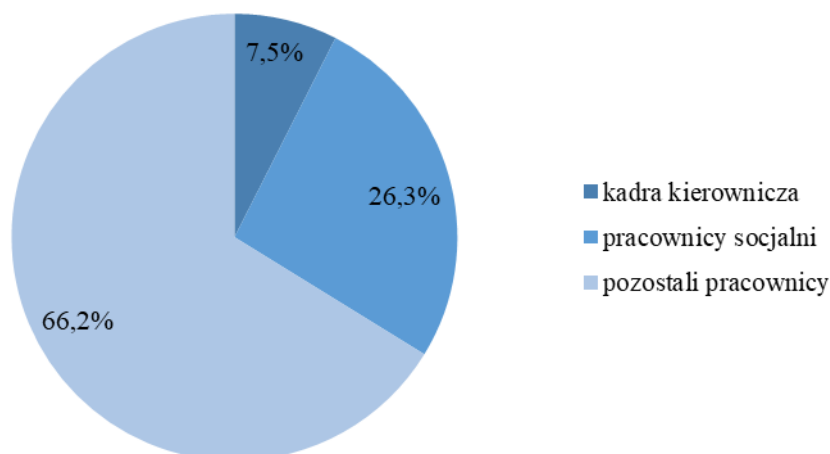
WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok 2019	Rok 2020
Liczba pracowników (ogółem)*		
Liczba pracowników	3 328	3 362 ↑
Kadra kierownicza		
Liczba pracowników	177	252 ↑
Pracownicy socjalni		
Liczba pracowników	904	885 ↓
Pozostali pracownicy		
Liczba pracowników	2 247	2 229 ↓

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2020 r.

*liczba pracowników nie sumuje się, ponieważ jeden pracownik może wystąpić w kilku kategoriach

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę zatrudnienia w pomocy społecznej w rozkładzie procentowym.

Wykres 9. Struktura zatrudnienia w pomocy społecznej

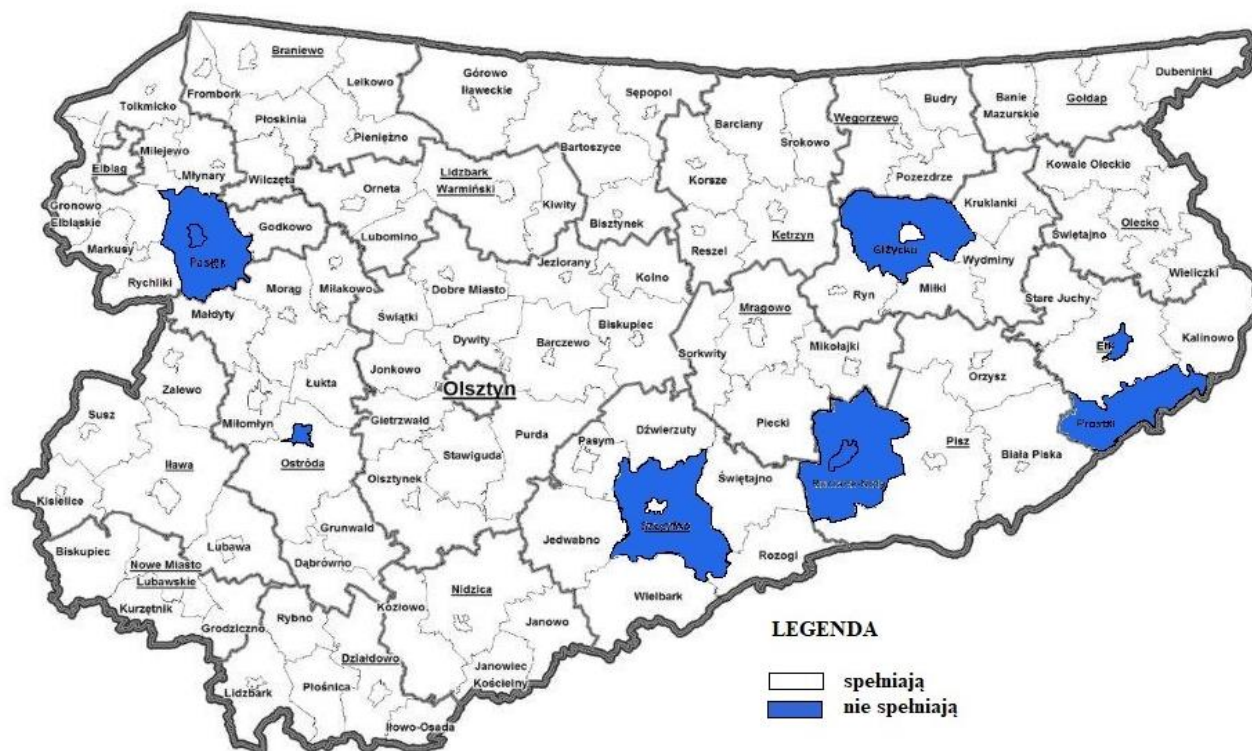

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Sprawozdania MRPiPS-03-R za 2020 r.

Do końca 2015 r., zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej miał w obowiązku zatrudniać pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy, w stosunku 2000 mieszkańców przypadających na 1 pracownika socjalnego. Ponadto od 1 stycznia 2015 roku możliwe było zatrudnianie pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących objętych pracą socjalną, w stosunku 1 pracownik socjalny przypadający na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Zmiany wynikają z wchodzącego w tej dacie przepisu nowelizującego (art. 1 pkt 18) ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. 2011 nr 81 poz. 440). W 2020 roku 7 **gmin** nie spełniło żadnego z ww. ustawowych wymogów (gmina wiejska Giżycko, gmina miejska Ełk, gmina miejska Ostróda, , Ruciane – Nida, Pasłęk, Prostki, gmina wiejska Szczytno).

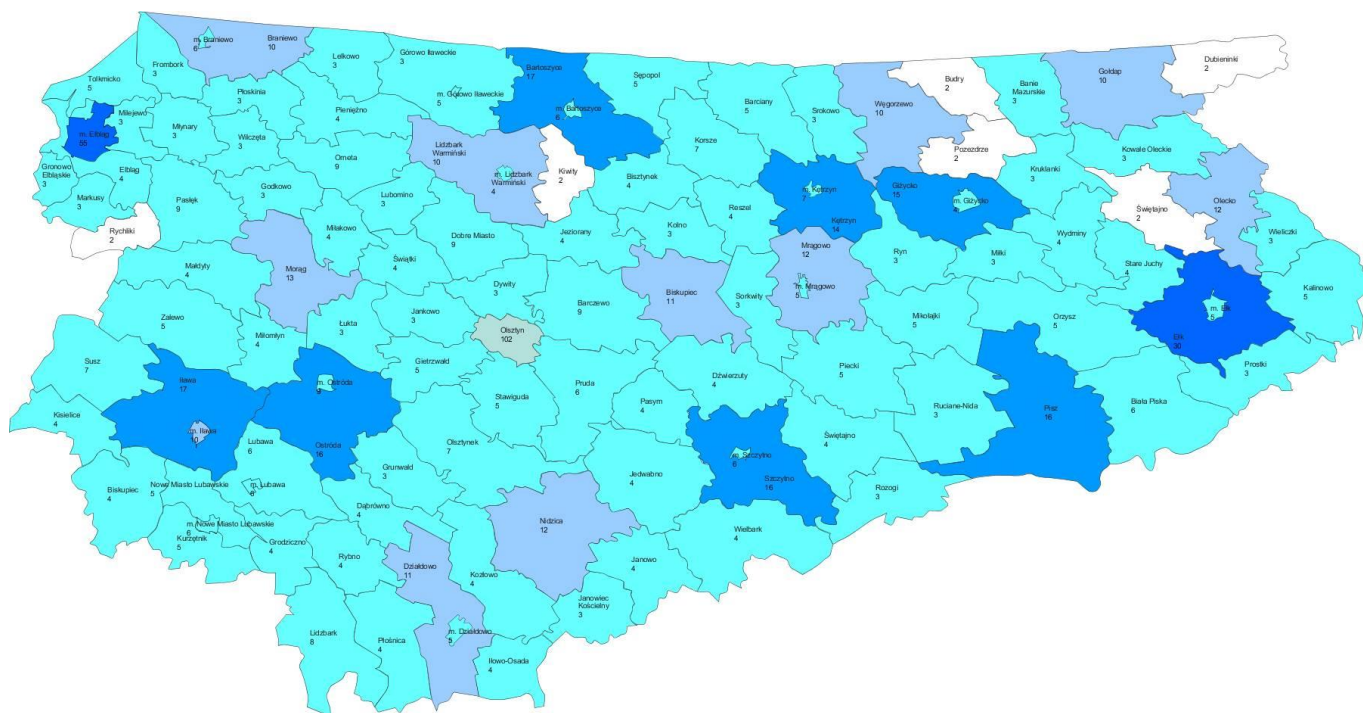
Mapa 14. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodek pomocy społecznej pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących w stosunku jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdania MRPiPS-03-R za 2020 r.

Zgodnie z ustawą ośrodek pomocy społecznej powinien jednak zatrudniać nie mniej niż 3 pracowników socjalnych. Jak wynika ze sprawozdania MRPiPS-03-R na dzień 31 grudnia 2020 roku **6 gmin** zatrudniało mniej niż 3 pracowników socjalnych (są to gminy: Dubieninki Pozezdrze, Rychliki, Świętajno, Kiwity Budry). Przedstawione dane mogą być w niektórych przypadkach obarczone błędem, gdyż nie zostali w nich uwzględnieni kierownicy ośrodków pomocy społecznej, którzy często w mniejszych ośrodkach pełnią rolę pracownika socjalnego.

Mapa 15. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodek pomocy społecznej przynajmniej trzech pracowników socjalnych

Legenda:

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS-03-R za 2020 r.

Najliczniejszą grupę pracowników zatrudnionych w jednostkach pomocy społecznej stanowią pozostali pracownicy (66,30% ogółu kadry). Są to osoby pracujące między innymi w następujących obszarach: księgowość, kadry i płace, świadczenia rodzinne i alimentacyjne, praca z klientem pomocy społecznej m.in. psycholog, prawnik, obsługa informatyczna i inne.

1.8. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego

W niniejszej części dokumentu przedstawione zostały wydatki związane z realizacją zadań z obszaru szeroko rozumianej polityki społecznej, przypisanych gminom i powiatom w ramach m.in. ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i innych.

Zadania własne oraz zlecone gmin i powiatów w zakresie polityki społecznej zostały przedstawione zgodnie z klasyfikacją budżetową w następujących działach: Dział 851 – Ochrona zdrowia, Dział 852 – Pomoc społeczna, Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, Dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza oraz w nowym Dziale 855 – Rodzina.

3 138 652 tys. zł**- wysokość środków wydatkowanych przez samorządy gminne i powiatowe na zadania własne i zlecone w obszarze polityki społecznej, tj. wzrost o 12,17%**

W 2020 roku łączna wysokość środków wydatkowanych przez samorządy gminne i powiatowe na zadania własne i zlecone w obszarze polityki społecznej wyniosła **3 138 652 tys. zł** i jest to **12,17% wzrost względem 2019 roku (2 798 067 tys. zł)**. Prognozy wskazują na wzrost wydatków na politykę społeczną w najbliższych latach. W poniższej tabeli przedstawione zostały szczegółowe informacje o wysokości środków poniesionych na poszczególne działy.

Tabela 8. Wydatki gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (poniesione i planowane) na zadania z zakresu polityki społecznej w latach 2019-2021 w zł

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza 2021
OGÓLEM				
OGÓLEM (działy)	1	2 798 067 269	3 138 652 882	3 185 083 500
W tym: w budżecie OPS/PCPR	2	2 126 960 267	2 396 017 274	2 427 210 887
851 - OCHRONA ZDROWIA				
85153 - Przeciwdziałanie narkomanii	3	1 160 720	908 508	1 587 780
85154 - Przeciwdziałanie alkoholizmowi	5	23 638 136	20 265 477	26 520 771
852 - POMOC SPOŁECZNA				
85202 - Domy pomocy społecznej	7	222 920 017	241 539 941	246 669 351
85203 - Ośrodki Wsparcia	9	92 563 768	92 815 524	94 694 607
85205 - Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	11	2 504 769	2 161 556	2 277 472
85213 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz za osoby uczestniczące w zajęciach w centrum integracji społecznej	13	5 241 608	4 684 556	5 723 144
85214 - Zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	15	61 355 202	60 530 616	66 117 687
85215 - Dodatki mieszkaniowe	17	30 251 082	28 981 240	29 602 894
85216 - Zasiłki stałe	19	55 406 741	51 773 905	51 976 037
85218 - Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie	21	17 098 685	18 297 010	20 199 556
85219 - Ośrodki Pomocy Społecznej	23	132 496 092	140 000 995	146 884 129
85220 - Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	25	2 327 712	1 875 166	2 517 367
85228 - Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	27	44 503 425	49 660 827	55 633 853
85230 - Pomoc w zakresie dożywiania	29	42 423 650	39 239 377	39 302 180

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza 2021
85231 - Pomoc dla cudzoziemców	31	49 536	45 718	20 400
85232 - Centra Integracji Społecznej	35	1 613 254	1 546 931	1 591 928
85278 - Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	37	0	58 000	46 000
85295 - Pozostała działalność	39	13 318 278	15 493 293	16 234 581
853 - POZOSTAŁE ZADANIA W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ				
85311 - Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	41	5 800 029	5 625 669	6 534 544
85321 - Zespoły orzekania o niepełnosprawności	43	6 227 147	7 202 032	6 963 109
85324 - Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	45	6 035 649	8 396 492	7 981 227
85395 - Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	47	22 352 369	22 759 424	20 623 375
854 - EDUKACYJNA OPIEKA WYCHOWAWCZA				
85415 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	49	23 738 051	18 406 612	14 900 877
85416 - Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym	51	1 768 047	1 264 932	1 434 510
855 - RODZINA				
85501 - Świadczenie wychowawcze	53	1 153 006 188	1 442 008 289	1 446 326 743
85502 - Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	55	592 925 277	612 641 606	613 890 242
85504 - Wspieranie rodziny	57	62 156 603	67 426 811	62 951 997
85505 - Tworzenie i funkcjonowanie żłobków	59	27 600 385	25 168 612	27 633 643
85506 - Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych	61	241 267	161 220	89 520
85507 - Dzienni opiekunowie	63	967 208	558 057	974 250
85508 - Rodziny zastępcze	65	76 994 954	82 264 149	89 520 900
85510 - Działalność placówek opiekuńczo-wychowawczych	67	62 401 778	66 298 063	69 827 992
85513 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne, zgodnie z przepisami ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz za osoby pobierające zasiłki dla opiekunów, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów	69	6 836 678	8 592 274	7 830 834

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza 2021
85514 - Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem	71	142 964	0	0
85578 Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	73	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps

Prawie połowa środków finansowych spośród całych 3 138 652 tys. zł, przeznaczanych na wszystkie zadania z zakresu polityki społecznej, wydatkowana została na świadczenia wychowawcze (1 442 008 tys. zł). W tej kategorii odnotowano wzrost w stosunku do roku poprzedniego – o 25,10%. Na drugim miejscu znalazły się wydatki gmin na wypłatę świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego – 612 641 tys. zł w roku 2020, co stanowi wzrost o 3,3% w stosunku do roku poprzedniego. Corocznie, o kilka procent, rośnie wysokość środków przeznaczanych na finansowanie kosztów pobytu osób umieszczanych w domach pomocy społecznej oraz utrzymanie DPS, która wyniosła w roku oceny 241 539 tys. zł. Koszt, poniesiony w tej kategorii wzrósł o 8,3% w stosunku do roku 2019 (w 2018 roku było to 8,7%). Obowiązek współfinansowania kosztów pobytu mieszkańców danej gminy w DPS wciąż powoduje rosnące wydatki na realizację tego zadania.

Największy procentowy wzrost wydatków odnotowano w dziale 85324 – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych – o 39,10% w stosunku do roku ubiegłego (z 6 035 649 zł w roku 2019 do 8 396 492 zł w roku 2020).

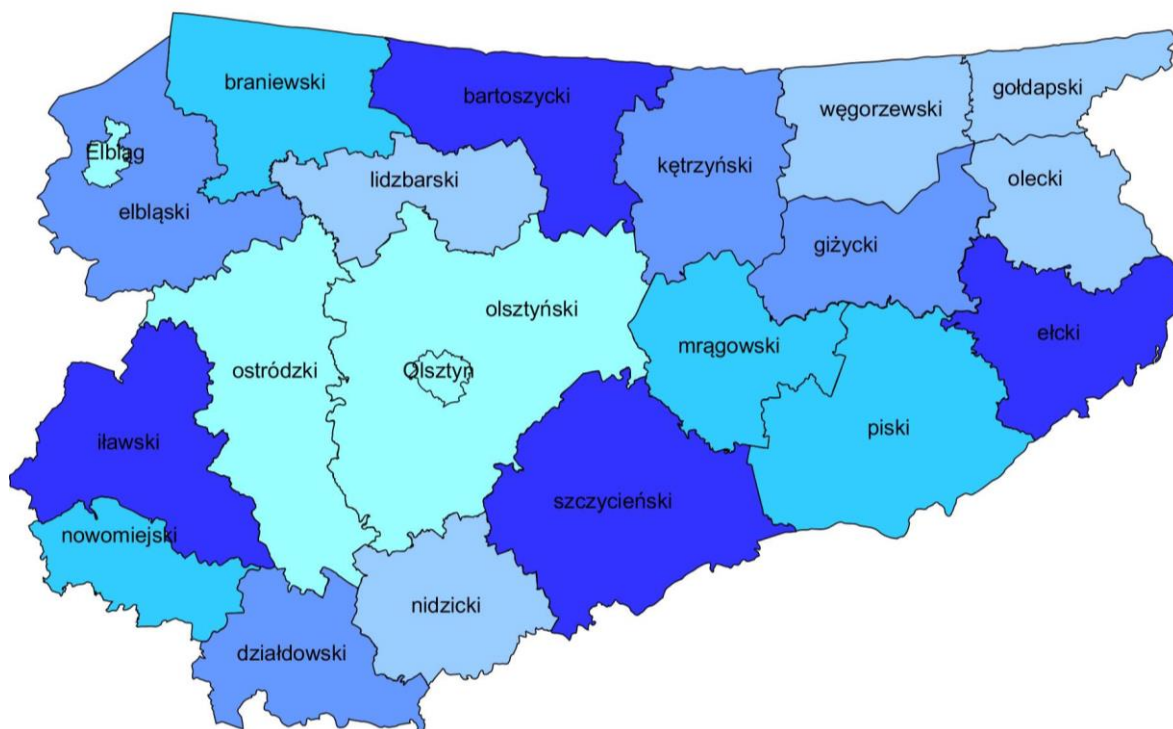
Największe spadki wydatków względem 2019 roku odnotowano w działach: 85507 – Dzienni opiekunowie (o 42,30%), 85506 – Tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych (o 33,20%), 85416 – Pomoc materialna dla uczniów o charakterze motywacyjnym (o 28,50%), 85415 – Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym (o 22,50%), 85153 – Przeciwdziałanie narkomanii (o 21,70%) oraz 85220 – Jednostki specjalistycznego poradnictwa, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej (o 19,40%).

Najmniej środków finansowych w roku oceny wydatkowano na: pomoc dla cudzoziemców, usuwanie skutków klęsk żywiołowych oraz na tworzenie i funkcjonowanie klubów dziecięcych.

Na składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby przebywające na urloпах wychowawczych, za osoby zatrudnione jako nianie oraz za osoby sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem, a także na usuwanie skutków klęsk żywiołowych, nie przeznaczono w 2020 roku żadnych środków.

Poniżej przedstawiono mapę z rozkładem wysokości środków finansowych w podziale na powiaty.

Mapa 16. Wysokość środków finansowych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej wydatkowane przez JST w 2020 roku w województwie warmińsko-mazurskim

Legenda

Źródło: opracowanie własne

Największe środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej wydatkowano w mieście Olsztyn i Elbląg, powiecie olsztyńskim i ostródzkim. Najmniejszą kwotę wydano w powiatach węgorzewskim, lidzbarskim, gołdapskim, oleckim i nidzickim.

1.9. Aktywność projektowo-konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Poza ustawowymi zadaniami z zakresu pomocy społecznej, samorządy gminne i powiatowe realizują wiele innych programów i projektów, których zasadniczym celem jest poprawa sytuacji zawodowej, społecznej i rodzinnej, w tym polepszenie warunków życia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Tego typu projekty realizowane są zwłaszcza przez instytucje pomocy społecznej, administrację samorządową, organizacje pozarządowe i instytucje rynku pracy.

W niniejszym dziale przedstawiono informacje odnoszące się do projektów i programów z zakresu pomocy i integracji społecznej realizowanych przez gminy, powiaty, jednostki organizacyjne pomocy społecznej, organizacje pozarządowe działające na terenie danej jednostki

samorządu terytorialnego. Przedstawione dane odnoszą się do informacji o liczbie osób objętych działaniami w ramach:

- projektów współfinansowanych lub finansowanych ze środków unijnych,
- programów resortowych ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej.

Tabela 9. Projekty współfinansowane ze środków unijnych

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok oceny	Rok 2021, stan na dzień 26 maja 2021 r.
PROJEKTY WSPÓLFINANSOWANE Z EFS			
Liczba realizowanych projektów przez gminy i powiaty	92	116	76
Ogółem liczba osób objętych projektami	531	937	3 766
Liczba realizatorów projektów	58	78	60
Łączna kwota przekazanych zaliczek ze środków EFS	21 943 155	30 036 236	4 145 826

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Systemu SL 2014

Liczba realizowanych projektów finansowanych ze środków unijnych w roku oceny nieznacznie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim, tj. do **116 w 2020 r.** z 92 w 2019 r. Realizatorami projektów w 2020 r. było 78 gmin i powiatów. Liczba uczestników projektów zwiększyła się znacznie, tj. z 531 osób w 2019 r. do **937** osób w 2020 roku. Łączna kwota dofinansowania wyniosła **30 036 236 zł.** Jest to wzrost o 37% w porównaniu z rokiem ubiegłym. Dane za rok 2021 podano według stanu na dzień 26 maja 2021 r., a więc są to dane cząstkowe.

Oprócz funduszy europejskich źródłem pozyskiwania środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań na rzecz osób i rodzin będących w trudnej sytuacji życiowej, są konkursy/programy ogłaszane przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

Wpływ na duże zainteresowanie środkami Ministra Rodziny i Polityki Społecznej może mieć wymiana doświadczeń pomiędzy samorządami, które od lat z powodzeniem ubiegają się i otrzymują środki wspierające realizację istotnych zadań z zakresu polityki społecznej.

Największą aktywność zanotowano w ramach programu MRiPS dotyczącego wspierania jednostek samorządu terytorialnego w zakresie dożywiania. Wysoką aktywność zanotowano w ramach konkursu "Maluch+" oraz Senior + na lata 2015-2020". Najniższą aktywność zanotowano natomiast w ramach programu „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.

Tabela 10. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach konkursów i programów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w 2020 roku

Wyszczególnienie	Rok 2019	Rok oceny
„ASYSTENT RODZINY I KOORDYNATOR RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ”		
Liczba osób objętych konkursami	252	*
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	124	*
Łączna kwota dofinansowania	3 340 555 zł	*

„ASYSTENT RODZINY NA ROK 2020”		
Liczba osób objętych konkursami	*	133
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	*	96
Łączna kwota dofinansowania	*	212 075
”MALUCH+” Moduł 1, 2, 3 i 4		
Liczba osób objętych konkursami	1 294	2 060
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	54	106
Łączna kwota dofinansowania	6 022 831	4 945 222
„SENIOR + NA LATA 2015-2020”		
Liczba osób objętych konkursami	946	655
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	42	30
Łączna kwota dofinansowania	4 040 692	2 943 156
„WSPIERANIE JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W TWORZENIU SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE”		
Liczba osób objętych konkursami	-	-
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	8	2
Łączna kwota dofinansowania	253 769	90 807
"OPIEKA 75+”		
Liczba osób objętych konkursami	293	567
Liczba jednostek, które uzyskały dofinansowanie	23	32
Łączna kwota dofinansowania	568 094	1 258 240
„POSILEK W SZKOLE I W DOMU NA LATA 2019-2023”		
Liczba osób objętych programem	72 905	72 581
Łączna kwota dofinansowania	31 890 688	39 006 549

Źródło: opracowanie na podstawie danych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

* program nie był realizowany, zastąpiony został programem „Asystent rodziny na rok 2020 r.

Program „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” na rok 2019 był rozstrzygnięty jedynie w 2019 r. Ze względu na ogłoszenie stanu epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 w 2020 r. na terenie całego kraju, w roku oceny nie został on ogłoszony. Ogłoszono natomiast nowy program pn. „Asystent rodziny na rok 2020”, który opierał się na dofinansowaniu kosztów wypłaty dodatków do wynagrodzeń dla asystentów rodziny aktywnie działających na rzecz rodzin w okresie pandemii Covid-19. Dane dotyczące realizacji obu programów znajdują odzwierciedlenie w tabeli powyżej.

Według informacji przekazanej przez gminy i powiaty za pośrednictwem platformy internetowej Lime prognozowany jest udział 63 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w programach lub konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w 2021 r.

1.10. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

Realizując zapisy ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, organy administracji publicznej mogą wspierać lub powierzać realizację zadań publicznych, mających charakter działalności pożytku publicznego, organizacjom pozarządowym i innym uprawnionym podmiotom. Sferę zadań mających charakter działalności pożytku publicznego, określa

art. 4 ust. 1 ww. ustawy, który wymienia 33 rodzaje zadań możliwych do zlecenia organizacjom pozarządowym.

Podjętą w 2020 r. współpracę samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w zakresie polityki społecznej obrazuje tabela nr 12.

Jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej w sporządzonych sprawozdaniach jednostkowych jako najczęściej występujący obszary współpracy wykazały:

1. Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej (44);
2. Działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami (44);
3. Pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób (36);
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego (32).

Zlecenie zadań w trybie działalności pożytku publicznego

Zlecenie realizacji ww. zadań w trybie działalności pożytku publicznego odbywa się najczęściej po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert.

Na 117 jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej (w tym miasto Elbląg i Olsztyn wykonujące zadania gminy i powiatu), które wypełniły ankietę w systemie LIME 75 wykazało współpracę ich samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi w formie zlecenia zadań w trybie działalności pożytku publicznego. Należy wyciągnąć wniosek, że w dalszym ciągu jest to najczęściej stosowana forma współpracy samorządów lokalnych (64% samorządów) z organizacjami pozarządowymi. W 2019 było to 78 samorządów (58%).

W roku 2020 gminy i powiaty w województwie warmińsko-mazurskim zawarły 1085 umów z 840 organizacjami pozarządowymi na realizację zadań w ww. obszarach. Największą aktywnością w 2020 r. w tym zakresie wykazała się gmina miejska Ełk (160 umów), gmina miejska Kętrzyn (156) oraz gmina Olsztyn (130 umów).

Z reguły te same jednostki samorządu terytorialnego, które zawarły umowy z organizacjami pozarządowymi na realizację zadań z zakresu polityki społecznej w 2020 roku, zaplanowały tego typu działania również w roku 2021 – planuje się zawarcie 1049 umów z 806 organizacjami.

Łączna kwota dotacji przekazanych w 2020 r. przez samorządy lokalne na zlecenie zadań w trybie ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w obszarze pomocy i wsparcia, wyniosła ponad 87 536 tys. zł. Jest to wartość o prawie 2 mln zł wyższa niż w roku 2019. W prognozach na 2021 rok przewiduje się, że łączna kwota przekazanych dotacji wyniesie 89 856 tys. zł.

Wysokość środków przekazanych przez poszczególne samorządy lokalne w 2020 r. była bardzo zróżnicowana, przy czym najniższa suma przekazanych wówczas dotacji wyniosła 2 000 zł (gmina Płońnica), a najwyższa 31 083 tys. zł (gmina Olsztyn).

Zlecenie zadań w trybie zamówień publicznych:

W 2020 r. tak samo jak wcześniej, 19 samorządów lokalnych zleciło **zadania organizacjom pozarządowym w trybie zamówień publicznych**. Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania wzrosła, z 28 w roku 2019 do 30 w roku 2020. Łączna wartość przekazanych środków wyniosła 3 607 tys. zł i była niższa o 844 tyś od roku 2019. Prognozy na rok 2021 są bardzo zbliżone do roku oceny, tj. 20 samorządów planuje zlecić zadania w trybie zamówień publicznych 33 organizacjom pozarządowym i przekazać na te zadania ponad 4 084 tys. zł.

W powyższym trybie w 2020 roku zlecano m.in. usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze, wspieranie rozwoju sportu oraz udzielanie schronienia wraz z usługami dla osób bezdomnych.

Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze:

W roku 2020 **dwadzieścia samorządów** gminnych (2019 r. - 25 samorządów) zleciło realizację **usług opiekuńczych** o łącznej wartości przekazanych **dotacji ponad 21 483 tys. zł.** Zawarto w tym celu umowy z 23 podmiotami trzeciego sektora. Najwyższą wartość dotacji na zlecenie usług opiekuńczych wykazały gminy Olsztyn i miejska Elbląg, odpowiednio 6 693 tys. zł i 4 630 tys. zł. W kwestii liczby organizacji, którym zostaną zlecone usługi opiekuńcze prognozy na 2021 r. pozostają na bardzo zbliżonym poziomie. Planowany jest niewielki wzrost łącznej wartości przekazanych dotacji do 22 632 tys. zł.

W roku 2020 jedynie gmina Olsztyn zawarła umowę z organizacjami pozarządowymi na zlecenie **specjalistycznych usług opiekuńczych**. Od 2014 roku niezmienna jest niewielka liczba podmiotów trzeciego sektora, z którymi zawierane są umowy na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych. Wartość przekazanych w 2020 r. dotacji wykazana przez gminę miejską Olsztyn, to 802 tys. zł.

Ogólna kwota dotacji przekazanych podmiotom trzeciego sektora w województwie warmińsko-mazurskim na realizację specjalistycznych usług opiekuńczych w roku oceny była wyższa o 21 tys. zł od roku poprzedniego, tj. z 781 tys. rozdysponowanych w 2019 roku do 802 tys. przekazanych w 2020 r. W prognozach na 2021 rok dwa samorzady (gmina miejska Olsztyn i gmina miejska Bartoszyce) planują zlecenie organizacjom pozarządowym specjalistycznych usług opiekuńczych. Planowany jest wzrost łącznej wartości dotacji do kwoty 840 tys. zł.

Prowadzenie placówki pomocy społecznej:

W roku 2020 prowadzenie placówek pomocy społecznej zlecono **31 organizacjom** pozarządowym na łączną kwotę przekazanych **dotacji 40 527 tys. zł.** Najwięcej środków, tj. ponad 19 608 tys. zł wydatkowano w gminie miejskiej Olsztyn, gdzie w celu prowadzenia placówek pomocy społecznej zawarto umowy z 12 podmiotami trzeciego sektora. Prognozy na 2021r. są bardzo zbliżone do sytuacji w 2020 r.

Najczęściej podejmowaną formą współpracy finansowej jest zlecenie zadań w trybie działalności pożytku publicznego. Widoczny jest systematyczny wzrost liczby organizacji pozarządowych, którym zlecane są zadania w obszarze pomocy społecznej i wsparcia (od 796 w roku 2019 do 840 w roku 2020). W ślad za tym rośnie liczba zawieranych umów oraz wysokość środków finansowych przekazywanych z budżetów samorządów gminnych i powiatowych (rok 2019 – 1 075 umów na łączną kwotę przekazanych dotacji 85 600 tys. zł; rok 2020 – 1 085 umów na łączną kwotę przekazanych dotacji ponad 87 536 tys. zł).

Najmniej powszechną formą współpracy jest zlecenie specjalistycznych usług opiekuńczych. Wynika to z faktu, iż w wielu środowiskach lokalnych nie występuje zapotrzebowanie na tego typu usługi.

Warto pamiętać, że współpraca jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek organizacyjnych pomocy i integracji społecznej w województwie warmińsko-mazurskim z organizacjami pozarządowymi często przybiera postać pozafinansową i polega m.in. na działaniach w zakresie dostarczania i dystrybucji żywności, zabezpieczenia podopiecznych

w odzież, leki, środki opatrunkowe i higieniczne, współorganizowaniu konferencji, szkoleń, spotkań integracyjnych, pikników, zbiórek żywności itp.

W kontekście zachodzących przemian demograficznych, skutkujących starzeniem się społeczeństwa, w kolejnych latach należy spodziewać się wzrostu zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, a także rozwoju infrastruktury społecznej zapewniającej codzienne i całodobowe wsparcie osobom starszym. W tym obszarze należy upatrywać szans rozwoju dla organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej.

Tabela 11. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok 2019	Rok oceny 2020	Prognoza rok po ocenie
ZLECENIA W TRYBIE DZIAŁALNOŚCI POŻYTKU PUBLICZNEGO				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	1	796	840	806
Liczba zleceń / umów	2	1075	1085	1049
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	3	85 600 519	87 536 825	89 856 118
ZLECENIA W TRYBIE ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	4	28	30	33
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	5	4 451 559	3 607 042	4 084 448
WYBRANE USŁUGI POMOCY SPOŁECZNEJ				
Usługi opiekuńcze				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	6	28	23	25
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	7	20 191 524	21 483 362	22 632 595
Specjalistyczne usługi opiekuńcze				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	8	4	1	2
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	9	781 324	802 500	840 000
Prowadzenie placówki pomocy społecznej				
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono zadania	10	48	31	32
Wartość przekazanych dotacji dla organizacji pozarządowych w złotych	11	46 887 061	40 527 188	40 540 639

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych jednostkowych ozps i systemu Lime

2. OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ W KONTEKŚCIE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

2.1. Opracowywanie i wdrażanie programów wojewódzkich

Realizacja polityki społecznej w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 roku opierała się o założenia „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku”. Okres obowiązywania ww. dokumentu upłynął z końcem 2020 roku. Ze względu na wprowadzenie od marca 2020 r. stanu epidemii na terenie całego kraju wywołanego wirusem SARS-CoV-2 i związane z tym ograniczenia m.in. w przemieszczaniu się i organizowaniu spotkań, działania zaplanowane na 2020 rok związane z opracowaniem „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2030” zostały przesunięte na 2021 rok.

„Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” wdrażana była w oparciu o niżej wymienione programy wojewódzkie i wynikające z nich działania:

A. Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2017-2021

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizując zapisy ustawy o samorządzie województwa, dotyczące polityki prorodzinnej, Uchwałą Nr 69/1154/16/V z dnia 27 grudnia 2016 r. przyjął Wojewódzki Program Polityki Prorodzinnej na lata 2017-2021. W ramach realizacji działań ww. programu będących odpowiedzią na potrzebę wzmocnienia rodziny w jej prawidłowym funkcjonowaniu, istotnym przedsięwzięciem inicjowanym i organizowanym przez Samorząd Województwa są Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny. Odbywają się one corocznie od 1999 roku na przełomie maja i czerwca, służą integracji rodzin i społeczności lokalnych. W 2020 roku XXII Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny przebiegły pod hasłem „Młodość – miłość – małżeństwo – rodzina”. Z powodu panującej epidemii koronawirusa odbyły się w formie alternatywnej, za pomocą stron internetowych zaangażowanych jednostek oraz tut. Urzędu. Organizatorami Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny był Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz działająca przy Marszałku Województwa Rada ds. Rodzin Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Z powodu wyżej wspomnianej epidemii w ramach XXII Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny, nie odbyły się konkursy na szczeblu wojewódzkim: XVI Wojewódzki Konkurs Literacki, XVI Wojewódzki Konkurs Plastyczny oraz Grafiki Komputerowej. W reżimie sanitarnym odbyła się gala Konkursu „Ośmiu Wspaniałych” promującego wolontariat młodzieżowy.

B. Program pn. „Warmia i Mazury Dla Dużej Rodziny”

Uchwałą Nr XVII/404/16 z dnia 31 maja 2016 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął Program pn. „Warmia i Mazury Dla Dużej Rodziny“. Zakłada on stworzenie katalogu miejsc przyjaznych rodzinie – placówek, instytucji, firm proponujących tańsze usługi, produkty i artykuły rodzinom wielodzietnym, których status został potwierdzony Ogólnopolską Kartą Dużej Rodziny. Każdy członek rodziny wielodzietnej posiadający Kartę Dużej Rodziny może korzystać z tańszej oferty Partnerów, których lista dostępna jest na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W oparciu o zawarte z Partnerami Programu porozumienia, członkom rodzin wielodzietnych

przysługują uprawnienia, m.in. w postaci tańszych biletów wstępu na wydarzenia kulturalne, zniżek na dodatkowe zajęcia edukacyjne oraz uprawnienia w zakresie oferty rekreacyjnej, turystycznej i innej.

W przedsięwzięciu biorą udział instytucje i firmy otwarte na inicjatywy społeczne i przyjazne rodzinie.

Wg. stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. do Programu „Warmia i Mazury dla Dużej Rodziny” przystąpiły 42 instytucje. Łączna liczba osób, które skorzystały z szeregu ulg/uprawnień w roku 2020 wyniosła 17 031.

C. Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2018-2022

Uchwałą nr XXXIII/723/17 z dnia 28 grudnia 2017 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął Wojewódzki Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022. Program jest realizowany we współpracy z lokalnymi samorządami, instytucjami i placówkami, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które zajmują się sprawami rodziny. W ramach realizacji ww. programu podejmowanych jest szereg działań i inicjatyw mających na celu wzmocnienie systemu pieczy zastępczej. W 2020 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zorganizował szkolenie on-line dla kadry kierowniczej placówek opiekuńczo-wychowawczych województwa warmińsko-mazurskiego na temat „Zaburzeń zachowania dzieci i młodzieży (w tym agresja, autoagresja). Profilaktyka i praca z dzieckiem”. Z powodu epidemii SARS-COV-2 nie odbyła się Konferencja z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego.

WARMIŃSKO-MAZURSKI OŚRODEK ADOPCYJNY W OLSZTYNIE

W oparciu o zapisy Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w ramach zadania zleconego z zakresu administracji rządowej powołał z dniem 31 grudnia 2011 roku nową jednostkę organizacyjną – Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie. Funkcjonuje on od 1 stycznia 2012 r. wraz z filiami w Ełku i Elblągu. Ośrodek prowadzi Wojewódzki Bank Danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie.

Zadania Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego:

1. Przysposobienia dzieci w 2020 roku (krajowe i międzynarodowe)

W 2020 roku Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie kontynuował działania zmierzające do zabezpieczenia środowiska rodzinnego jak największej liczbie dzieci zgłoszonych do Ośrodka, z uregulowaną sytuacją prawną. Dla 63 dzieci pozyskano rodziny przysposabiające (przysposobienia krajowe, w tym jedno zagraniczne).

Tabela 12. Liczba przysposobionych dzieci w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. w podziale na wiek, płeć oraz miejsce pobytu przed przysposobieniem

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci			
		Olsztyn	Ełk	Elbląg	Razem
1	2	3			
1.	Dzieci przysposobione, z tego w wieku:	34	4	25	63
1.1.	poniżej 1 roku	4	1	2	7

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba dzieci			
		Olsztyn	Elk	Elbląg	Razem
1.2.	od 1 roku do 4 lat	22	2	18	42
1.3	od 5 do 9 lat	7	1	4	12
1.4	10 i więcej lat	1	0	1	2
2.	Dzieci przysposobione, z tego:	34	4	25	63
2.1.	dziewczęta	15	0	11	26
2.2.	chłopcy	19	4	14	37
3.	Dzieci przysposobione z orzeczeniem o niepełnosprawności	0	0	1	1
4.	Dzieci według miejsca pobytu przed przysposobieniem, w tym:	34	4	25	63
4.1.	w pieczy instytucjonalnej	2	0	0	2
4.2.	w rodzinnej pieczy zastępczej	32	4	25	61
4.3	w rodzinie biologicznej	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ROPS

W stosunku do roku 2019 liczba dzieci przysposobionych w województwie warmińsko-mazurskim zmalała o 34 dzieci (rok 2019 - 97 dzieci).

2. Działania merytoryczne

W 2020 roku do Ośrodka zgłosiły się 44 rodziny z zamiarem ubiegania się o przysposobienie dziecka. Na szkolenie w Olsztynie zakwalifikowano 16 rodzin (w tym jedna na doszkolenie), w Elku – 3, w Elblągu – 4. Przeprowadzono 29 wywiadów adopcyjnych.

Tabela 13. Działania merytoryczne Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie w 2020 roku

Lp.	Wyszczególnienie	Olsztyn	Elk	Elbląg	Razem
1.	Poradnictwo prowadzone przez ośrodki adopcyjne dla:	143	18	20	181
1.1	rodzin/osób samotnych zgłaszających gotowość przysposobienia	138	18	18	174
1.2	rodzin naturalnych, w tym kobietom w ciąży sygnalizującym zamiar pozostawienia dziecka po urodzeniu	5	0	2	7
2.	Szkolenia prowadzone przez ośrodki adopcyjne dla kandydatów na rodziny przysposabiające	2 osoby	0 osób	8 osób	10 osób
3.	Posiedzenia w sprawie okresowej oceny sytuacji dziecka, w tym:	654 + 128 konsultacji telefonicznych	177+ 95 konsultacji telefonicznych	262	1093 + 223 konsultacji telef.
4.	Dzieci, których sprawy były tematem posiedzeń	851 + 246 omówiono na konsul. telef.	350+595 omówiono na konsult. telef.	450	1651 + 841 omówiono na konsul. telef.
5.	Opinia kwalifikacyjna dla kandydata do przysposobienia dziecka	4	2	10	16
6.	Dzieci zgłoszone do Ośrodka z uregulowaną sytuacją prawną	129	60	94	283
7.	Kwalifikacja dziecka do	35	13	28	76

	przysposobienia				
8.	Dzieci, w stosunku do których złożono wnioski o przysposobienie do sądu.	34	4	25	63
9.	Dzieci przysposobione w przysposobieniu krajowym	34	4	24	62
10.	Dzieci przysposobione zakwalifikowane do przysposobienia zagranicznego	0	0	1	1
11.	Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w postępowaniu postadopcynym	111	53	56	220
12.	Prowadzenie Wojewódzkiego Banku Danych				
12.1	Karty dzieci zgłoszonych do WBD Olsztyn z kraju.				465
12.2	Karty dzieci zgłoszonych do WBD – wszystkie Ośrodki w kraju przez W-MOA w Olsztynie				63

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ROPS

3. Pozostałe zadania:

- W styczniu 2020 roku pracownicy Ośrodka przekazali materiały promocyjne, kalendarze i gadżety z logo Ośrodka (parasolki, długopisy, notesy itp.) dla osób i instytucji wspierających ideę adopcji. Na terenie Olsztyna zostały również umieszczone dwa duże banery z logo Ośrodka i danymi adresowymi.
- W ramach promocji idei adopcji przedstawiciele Ośrodka w Olsztynie (pedagog, psycholog), gościli w lutym 2020 r. w Radio Olsztyn, udzielając informacji o dzieciach kwalifikowanych do przysposobienia oraz procedurze adopcyjnej w związku z obchodami XXII Warmińsko – Mazurskich Dni Rodziny,
- Przedstawiciele Ośrodka w Olsztynie (pedagodzy, psycholog) przygotowali artykuły, których tematem przewodnim była „Rodzina w czasie pandemii”. Materiały te, zostały umieszczone na stronie „Wrota Warmii i Mazur”, jako wsparcie dla rodzin i pomoc dziecku w trudnym czasie pandemii:
  - „Być rodzicem w czasie kwarantanny i nie zwariować”;
  - „Kwarantanna domowa – rodzina pod szkłem powiększającym”;
  - „Oswajanie lęku”;
  - „Skuteczne metody komunikacji z dzieckiem w czterech ścianach. Co zrobić żeby dziecko nas słuchało”;
  - „Świat się zmienił, a w szczególności świat dziecka”.

D. Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020

Uchwałą Nr XIII/301/15 z dnia 30 grudnia 2015 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020.

W 2020 roku w ramach ww. programu zrealizowano m.in. niżej wymienione działania:

1. dofinansowano zadania realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Giżycku – „Podnoszenie kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego w Województwie Warmińsko-Mazurskim” (w szkoleniach

indywidualnych udział wzięło 15 osób). Ponadto, wzorem lat ubiegłych, przeprowadzona została jedna superwizja programów terapeutycznych.

2. zorganizowano w formie on-line wojewódzką naradę pełnomocników/koordynatorów ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, będącą podstawą do tworzenia spójnej polityki profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. W naradzie udział wzięły łącznie 53 osoby, głównie gminni pełnomocnicy/koordynatorzy ds. rozwiązywania problemów uzależnień, kierownicy ośrodków pomocy społecznej, profilaktycy oraz terapeuci uzależnień, a także przedstawiciele urzędów miast i gmin. Podczas narady omówiono tematy związane z nadchodzącymi zmianami prawnymi i ich wpływem na pracę jednostek samorządu terytorialnego. Uczestnicy otrzymali materiały analityczne w wersji elektronicznej – efektem spotkania są wypracowane wnioski i rekomendacje do wdrożenia przez samorządy gminne;
3. zorganizowano spotkanie konwentu pełnomocników/koordynatorów gminnych ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień. Podczas spotkania wypracowywano wspólne stanowiska samorządów lokalnych dotyczące sposobu wykonywania zadań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz związaną z nimi przemocą w rodzinie, realizowanych przez województwo i gminy oraz wyrażano wspólne stanowiska w sprawach dotyczących realizacji zadań ustawowych;
4. przekazano 22 947,00 zł Warmińsko-Mazurskiemu Ośrodkowi Adopcyjnemu w Olsztynie na kontynuację utworzenia Centrum specjalizującego się w rozpoznawaniu spektrum płodowych zaburzeń alkoholowych FASD;
5. opracowano „Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2025”.

E. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020

W 2020 roku zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz określone w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy realizowane były w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2015-2020.

W ramach współpracy z trzecim sektorem, Samorząd Województwa zaproponował w 2020 roku w otwartym konkursie ofert z zakresu przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, trzy zadania do realizacji organizacjom pozarządowym, o następującej treści:

- zorganizowanie w dniach 25 listopada – 10 grudnia wojewódzkich obchodów w ramach kampanii „Biała wstążka” poświęconej przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet;
- zorganizowanie konferencji mającej na celu upowszechnianie „dobrych praktyk” w zakresie skutecznych metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- dofinansowanie programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży realizowanych w szkołach oraz lokalnie, obejmujących tematykę przemocy rówieśniczej w szkołach i środowiskach lokalnych.

Samorząd Województwa przeznaczył na ten cel 30 000 zł, jednak nie wpłynęła żadna oferta na realizację ww. zadań.

Ponadto, w ramach realizacji ww. Programu w 2020 roku przeprowadzono szkolenia, spotkania i kampanie przeciwko przemocy, tj.:

- szkolenia dot. pomocy dziecku z rodziny z problemem przemocy. Łącznie przeszkolono 119 osób;
- w ramach ww. kampanii 5 grudnia 2020 r. Samorząd Województwa, szereg samorządów lokalnych, jak i organizacji pozarządowych zorganizowało „Otwarte Drzwi”. W tym dniu placówki oraz instytucje niosące pomoc ofiarom przemocy w rodzinie były otwarte i służyły pomocą oraz informacją wszystkim zainteresowanym. W inicjatywę włączyło się 45 instytucji.
- zorganizowano spotkanie on-line dla przedstawicieli instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem uzależnieniom i przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Spotkanie miało na celu podsumowanie badania ankietowego "Zjawisko przemocy w dobie pandemii" przeprowadzonego w czerwcu 2020 r. wśród przedstawicieli Zespołów Interdyscyplinarnych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Jego celem było określenie działań podejmowanych w ramach procedury „Niebieskie Karty” w czasie trwania Covid-19 (trudności, nowe rozwiązania, tendencje) oraz weryfikacja informacji o nasilaniu się zjawiska przemocy w rodzinie. Badanie miało charakter diagnostyczny. Udział w nim wzięło 75 przedstawicieli Zespołów Interdyscyplinarnych, tj. 65% ogółu. W spotkaniu on-line wzięło udział ok 70 osób z terenu województwa warmińsko-mazurskiego;

Ponadto, w 2020 r. opracowano „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2021-2026”.

F. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022

Samorząd Województwa wdraża Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2018-2022, którego celem jest wzmocnienie działań profilaktycznych i wdrożenie skutecznych rozwiązań problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych i innymi zachowaniami ryzykownymi. Osoby uzależnione obejmowane są leczeniem, rehabilitacją, postrehabilitacją. Ponadto, prowadzone są badania i monitoring problemu narkomanii, w celu zapewnienia dostępu do informacji dla budowania i prowadzenia racjonalnej polityki społecznej w tym obszarze.

W 2020 roku w ramach ww. programu zrealizowano m.in. niżej wymienione działania:

- otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań publicznych Samorządu Województwa przez organizacje pozarządowe w zakresie przeciwdziałania narkomanii – na ten cel przeznaczono 60 000 zł. Ze złożonych wniosków, które spełniały wymogi formalne i podlegały rozpatrzeniu, wybrano 4 oferty do realizacji i dofinansowania w ramach budżetu Województwa. Ogólna liczba uczestników działań – 905 osób;
- zorganizowano spotkanie poświęcone problemom związanym ze środkami odurzającymi, substancjami psychotropowymi, nowymi substancjami psychoaktywnymi i środkami zastępczymi. W spotkaniu udział wzięło 20 osób. Byli to przedstawiciele instytucji, placówek i organizacji zajmujących się problematyką uzależnień od substancji psychoaktywnych, takich jak: stacje sanitarno-epidemiologiczne (w Elblągu i Olsztynie), kierownicy ośrodków terapeutycznych, przedstawiciele Policji, Kuratorium Oświaty, Narodowego Funduszu Zdrowia, psychoprofilaktycy;

- Samorząd Województwa został partnerem ogólnopolskiej kampanii społecznej „Bez chemii na drodze”, skierowanej do uczniów, rodziców, nauczycieli oraz wszystkich osób, które chcą zapobiegać wypadkom drogowym z udziałem osób będących pod wpływem substancji psychoaktywnych. Na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie zamieszczano artykuły informacyjno-edukacyjne poświęcone problemowi kluczowemu kampanii oraz rozpowszechniono materiały, takie jak filmy edukacyjne, ulotki, plakaty, wśród gmin i innych instytucji współpracujących.

G. Wojewódzki program wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020

W ramach przyjętego Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr 70/876/15/V z dnia 29 grudnia 2015 r. „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2016-2020”, zadania na rzecz osób z niepełnosprawnościami realizowane były przede wszystkim przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Zdrowia, Departament Sportu, Biuro Dialogu Społecznego i Pożytku Publicznego, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, Departament Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz jednostki organizacyjne Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

W 2020 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął następujące działania:

- Dofinansowano 11 działań na rzecz promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym, organizacjom pozarządowym z terenu województwa warmińsko-mazurskiego oraz podmiotom leczniczym na łączną kwotę ponad 60 tys. zł, w tym 3 projekty realizowane przez zakłady opieki zdrowotnej na kwotę 8 tys. zł. Łącznie w ww. projektach, zrealizowanych przez Departament Zdrowia, uczestniczyło 6 588 osób, w tym 6 498 z niepełnosprawnościami.
- Udzielono dotacji Warmińsko-Mazurskiej Federacji Sportu Osób Niepełnosprawnych na dofinansowanie organizacji 19 imprez sportowych o zasięgu wojewódzkim. Udzielono także dotacji na organizację 6 imprez sportowych o zasięgu wojewódzkim i krajowym, zorganizowanych przez Mazurską Szkołę Żeglarstwa w Giżycku, Mazurskie Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych w Kętrzynie, Olimpiady Specjalne Polska Oddział Regionalny Warmińsko-Mazurskie Olsztyn, Warmińsko – Mazurski Okręgowy Związek Rugby w Olsztynie. Łączna kwota dofinansowania ww. imprez wyniosła 100 tys. zł, a uczestniczyło w nich ponad 1 tys. mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego z niepełnosprawnościami. Dotacji udzielono również 6 klubom sportowym w wysokości 85 tys. zł, z przeznaczeniem na szkolenia sportowe zawodników – reprezentantów województwa i ich udział w zawodach ogólnopolskich w dyscyplinach paraolimpijskich oraz igrzyskach głuchych. Uczestniczyło w nich 197 osób z niepełnosprawnościami. Wsparciem objęto także dziewięciu sportowców z niepełnosprawnościami, przyznając im stypendia za wysokie osiągnięcia sportowe na łączną kwotę 47 800 zł. Ponadto, Samorząd Województwa przyznał 10 nagród pieniężnych osobom z niepełnosprawnościami i ich trenerom, na łączną kwotę 16 tys. zł.

- Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego w Olsztynie oraz Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Elblągu przeprowadziły różne formy działań uświadamiających na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego. Uczestniczyło w nich łącznie ponad 42 tys. mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, w tym przede wszystkim dzieci i młodzież.
- Departament Kultury i Edukacji zlecił 11 zadań organizacjom pozarządowym, na łączną kwotę 73 500,00 zł, mających na celu zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, artystycznym oraz rekreacji. W ramach ww. działań odbyły się imprezy, wystawy oraz przeglądy artystyczne, w których uczestniczyło ponad 10 tys. osób z niepełnosprawnościami.
- Dofinansowano ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych roboty budowlane w 4 obiektach służących rehabilitacji (w tym 2 inwestycje wieloletnie), w związku z potrzebami osób z niepełnosprawnościami, w łącznej kwocie 4 063 972 zł. Realizacja ww. zadania stworzyła osobom z niepełnosprawnościami lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania. Ze złożonych wniosków o dofinansowanie ww. zadań i sprawozdań wynika, że z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji będzie mogło korzystać dodatkowo ponad 900 osób z niepełnosprawnościami.
- W ramach RPO WiM 2014-2020 realizowano:
  - inwestycje w infrastrukturę społeczną, służącą świadczeniu usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych. Dofinansowane projekty wiązały się z adaptacją, rozbudową lub przebudową budynków instytucji działających na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Łącznie na ten cel przeznaczono około 4 mln zł. Ze wspartej infrastruktury społecznej skorzystało 3 148 osób, w tym 2 778 z niepełnosprawnościami;
  - działania z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji (społecznego, zawodowego, zdrowotnego i edukacyjnego), mające na celu przywrócenie osobom wykluczonym oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym możliwości lub zdolności zatrudnienia oraz społecznej integracji, a także zwiększenie dostępności do usług społecznych oraz przeciwdziałanie skutkom pandemii COVID-19. W zakresie powyższych działań, dofinansowano projekty na kwotę ponad 38 mln zł. We wszystkich zadaniach uczestniczyło około 14 tys. beneficjentów, w tym ponad 4 tys. osób z niepełnosprawnościami;
  - zadania na rzecz zwiększania dostępności i jakości edukacji przedszkolnej oraz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością. Wsparciem objęto 5 139 osób, w tym 82 z niepełnosprawnościami.
- Zlecono 5 organizacjom pozarządowym realizację 5 zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, ze środków PFRON, na łączną kwotę 98 590 zł, w których uczestniczyło ponad 1,3 tys. osób oraz 3 organizacjom pozarządowym na realizację 5 zadań z zakresu rehabilitacji społecznej, ze środków z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w wysokości 41 853 zł, w których uczestniczyło 487 osób z niepełnosprawnościami.
- Przekazano dofinansowanie, ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, na działanie 9 zakładów aktywności zawodowej, na łączną kwotę 7 625 000,00 zł, a także ze środków budżetu Województwa, w kwocie 500 tys. zł. Łącznie zakłady aktywności zawodowej na koniec 2020 r. zatrudniały 429 osób, w tym 305 osób z niepełnosprawnościami, które obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą

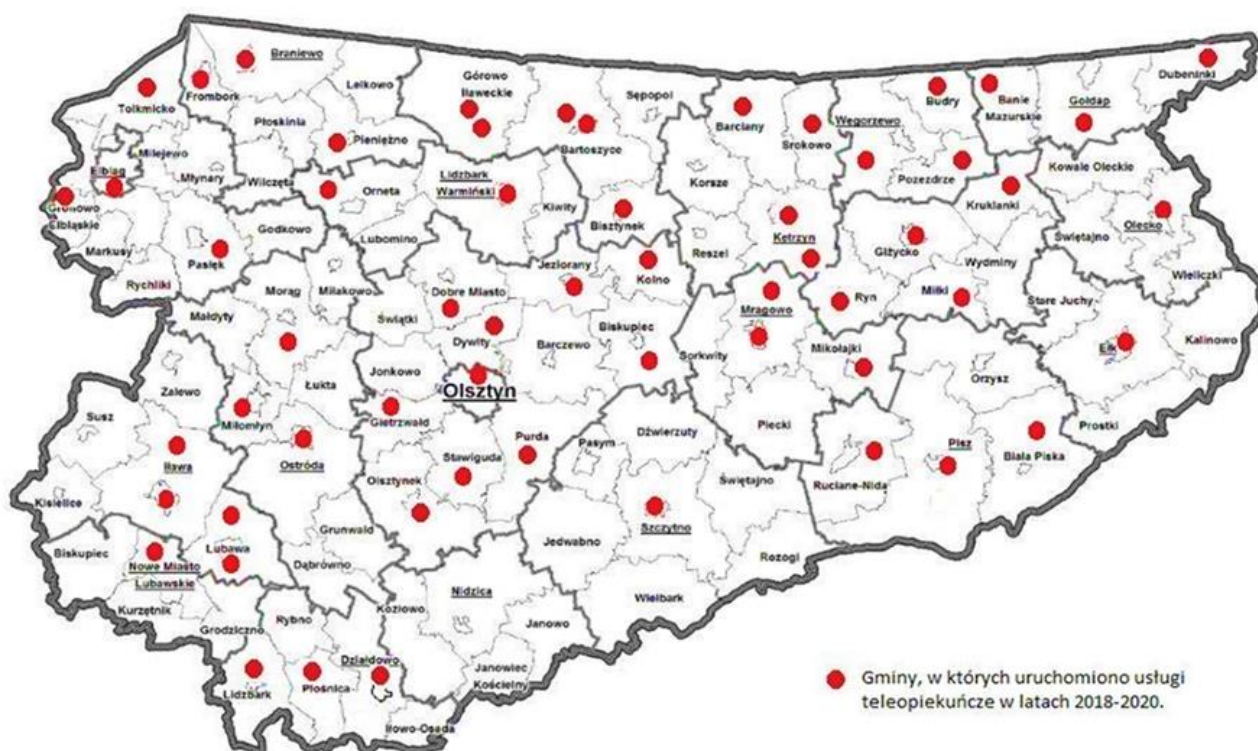
w rehabilitacji społecznej i zawodowej. Jednocześnie przygotowują się do funkcjonowania w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

H. Program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”

Uchwałą Nr 4/39/14/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 20 stycznia 2014 r. przyjęty został do wdrażania program „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020”.

W ramach realizacji ww. programu w 2020 roku w kolejnych 7 gminach województwa uruchomiono usługi teleopiekuńcze. Łącznie, według stanu na koniec 2020 roku, usługi teleopiekuńcze zostały uruchomione w 58 gminach województwa dla nieco ponad 1100 seniorów. Samorząd Województwa na uruchomienie ww. usług w 2020 roku udzielił gminom 50% wsparcia finansowego z budżetu Województwa w łącznej kwocie 30 798 zł.

Mapa 17. Gminy województwa warmińsko-mazurskiego, które w latach 2018-2020 uruchomiły usługi teleopiekuńcze

Źródło: Opracowanie własne Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej

Rok 2020 był drugim rokiem działalności Społecznej Rady Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego, powołanej Zarządzeniem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W związku z zaistniałą sytuacją wynikającą z epidemii spowodowanej wirusem COVID-19 w 2020 r. odbyło się jedno posiedzenie Rady w formule tradycyjnej oraz trzy spotkania w formule on-line. Podczas zrealizowanych posiedzeń omawiano m.in. następujące tematy: prawa pacjenta w obszarze opieki zdrowotnej, działania Rady Działalności Pożytku Publicznego Woj. W-M, Rady Dialogu Społecznego Woj. W-M, zasady otwartego konkursu ofert dla organizacji pozarządowych, opracowywany projekt programu „Polityka senioralna województwa warmińsko-

mazurskiego na lata 2021-2027”, deinstytucjonalizacja usług dla osób starszych oraz zmagania seniorów związane z pandemią COVID-19.

Z wdrażania regionalnej polityki senioralnej wynika również realizacja projektu Warmińsko-Mazurska Karta Seniora. Projekt ten spotkał się z pozytywnym odbiorem mieszkańców województwa w wieku powyżej 60 r.ż. W jego promocję aktywnie włączyły się organizacje seniorskie. Do końca 2020 r. wydane zostały 8 618 kart. Do projektu przystąpiło 41 firm i instytucji oraz 7 samorządów gminnych i 3 powiaty

Ponadto, Samorząd Województwa w roku oceny wspierał działalność Warmińsko-Mazurskiej Delegatury Obywatelskiego Parlamentu Seniorów, a także współpracował z Porozumieniem Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur oraz Federacją Uniwersytetów Trzeciego Wieku i innymi organizacjami seniorskimi.

W roku 2020 obchodzono w województwie warmińsko-mazurskim 25-lecie Uniwersytetów Trzeciego Wieku Warmii i Mazur z okazji powstania w roku 1995 pierwszego w regionie UTW – Warmińsko-Mazurskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Olsztynie. Ten ważny jubileusz, z powodu izolacji społecznej, nie mógł być obchodzony w sposób wcześniej zaplanowany (w formie konferencji, debat i wystaw). Jednak na podstawie materiałów uzyskanych od uniwersytetów trzeciego wieku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wydał z tej okazji broszurę informującą o działalności 49 UTW w regionie.

W grudniu 2020 r. dobiegło końca wdrażanie programu „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2014-2020” Z inicjatywą opracowania nowej „Polityki senioralnej województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027” wystąpił Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Uchwałą Nr 16/210/20/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 9 kwietnia 2020 r. powołano Zespół do spraw opracowania ww. Programu oraz przyjęto harmonogram prac nad jego opracowaniem. W związku z trwającą w 2020 roku pandemią koronawirusa Zespół pracował zdalnie. Ostatecznie nowy program pn.: „Polityka senioralna województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027” został przyjęty uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w marcu 2021 r.

2.2. Organizowanie kształcenia kadr pomocy społecznej

Z uwagi na panujący stan pandemii wywołany wirusem SARS-CoV-2 i związane z tym liczne ograniczenia w organizowaniu konferencji, szkoleń, spotkań itp., w 2020 roku nie zostały zorganizowane trzy szkolenia dla kadry kierowniczej ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie, domów pomocy społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy.

Natomiast, w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (CUS), ROPS zorganizował w lutym 2020 r. Regionalną Konferencję Upowszechniającą Model CUS dla kadry ośrodków pomocy społecznej z województwa warmińsko-mazurskiego.

2.3. *Inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie pomocy społecznej*

Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego corocznie, począwszy od 2001 roku, przyznaje nagrody oraz wyróżnienia pracownikom pomocy i integracji społecznej, a także aktywnym liderom organizacji pozarządowych województwa warmińsko-mazurskiego. Nagrody i wyróżnienia mogą być przyznane w dwóch kategoriach:

1) Indywidualnej dla:

- a) kadry zarządzającej, tj. dyrektora/kierownika jednostki organizacyjnej pomocy i integracji społecznej oraz przewodniczącego/prezesa/lidera organizacji pozarządowej działającej w obszarze pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego;
- b) kadry merytorycznej, tj. pracownika jednostki organizacyjnej pomocy i integracji społecznej oraz członka/pracownika organizacji pozarządowej działającej w obszarze pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego;
- c) pracownika socjalnego pracującego w środowisku lokalnym.

2) Zespołowej dla:

- a) jednostki organizacyjnej pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego;
- b) organizacji pozarządowej działającej w obszarze pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem przyznania nagród i wyróżnień jest promocja nowoczesnych oraz twórczych rozwiązań w dziedzinie pomocy i integracji społecznej. W 2020 roku nagrodę otrzymało 6 osób, natomiast 10 osobom przyznano wyróżnienia. Przyznano również 3 nagrody zespołowe. W 2020 roku osoby nagrodzone otrzymały nagrody pieniężne, a osoby wyróżnione oraz zespoły zostały poinformowane o przyznanym wyróżnieniu. Z uwagi na panujący stan pandemii wywołany wirusem SARS-CoV-2 i związane z tym liczne ograniczenia w organizowaniu konferencji, szkoleń itp., w 2020 roku nie odbyła się uroczysta gala wręczenia ww. nagród i wyróżnień. Została ona przeniesiona na listopad 2021 roku.

2.4. *Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań z obszaru polityki społecznej*

W ramach realizacji Programu współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2020, w grudniu 2019 roku ogłoszony został otwarty konkurs ofert na wykonanie zadań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez organizacje pozarządowe oraz inne uprawnione podmioty w roku 2020. Ponadto, w czerwcu 2020 roku ogłoszono otwarty konkurs ofert na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami, dofinansowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W wyniku rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert w zakresie pomocy społecznej zakładano dofinansowanie 13 zleconych zadań publicznych o łącznej wartości dotacji 147 850 zł.

W związku z zaistniałą sytuacją epidemiczną związaną z wirusem SARS-CoV-2, trzy organizacje zrezygnowały z realizacji zadania, a dwie organizacje dokonały zwrotów części niewykorzystanych dotacji z powodu niezrealizowania wszystkich zaplanowanych działań.

Liczba mieszkańców województwa – uczestników dofinansowanych projektów z zakresu pomocy społecznej wyniosła 1 135 osób.

Ze względu na ograniczenia związane ze stanem epidemii nie zrealizowano jednodniowej XIII Wojewódzkiej konferencji z okazji Międzynarodowego Dnia Osób Starszych, XXII Wojewódzkiego Festynu Integracyjnego, o zasięgu regionalnym, dla osób niepełnosprawnych pod hasłem „Jesteśmy Razem” oraz nie wydano dwóch numerów biuletynu promującego działania realizowane w ramach XXII Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny.

Ponadto w 2020 roku wpłynęła jedna oferta złożona zgodnie z art. 19a ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na kwotę 7 809,50 zł, która została w pełni zrealizowana.

W ramach otwartego konkursu ofert z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie dofinansowano realizację 4 zleconych zadań publicznych o łącznej wartości przekazanych dotacji 60 000 zł.

W ramach konkursu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, ze środków finansowych PFRON będących w dyspozycji Samorządu Województwa przyznano dofinansowanie dla 7 organizacji pozarządowych, na łączną kwotę 157 025,00 zł.

Jeden Oferent zrezygnował z realizacji zadania i podpisania umowy o realizację zadania publicznego. W związku z zaistniałą sytuacją epidemiczną związaną z wirusem SARS-CoV-2 z jedną organizacją rozwiązano za porozumieniem stron umowę na realizację zadania publicznego, z powodu braku możliwości zrealizowania zaplanowanych działań. Organizacja dokonała zwrotu całej przekazanej dotacji.

Liczba uczestników zleconych zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami wyniosła 1 358 osób.

W ramach dotacji udzielonych organizacjom pozarządowym w 2020 r. dofinansowano m.in.:

6. Wspieranie aktywności społecznej osób starszych, wzmacnianie i promowanie integracji międzypokoleniowej, rzecznictwo osób starszych.
7. Działania na rzecz wsparcia osób bezdomnych.
8. Działania z zakresu przeciwdziałania narkomanii.
9. Zajęcia rehabilitacyjne grupowe i indywidualne, szkolenia, warsztaty i kursy dla osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin i opiekunów.

2.5. Realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi priorytetowej 11 Włączenie społeczne

Oś priorytetowa 11 Włączenie społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 ukierunkowana jest na aktywizację społeczną oraz zawodową osób doświadczających ubóstwa i/lub wykluczenia społecznego z różnych przyczyn m.in. bezrobocia, niepełnosprawności, a także braku dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Celami szczegółowymi Osi priorytetowej 11 są:

- aktywne włączenie osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich sytuacji społeczno-zawodowej;
- zwiększenie dostępności usług zdrowotnych;
- zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- wzrost zatrudnienia poprzez rozwój ekonomii społecznej.

W ramach Osi priorytetowej 11 Włączenie społeczne w 2020 roku ogłoszono 7 konkursów, w tym 2 nabory w trybie nadzwyczajnym dedykowane walce z COVID-19. Konkursy te realizowane były w ramach następujących Poddziałania:

- 11.1.1 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – 5 mln zł,
- 11.1.2 Aktywizacja społeczna i zawodowa osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji – projekt ZIT Olsztyn – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – ok. 9,66 mln zł,
- 11.2.1 Ułatwienie dostępu do usług zdrowotnych – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – prawie 1,2 mln zł,
- 11.2.3 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym – 2 konkursy dedykowane niwelowaniu skutków COVID-19 – łączna alokacja przeznaczona na konkursy – 23 mln zł,
- 11.2.4 Ułatwienie dostępu do usług społecznych – projekt ZIT Olsztyn – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – prawie 3,4 mln zł,
- 11.2.5 Ułatwienie dostępu do usług społecznych, w tym integracja ze środowiskiem lokalnym – projekt ZIT Ełk – 1 konkurs – alokacja przeznaczona na konkurs – ponad 6,5 mln zł.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej odpowiedzialny jest również za wdrażanie Działania 10.7 Aktywne i zdrowe starzenie się. Działanie to ukierunkowane jest na realizację kompleksowych programów zdrowotnych obejmujących profilaktykę, diagnostykę i promocję zdrowia, świadczonych indywidualnym osobom w celu zachowania dobrego stanu zdrowia i wydłużenia wieku aktywności zawodowej wśród mieszkańców województwa. Celem szczegółowym Działania 10.7 jest zmniejszenie poziomu dezaktywacji zawodowej ze względu na chorobę lub niepełnosprawność.

W ramach Działania 10.7 w 2020 roku ogłoszono nabór na 1 konkurs w ramach typu projektu: Realizacja programów profilaktycznych opracowanych na szczeblu krajowym pod nadzorem Ministerstwa Zdrowia w zakresie raka jelita grubego, w tym działania zwiększające zgłaszalność na badania profilaktyczne. Alokacja na ten konkurs wynosiła około 4,8 mln zł.

W ramach przedmiotowych konkursów z Osi 11 *Włączenie społeczne* oraz Działania 10.7 *Aktywne i zdrowe starzenie się* złożono ogółem 249 wniosków o dofinansowanie.

W 2020 roku zawarto 248 umów o dofinansowanie projektów:

- 111 umów w ramach Działania 11.1 o łącznej wartości 68 784 545,90 PLN,
- 137 umów w ramach Działania 11.2 o łącznej wartości 59 461 318,18 PLN.

2.6. Realizacja Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020

W dniu 21 lipca 2015 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr 37/405/15/V przyjął Wojewódzki Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020 (WPRES), który w sposób kompleksowy określa i rekomenduje działania, służące rozwojowi ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim.

WPRES wyznacza główne cele Samorządu Województwa w obszarze ekonomii społecznej, w tym działania, ich realizatorów oraz źródła finansowania. Mając na uwadze potrzebę aktualizacji ww. programu z uwagi na kończący się okres jego realizacji, a jednocześnie chcąc sprostać wyzwaniom i oczekiwaniom wobec całego sektora ekonomii społecznej, Uchwałą Nr 9/98/20/VI Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 25 lutego 2020 r. zmieniającą Uchwałą Nr 58/805/19/VI z grudnia 2019 r. powołano Zespół do spraw opracowania nowego Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2021-2025.

Zgodnie z art. 21 pkt 4a ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. do zadań samorządu należy koordynowanie działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie. Ponadto, zgodnie z założeniami zaktualizowanego Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 r. *Ekonomia Solidarności Społecznej* przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 31 stycznia 2019 r. jednostką odpowiedzialną za koordynację działań związanych z ekonomią społeczną jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej. ROPS ma za zadanie koordynować działania władzy publicznej w zakresie realizacji regionalnego programu oraz merytorycznie określać kierunki, preferencje i procedury wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

W 2020 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej kontynuował realizację Projektu pozakonkursowego pt. „*Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach*” w ramach Poddziałania 11.3.2. Koordynacja ekonomii społecznej w regionie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020.

Celem projektu było podniesienie potencjału ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach w gospodarce regionu poprzez funkcjonowanie Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, umocnienie powiązań PES o charakterze reintegracyjnym, wzrost widoczności PES jako dostawców produktów i usług oraz poprawę ich współpracy z biznesem, nauką oraz jednostkami samorządu terytorialnego w celu budowania dobrego klimatu dla rozwoju ekonomii społecznej. W związku z wybuchem pandemii COVID-19 w Polsce realizacja części zadań w ramach projektu była niemożliwa, dlatego za zgodą Instytucji Zarządzającej RPO WiM 2014-2020 projekt wydłużono do 31.03.2021 roku.

Mając na uwadze rolę ROPS w obszarze koordynacji ekonomii społecznej Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej planuje kontynuować analogiczne działania, dzięki możliwości realizacji trzeciej edycji projektu „*Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach*” w okresie 1.04.2021r do 30.06.2023 r.

Grupę docelową projektu stanowią pracownicy lokalnych i regionalnych podmiotów działających na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Wskaźniki projektu osiągnięte w 2020 roku:

- 1) 65 nowych osób zostało objętych wsparciem w ramach projektu (od początku realizacji projektu 509);

- 2) utworzona w ramach projektu sieć kooperacji podmiotów ekonomii społecznej o charakterze reintegracyjnym pod nazwą Regionalna Platforma Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej zrzeszała w 2020 r. łącznie 67 podmiotów reintegracyjnych, (30 Klubów Integracji Społecznej, 8 Centrów Integracji Społecznej, 22 Warsztatów Terapii Zajęciowej, 7 Zakładów Aktywności Zawodowej), z czego w 2020 r. do sieci przystąpił 1 nowy podmiot;
- 3) przedłużono licencję na posługiwanie się Znakiem Promocyjnym „Zakup Prospołeczny” 13 podmiotom ekonomii społecznej.

W ramach projektu w 2020 r. zrealizowano następujące wydarzenia:

- 3 spotkania z członkami Regionalnej Platformy Współpracy na Rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej - sieć podmiotów reintegracyjnych (WTZ/ZAZ/KIS/CIS);
- 4 spotkania Zespołu ds. opracowania Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej na lata 2021-2025;
- 4 spotkania powiatowych zespołów ds. ekonomii społecznej, podczas których dyrektor ROPS i pracownicy projektu ekonomii społecznej prowadzili prelekcje na temat nowego okresu programowania oraz warsztaty diagnozujące zapotrzebowanie na rozwój usług społecznych w powiatach.
- 1 posiedzenie Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej na Warmii i Mazurach;
- Spotkania Warmińsko-Mazurskiej Sieci Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej dotyczące spraw związanych z realizacją projektów i działań związanych ze stanem sektora w dobie pandemii koronawirusa - 6 spotkań;
- Zorganizowanie cyklu doradztwa eksperckiego on-line z zakresu stosowania klauzul społecznych dla 54 osób z 33 JST.
- Zorganizowanie doradztwa on-line dla przedstawicieli podmiotów reintegracyjnych (WTZ, ZAZ, KIS i CIS);
- Prowadzenie pilotażowych zajęć lekcyjnych z zakresu ekonomii społecznej w szkołach średnich w Olsztynie. Popularyzacja planszowej gry edukacyjnej „Ekonomia Społeczna”. W zajęciach pilotażowych udział wzięło 18 klas z pięciu olsztyńskich szkół. W sumie przeprowadzonych zostało 36 godzin lekcyjnych.
- Prowadzono i administrowano stronę internetową www.es.warmia.mazury.pl, na której zamieszczano na bieżąco informacje o wszelkich działaniach i wydarzeniach dotyczących sektora ekonomii społecznej na Warmii i Mazurach. W 2020 roku odnotowano 23124 wejść na stronę internetową www.es.warmia.mazury.pl, z czego 4225 stanowili nowi tzw. unikatowi użytkownicy. W stosunku do roku 2019 r. nastąpił wzrost o 2177 odwiedzin strony.
- Przeprowadzono akcję medialną skierowaną do jednostek samorządu terytorialnego w sprawie zakupów produktów i usług w przedsiębiorstwach społecznych #WSPIERAM PRZEDSIĘBIORSTWA SPOŁECZNE Z WARMII I MAZUR;
- Zlecono z wykorzystaniem klauzul społecznych realizację 5 filmów krótkometrażowych, mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorstw społecznych z Warmii i Mazur, zaangażowanych w walkę z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2. W materiałach filmowych ukazane zostały m.in. działania pracowników PS (np. w szycie maseczek, materiałów ochronnych itp.), niosących pomoc potrzebującym – filmy obejrzało w Internecie ponad 10 000 osób.

- Zaangażowano się w realizację działań na rzecz walki z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 wywołującego chorobę COVID-19:
  - a) Zlecono z wykorzystaniem klauzul społecznych dostawę 21 300 szt. maseczek ochronnych wielorazowego użytku i ich dystrybucją wśród kadry instytucji pomocy i integracji społecznej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. (Dostawę środków zapewnił podmiot ekonomii społecznej);
  - b) Zlecono z wykorzystaniem klauzul społecznych dostawę 2000 przyłbic i 1500 fartuchów ochronnych. Przedmiotowe materiały pracownicy projektu dystrybuowali dla kadry i wolontariuszy instytucji pomocy społecznej a także przedstawicieli podmiotów reintegracyjnych z regionu Warmii i Mazur;
- Wydany został Biuletyn „*Ekonomia społeczna na Warmii i Mazurach*” w nakładzie 1000 szt.;
- Przeprowadzono badanie ankietowe przedsiębiorstw społecznych dot. określenia potrzeb i kondycji finansowej PES funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w dobie kryzysu wywołanego epidemią wirusa SARS-CoV-2;
- Zlecono realizację badania ewaluacyjnego dot. „Ewaluacji funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie warmińsko-mazurskim” (badanie zrealizowane przez podmiot ekonomii społecznej - Stowarzyszenie Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL).

Ponadto w ramach realizacji Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Warmia i Mazury 2015-2020 - 4 Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (w Olsztynie, Ełku, Nidzicy i Elblągu) świadczyły usługi animacyjne, inkubacyjne oraz wsparcie biznesowe dla istniejących oraz nowo powstających przedsiębiorstw społecznych z regionu.

2.7. Realizacja projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna”

W roku 2018 r. Samorząd Województwa przystąpił do realizacji partnerskiego projektu „Kooperacja – efektywna i skuteczna” dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna PO WER 2014-2020. Projekt realizowany jest przez 6 województw. Wartość projektu ogółem: 29 251 021,10 zł, z czego dofinansowanie dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 4 192 645,81 zł.

Celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie modelu kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych na rzecz wsparcia osób/rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach projektu w 2020 roku podjęto następujące działania:

1. Pilotaż wypracowanego modelu kooperacji międzyinstytucjonalnej w pięciu gminach projektowych (30 rodzin/osób objętych pilotażem).
2. Cykl szkoleń „Szkoła Animatora” organizowany przez partnera projektu ROPS w Poznaniu.
3. Spotkania Partnerskich Zespołów Kooperacji trzech powiatów: piskiego, kętrzyńskiego oraz ostródzkiego.
4. Coaching grupowy dla pracowników socjalnych.
5. Coaching indywidualny dla pracowników socjalnych, z czego część z nich zorganizowano w formie zdalnej.
6. Spotkanie Regionalnej Grupy Refleksyjnej w formie zdalnej.

W 2020 roku do projektu wprowadzono nowe zadanie pn.: „Wsparcie wybranych podmiotów z obszaru pomocy społecznej, pieczy zastępczej i ochrony zdrowia w celu zwalczania skutków pandemii COVID-19”, na realizację którego województwo otrzymało środki w wysokości 2 827 tys. zł. W ramach powyższego zadania zakupiono środki ochrony indywidualnej oraz środki dezynfekujące (np. przyłbice i maseczki ochronne, rękawiczki, kombinezony, płyny i żele do dezynfekcji) o łącznej wartości 1 656 tys. zł, które zostały rozdystrybuowane do 362 podmiotów pomocy i integracji społecznej.

Podejmowane działania projektowe odpowiadają na potrzebę wzmocnienia współpracy instytucji na rzecz osób/rodzin, zwłaszcza dysfunkcyjnych w ich prawidłowym funkcjonowaniu oraz minimalizowania i ograniczania rozprzestrzeniania się koronawirusa na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

2.8. Realizacja projektu „Akademia Pomocy Społecznej”

Od 2020 r. Samorząd Województwa uczestniczy w realizacji partnerskiego projektu Akademia Pomocy Społecznej dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach działania 2.5 Skuteczna pomoc społeczna PO WER 2014-2020. Projekt realizowany jest w partnerstwie z Województwem Podlaskim do lipca 2022 r. Celem projektu jest realizacja szkoleń z zakresu nowych rozwiązań organizacyjno-prawnych podnoszących kompetencje pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej. Projekt zakłada podniesienie kompetencji 296 kluczowych pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej. Wartość projektu ogółem wynosi ponad 540 tys. zł, z czego dofinansowanie dla województwa warmińsko-mazurskiego wynosi 250 tys. zł.

W związku z trwającym stanem epidemii związanym z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2, rządowymi ograniczeniami wprowadzonymi rozporządzeniami i komunikatami obowiązującymi na terenie całego kraju oraz wzrostem zachorowań na terenie województwa warmińsko - mazurskiego przesunięto termin realizacji szkoleń na 2021 rok.

2.9. Realizacja projektu „Pomagajmy razem”

W lipcu 2020 r. Województwo Warmińsko-Mazurskie podpisało umowę na realizację projektu „Pomagajmy razem”, dofinansowanego ze środków EFS w ramach działania 2.8. Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. Celem projektu było łagodzenie skutków pandemii COVID-19 oraz przeciwdziałanie jej negatywnym konsekwencjom, w szczególności dla osób znajdujących się w grupie ryzyka. Zaplanowane wsparcie miało na celu ochronę życia pensjonariuszy DPS, poprzez ograniczenie skutków COVID-19. Wartość projektu ogółem wynosiła 21 306 432 zł.

Projekt był realizowany do marca 2021 r. Zaplanowane środki zostały przekazane w formie grantów dla 49 domów pomocy społecznej na:

1. Sfinansowanie dodatków do wynagrodzeń dla pracowników DPS (bez lekarzy i pielęgniarek) w związku z pracą w warunkach zagrożenia zdrowia.
2. Zakup środków ochrony indywidualnej dla pracowników DPS.
3. Zakup wyposażenia do DPS (np. dekontaminator, ssak płucny i inne).

4. Dofinansowanie noclegów i wyżywienia dla pracowników DPS poza miejscem zamieszkania, którzy nie mogą lub nie chcą wrócić do własnych domów ze względu na zagrożenie COVID-19.
5. Zakup i przeprowadzenie testów na obecność koronawirusa dla pracowników oraz mieszkańców DPS.
6. Dofinansowanie organizacji/dostosowania miejsc przeznaczonych na kwarantannę, tzw. miejsc przejściowych.

W 2020 r. na realizację ww. działań wydatkowano 15 526 509,64 zł, wsparciem objęto ok. 2100 pracowników DPS oraz ok. 4000 mieszkańców DPS.

3. REKOMENDACJE DOTYCZĄCE REALIZACJI POLITYKI SPOŁECZNEJ NA POZIOMIE WOJEWÓDZKIM

Ocena zasobów pomocy społecznej została sporządzona m.in. w oparciu o dane z poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego oraz informacje dotyczące realizacji polityki społecznej na szczeblu wojewódzkim.

Diagnoza głównych problemów społecznych w województwie warmińsko-mazurskim oraz odpowiedź na potrzeby kadrowo-infrastrukturalne zawarte w Ocenie znajdują odzwierciedlenie w działaniach realizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Należy podkreślić, że źródłem finansowania realizacji wielu ze sformułowanych poniżej rekomendacji może być m.in. Program Regionalny na lata 2021-2027 Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur.

1. RYNEK PRACY

Rekomendacje:

- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie zatrudnialności i podniesienie jakości życia w regionie, m.in. poprzez:
  - tworzenie warunków dla pozyskiwania inwestorów i realizowania inwestycji w regionie,
  - tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy oraz podejmowania aktywizacji zawodowej, które jednocześnie spowodują, że dochody z pracy będą wyższe niż zasiłki z pomocy społecznej,
  - reintegrację społeczno-zawodową osób bezrobotnych oraz ich rodzin (wszystkich członków rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych),
  - powiązanie szkolnictwa i kierunków kształcenia zawodowego z potrzebami lokalnego rynku pracy oraz kształcenie w zawodach deficytowych,
  - kształtowanie postaw przedsiębiorczych i idei kształcenia ustawicznego wśród dzieci i młodzieży – na poziomie edukacji podstawowej i ponadpodstawowej,
  - świadomy wybór zawodu i kierunków kształcenia przez dzieci i młodzież z uwzględnieniem potrzeb lokalnego rynku pracy (w tym zawodów deficytowych) – korzystanie ze wsparcia doradcy zawodowego dostępnego w szkole podstawowej i ponadpodstawowej
  - kształtowanie świadomości i wspieranie gotowości do przekwalifikowania się osoby bezrobotnej w sytuacji zachodzących zmian na rynku pracy,
  - wspieranie samozatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej (w tym: w formie przedsiębiorstw społecznych lub innych podmiotów ekonomii społecznej),

- rozwijanie form zatrudnienia subsydiowanego, tj.: prace społecznie użyteczne, roboty publiczne,
- współpracę instytucji pomocy i integracji społecznej oraz instytucji rynku pracy w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób nieaktywnych w wieku produkcyjnym, długotrwale korzystających ze wsparcia pomocy społecznej,
- rozwój specjalistycznego poradnictwa zawodowego.
- wprowadzanie elastycznych form zatrudnienia oraz powstawanie przedszkoli i żłobków ułatwiających podejmowanie rodzicom pracy zawodowej i godzenie pracy zawodowej z życiem rodzinnym,
- realizację staży zawodowych,
- opracowywanie i realizowanie programów oraz projektów nastawionych na wyrównywanie szans edukacyjnych i zawodowych grup szczególnie narażonych na problem bezrobocia (osoby do 30 r.ż., osoby w wieku 50+, osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety pozostające poza rynkiem pracy ze względu na opiekę nad dziećmi),
- stosowanie zachęt dla młodych mieszkańców województwa do podejmowania pracy w regionie lub/i zakładania działalności gospodarczej,
- podejmowanie działań na rzecz zmiany postaw klientów pomocy społecznej, zwiększania ich aktywności oraz współuczestnictwa w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowych.

2. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

Rekomendacje:

- Należy rozwijać infrastrukturę mieszkaniową tj. zwiększać liczbę mieszkań chronionych i mieszkań socjalnych poprzez pozyskanie dodatkowych środków finansowych na rozwój infrastruktury mieszkaniowej.
- Opracowanie programów tanich mieszkań dla młodych rodzin, mieszkań spółdzielczych oraz tanich mieszkań komunalnych budowanych na wynajem.
- Rozwój mieszkalnictwa socjalnego w ramach rządowego programu „Mieszkanie Plus”.
- Tworzenie świetlic wiejskich/środowiskowych z bogatą i z wysoką jakością oferty programowej.
- Rozwijanie infrastruktury ukierunkowanej na aktywizację i integrację seniorów, m.in. w formie dziennych domów pomocy, klubów i świetlic.

3. OPIEKA NAD DZIEĆMI W WIEKU DO LAT 3 ORAZ W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Rekomendacje:

- Powstawanie nowych żłobków (w tym oddziałów żłobkowych w przedszkolach i klubów dziecięcych), zarówno publicznych, jak i prywatnych.
- Zwiększenie liczby miejsc w żłobkach i przedszkolach.
- Wspieranie powstawania żłobków i przedszkoli przyzakładowych oraz uczelnianych.
- Aktywowanie dopłat samorządu do żłobków i przedszkoli prywatnych.
- Rozwój i szeroka promocja instytucji dziennego opiekuna (również w kontekście tworzenia nowych miejsc pracy).
- Rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 z wykorzystaniem rządowego programu „Maluch+”.

4. WSPIERANIE RODZINY

Rekomendacje:

- Realizowanie działań z zakresu polityki prorodzinnej, zarówno na poziomie lokalnym, regionalnym oraz ogólnokrajowym np.:
  - karta dużej rodziny,
  - angażowanie pracodawców w działania prorodzinne,
  - korzystne regulacje prawne dla zakładających rodziny,
  - rozwój form samopomocy rodzicielskiej i międzypokoleniowej, jak warsztaty samokształceniowe dla rodziców,
  - wyróżnianie pracodawców przyjaznych rodzicom, którzy stworzyli przykładowe punkty opieki dla dzieci.
- W ramach kompleksowego wsparcia rodzin wieloproblemowych, proponuje się podjęcie następujących działań:
  - tworzenie i rozwijanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, w tym świetlic socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży, jak również pracy podwórkowej,
  - dalszy rozwój i poprawę dostępności do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
  - realizację programów i projektów integrujących rodziny oraz wzmacniających więzi między poszczególnymi jej członkami,
  - wzmocnienie współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny oraz tworzenie interdyscyplinarnych zespołów mających na celu kompleksowe podejście do wspierania i rozwiązywania problemów w rodzinach dysfunkcyjnych,
  - rozwijanie i wzmacnianie roli asystentów rodziny i rodzin wspierających, jako efektywnej formy pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi lub znajdującymi się w kryzysie. Jest to sposób na zwiększenie efektywności pomocy poprzez pracę w środowisku, jak również na obniżenie kosztów związanych z organizacją opieki zastępczej, w tym potencjalnego umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
- Dalsze aktywne pozyskiwanie środków na zatrudnienie asystenta rodziny poprzez udział gmin w konkursie MRiPS w ramach Resortowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
- Tworzenie Centrów wspierania rodzin z szeroką ofertą usług, Ośrodków Interwencji Kryzysowej.
- Tworzenie Centrów Usług Społecznych, których celem będzie ułatwienie świadczenia usług dostosowanych do potrzeb lokalnych społeczności.

5. PIECZA ZASTĘPCZA

Rekomendacje:

- Promowanie zawodowych rodzin zastępczych i zabezpieczanie na ten cel odpowiednich środków finansowych w budżecie samorządów.
- Zwiększanie nakładów na szkolenia dla rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka i kandydatów na rodziny adopcyjne.
- Rozwijanie specjalistycznego poradnictwa dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą.
- Rozwijanie współpracy instytucjonalnej w obszarze pieczy zastępczej.

- Prowadzenie lokalnych i regionalnych kampanii społecznych informujących i promujących ideę rodzicielstwa zastępczego.
- Upowszechnianie w systemie pieczy zastępczej rodzin pomocowych.
- Rozbudowa kadry powiatowych centów pomocy rodzinie. Konieczne staje się zatrudnienie pedagoga i terapeuty rodzinnego oraz doraźne zatrudnianie różnego rodzaju specjalistów, jak na przykład seksuologa, logopedy czy psychiatry.
- Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, np. rozwój mieszkalnictwa chronionego, upowszechnienie edukacji ekonomicznej.
- Zatrudnianie i rozwijanie form pracy asystentów rodziny w celu umożliwienia powrotu dzieci z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej oraz zapobieganie odbieraniu dzieci z rodzin do pieczy zastępczej.
- Zwiększenie dostępności wielokierunkowych usług społecznych rodzinom i osobom pełniącym funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dzieciom żyjącym w tych rodzinach.
- Wsparcie dzieci w rozwoju kompetencji i aktywności społeczno-zawodowej.
- Wzrost liczby koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- Rozwój usług organizacji czasu wolnego.

6. OSOBY KORZYSTAJĄCE Z POMOCY I WSPARCIA

Rekomendacje:

- Umacnianie i zwiększanie efektywności działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej np. poprzez standaryzację usług, wzmacnianie i profesjonalizację kadry, stosowanie innowacyjnych rozwiązań i narzędzi wspierających podopiecznych pomocy społecznej.
- Prowadzenie aktywnej integracji adresowanej do klientów pomocy społecznej z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej. Należy również podejmować działania na rzecz zmiany postaw klientów, zwiększania ich aktywności oraz współuczestnictwa w rozwiązywaniu ich trudnych sytuacji życiowych.
- Wzrost aktywności gmin i powiatów w realizacji projektów z zakresu aktywnej integracji.
- Rozwój usług adekwatnych do potrzeb osób długotrwale bezrobotnych, w szczególności: świadczonych w klubach integracji społecznej, centrach integracji społecznej oraz w spółdzielniach socjalnych.
- Utrzymanie i wzmocnienie działań aktywizująco-wspierających, kierowanych do całych rodzin korzystających z pomocy społecznej, szczególnie przez rozwój pracy socjalnej, usług społecznych i działań profilaktycznych zapobiegającym występowaniu problemów społecznych.
- Uwzględnienie w nowej perspektywie finansowej rozwoju usług kierowanych do osób długotrwale bezrobotnych, ale również działań wzmacniających reintegrację społeczno-zawodową całych rodzin osób długotrwale pozostających poza rynkiem pracy.
- Wymiana informacji i doświadczeń pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi w obszarze pomocy społecznej i aktywnej integracji w regionie, w tym poprzez wymianę dobrych praktyk.
- Wdrażanie w jednostkach pomocy i integracji społecznej oraz innych instytucjach, placówkach i organizacjach Modelu Kooperacji, czyli współpracy międzyinstytucjonalnej podmiotów

z różnych sektorów polityki społecznej na rzecz wsparcia jednostki i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej.

- Efektywne gospodarowanie żywnością, np. poprzez usługi Banków Żywności.
- Rozwój systemu wsparcia osób bezdomnych.

7. DŁUGOTRWALA LUB CIĘŻKA CHOROBA ORAZ NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Rekomendacje:

- Zaleca się tworzenie większej liczby ośrodków wsparcia dziennego i mieszkań chronionych/wspomaganych, dla osób, które są na tyle samodzielne, aby funkcjonować przy umiarkowanym wsparciu i nie są obłożnie chore. Plusem powyższych rozwiązań są ich koszty relatywnie niższe niż opieka w domach pomocy społecznej.
- Tworzenie mieszkań chronionych/wspomaganych wolnych od barier architektonicznych, wyposażonych w różnego rodzaju udogodnienia techniczne, czujniki itp., zastępujących pobyt w placówce całodobowej, przy jednoczesnym stworzeniu warunków do samodzielnego funkcjonowania i integracji z lokalną społecznością.
- Z uwagi na znaczne obciążenie opiekunów osób niesamodzielnych należy propagować tworzenie instytucji opieki „wytchnieniowej” (takich jak Dom Krótkiego Pobytu).
- Aktywizacja zawodowa osób z niepełnosprawnością – poprzez zapewnienie dostępu do szkoleń, staży i pośrednictwa pracy, doradztwa zawodowego, a także wsparcia psychologicznego niwelującego negatywną postawę wobec pracy jako wartości.
- Rozwój usług społecznych na rzecz rodzin w trudnej sytuacji życiowej z powodu niepełnosprawności ich członków, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w zakresie poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego i rodzinnego).
- Realizacja kompleksowych form wsparcia na rzecz osób z niepełnosprawnościami (w tym dzieci i młodzieży), dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości zarówno w zakresie aktywizacji społecznej, jak i zawodowej, w tym rozwijanie usług asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami oraz usług opiekuńczych dla osób starszych i niesamodzielnych w miejscu zamieszkania tych osób lub w dziennych ośrodkach wsparcia czy placówkach całodobowych.

8. WSPARCIE OSÓB STARSZYCH

Rekomendacje:

- Deinstytucjonalizacja usług społecznych na rzecz osób starszych m.in. poprzez:
  1. organizowanie opieki środowiskowej nad osobami starszymi w miejscu ich zamieszkania, w tym m.in.:
    - zatrudnienie wykwalifikowanych opiekunów,
    - angażowanie pomocy sąsiedzkiej,
    - aktywizowanie środowiska lokalnego,
    - wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach opiekuńczych np. teleopieki, systemów przywoławczych, telemedycyny,
    - rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych, w tym z zakresu rehabilitacji oraz specjalistycznego poradnictwa,
    - tworzenie mieszkań chronionych dla osób starszych,

- tworzenie placówek wsparcia dziennego na rzecz osób starszych (m.in.: Kluby Seniora, Gospodarstwa opiekuńcze, Dzielne domy pobytu),
  - opiekę wytchnieniową,
  - usługi asystenta osoby starszej,
  - tworzenie Lokalnych domów pomocy społecznej i Rodziny domów pomocy.
2. Doskonalenie i rozwijanie opieki nad seniorem w formie usług opiekuńczych w środowisku, jako formy bardziej przyjaznej dla osoby starszej i oszczędniejszej dla budżetu.
- Podjęcie działań zmierzających do zapewnienia wykwalifikowanej kadry celem zapewnienia usług na wysokim poziomie.
  - Doskonalenie i rozwijanie wysokiej jakości usług specjalistycznych w miejscu zamieszkania, (rehabilitacja, opieka medyczna, opieka paliatywna, kontakt ze środowiskiem lokalnym),
  - Podejmowanie działań zmierzających do zapewnienia opieki zdrowotnej osobom starszym, tj.: zwiększenie miejsc w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz utworzenie oddziałów oraz poradni geriatrycznych.
  - Edukacja członków rodziny w zakresie podstawowej opieki pielęgniarstwa nad osobą starszą/ z niepełnosprawnościami z wykorzystaniem różnego rodzaju aplikacji i e-learningu.
  - Realizowanie różnorodnych form aktywności społecznej, zawodowej, kulturalnej, sportowej osób starszych i innych (np. kluby seniora, Uniwersytety III Wieku).
  - Powoływanie gminnych rad seniorów.
  - Tworzenie programów na rzecz osób starszych, związanych z utrzymaniem samodzielności i aktywności, a także z wykorzystaniem ich potencjału życiowego.
  - Uruchamianie w regionie za pośrednictwem szkół wyższych specjalizacji pedagogicznych ukierunkowanych na pracę z osobami dorosłymi oraz starszymi, zaś poprzez studia podyplomowe – ukierunkowanie umiejętności i kompetencji osób pracujących w zawodach medycznych i okołomedycznych na pracę z osobami starszymi.
  - Poszerzanie działań służących aktywizacji – społecznej, zdrowotnej, edukacyjnej – osób marginalizowanych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, m.in. w oparciu o projekty dofinansowywane z UE oraz przez MRiPS.
  - Inspirowanie samorządów do opracowania programów na rzecz osób starszych w każdym powiecie i gminie.
  - Kształtowanie przestrzeni publicznej przyjaznej osobom starszym i z niepełnosprawnościami.

9. INFRASTRUKTURA POMOCY SPOŁECZNEJ

A. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

W związku z wystąpieniem w 2020 roku stanu epidemicznego związanego z wirusem SARS-CoV-2 w grupie ryzyka zakażenia były osoby starsze, przewlekłe chore, z niepełnosprawnościami, wymagające stałej opieki. Najbardziej zagrożeni byli w szczególności podopieczni DPS, skupieni w dużych, zamkniętych środowiskach, a także ich opiekunowie.

Rekomendacje:

- Kształcenie i rozwój zawodowy pracowników DPS, w tym osób bezpośrednio świadczących mieszkańcom usługi opiekuńcze i wspomagające poprzez umożliwienie dostępu do szkoleń, warsztatów, konferencji, dobrych praktyk.
- Zwiększanie wynagrodzeń pracowników DPS poprzez dofinansowanie dodatków, umożliwienie awansu zawodowego, podwyższania kwalifikacji.
- Objęcie szczególną opieką pracowników i pensjonariuszy DPS poprzez pomoc im w zapewnieniu bezpieczeństwa i higieny dofinansowując zakup środków ochrony osobistej, wyposażenia itp. związanych z zapobieganiem epidemii COVID-19.
- Zatrudnianie (lub zlecanie zadań) dodatkowych osób do pracy w DPS w celu zapewnienia jak najlepszej opieki pensjonariuszom oraz możliwości pracy rotacyjnej umożliwiającej jak najmniejszy kontakt poszczególnych grup pracowników między sobą.

B. ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

Rekomendacje:

- Wskazane jest zwiększenie liczby ŚDS, szczególnie na terenach tych powiatów, gdzie występują w niewystarczającej liczbie.
- Poszerzenie środowiskowego systemu wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez tworzenie lokalnych klubów samopomocy oraz utworzenie dodatkowych miejsc w środowiskowych domach samopomocy, szczególnie całodobowego pobytu, np. poprzez zlecanie tych zadań w drodze otwartych konkursów ofert organizacjom pozarządowym.
- Wsparcie środowiskowe dzieci z różnego rodzaju niepełnosprawnościami i ich rodziców (opiekunów) oraz osób z autyzmem po 24 roku życia.

C. DZIENNE DOMY POMOCY

Rekomendacje:

- Bieżące monitorowanie zapotrzebowania na powstawanie i funkcjonowanie DDP.
- Podjęcie działań zmierzających do powstania w każdej gminie co najmniej 1 dziennego domu pomocy lub stałe zwiększanie ich liczby w gminach już posiadających te placówki, wg zdiagnozowanych potrzeb.
- Zwiększenie wysokości środków finansowych w gminnych budżetach na powstawanie dziennych domów pomocy.
- Rozbudowa systemu opieki środowiskowej skierowanej do osób starszych i ich rodzin w celu podwyższenia komfortu życia oraz przedłużenia możliwości przebywania dłużej w ich środowisku (większa efektywność tego typu wsparcia oraz obniżenie kosztów, które wiązałyby się z umieszczaniem seniorów w placówkach całodobowych).
- Ubieganie się przez samorządy o dotacje w ramach Programu Rządowego „Senior+”.
- Tworzenie w gminach dziennych domów opieki medycznej wspierających przede wszystkim osoby starsze w procesie powrotu do samodzielności po okresie pobytu w szpitalu.

D. MIESZKANIA CHRONIONE

Rekomendacje:

- Dalszy rozwój mieszkań chronionych w województwie dla różnych grup odbiorców (w szczególności dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze,

osób z niepełnosprawnościami i osób starszych) oraz zabezpieczenie zwiększonych środków finansowych na ich utrzymanie i prowadzenie.

E. PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ

Rekomendacje:

- Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych oraz podmiotów reintegracji typu KIS, CIS, WTZ, ZAZ w celu stworzenia i zwiększenia liczby miejsc pracy dla osób wykluczonych społecznie.
- Wspieranie samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, w tym z funduszy Unii Europejskiej na rozwój i modernizację infrastruktury instytucjonalnej.
- Podejmowanie działań promocyjnych związanych z rozwojem podmiotów ekonomii społecznej (m.in. spółdzielni socjalnych).
- Wzmocnienie współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i instytucji rynku pracy w celu podejmowania działań na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy, w tym w podmiotach ekonomii społecznej i przedsiębiorstwach społecznych w celu aktywizacji osób bezrobotnych i umożliwienia powrotu na rynek pracy.
- Obejmowanie wsparciem osób z niepełnosprawnościami zatrudnionych w ZAZ-ach chcących podjąć zatrudnienie na otwartym rynku pracy. Wspieranie rozwoju ZAZ-ów i WTZ-ów sprzyja aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami
- Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie liczby miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami oraz realizowanie szkoleń i kursów dla osób z niepełnosprawnościami chcących podnieść swoje kwalifikacje zawodowe lub chcących się przekwalifikować zawodowo

10. KADRA JEDNOSTEK ORGANIZACYJNYCH POMOCY SPOŁECZNEJ

Rekomendacje:

- Zwiększanie zatrudnienia pracowników socjalnych a także specjalistycznej kadry: prawników, psychologów, pedagogów, doradców zawodowych, mediatorów, asystentów rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
- Zwiększanie zatrudnienia asystentów rodziny, np. w ramach projektów.
- Systematyczne zwiększanie wynagrodzenia kadry poprzez dofinansowanie dodatków, umożliwienie awansu zawodowego, podwyższania kwalifikacji.
- Kształcenie i doskonalenie kadry zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.
- Promowanie studiów na kierunkach przygotowujących do pracy na stanowisku pracownika socjalnego oraz zachęcanie studentów do podjęcia pracy na tym stanowisku.

11. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI – ZADANIA ZLECONE W OBSZARZE POMOCY I WSPARCIA

Rekomendacje:

- Podejmowanie działań w partnerstwie lokalnym i dążenie do zwiększania liczby umów na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej zlecanych organizacjom pozarządowym.
- Promowanie wśród samorządów terytorialnych współpracy z III sektorem np. poprzez organizowanie cyklicznych spotkań przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego

z organizacjami pozarządowymi, mających na celu wypracowanie płaszczyzny stałej współpracy.

- Zachęcanie organizacji pozarządowych do inicjowania współpracy z samorządami lokalnymi (tzw. „inicjatywy oddolne”).
- Pobudzanie aktywności społecznej i obywatelskiej, szczególnie w gminach wiejskich, w których brakuje podmiotów trzeciego sektora.
- Promowanie i budowanie wolontariatu w społeczności lokalnej, w tym wolontariatu seniorów.
- Wymiana informacji o podejmowanych działaniach pomiędzy JST, NGO a społecznością lokalną.
- Wspieranie JST w kontynuowaniu organizacji prac społecznie użytecznych.
- Budowanie partnerskich relacji pomiędzy samorządami i organizacjami pozarządowymi, w szczególności poprzez zlecenie podmiotom niepublicznym prowadzenia placówek pomocy społecznej, organizacje i prowadzenie świetlic środowiskowych;
- Promowanie organizacji pozarządowych działających w szczególności na rzecz osób starszych poprzez zlecenie przez samorzady zadań w tym obszarze oraz dofinansowanie i organizowanie działań zmierzających do profesjonalizacji i specjalizacji organizacji w tym zakresie.

Spis map, tabel i wykresów

Spis map

Mapa 1. Podział administracyjny województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 roku.....	6
Mapa 2. Stopa bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. wg powiatów.....	7
Mapa 3. Liczba mieszkań komunalnych w zasobach gmin województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r.	10
Mapa 4. Liczba mieszkań socjalnych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 roku.....	11
Mapa 5. Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w gminach województwa warmińsko-mazurskiego w 2020 r.	17
Mapa 6. Domy Pomocy Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.....	28
Mapa 7. Gminne i ponadgminne środowiskowe domy samopomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.	29
Mapa 8. Dzielne domy pomocy funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.	30
Mapa 9. Instytucje świadczące usługi na rzecz osób bezdomnych w województwie warmińsko-mazurskim według stanu na 31 grudnia 2020 r.....	31
Mapa 10. Całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.	32
Mapa 11. Centra integracji społecznej wpisane do rejestru Wojewody Warmińsko-Mazurskiego wg stanu na 31 grudnia 2020 r.	33
Mapa 12. Kluby Integracji Społecznej funkcjonujące na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2020 r.....	34
Mapa 13. Zakłady aktywności zawodowej i warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r.	35
Mapa 14. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodek pomocy społecznej pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony na 2000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących w stosunku jeden pracownik socjalny na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.....	39
Mapa 15. Realizacja wymogu ustawowego zatrudniania przez ośrodek pomocy społecznej przynajmniej trzech pracowników socjalnych	40
Mapa 16. Wysokość środków finansowych na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej wydatkowane przez JST w 2020 roku w województwie warmińsko-mazurskim	44
Mapa 17. Gminy województwa warmińsko-mazurskiego, które w latach 2018-2020 uruchomiły usługi teleopiekuńcze	58

Spis tabel

Tabela 1. Udział procentowy poszczególnych grup społecznych w ogólnej liczbie bezrobotnych województwa warmińsko-mazurskiego i Polski w latach 2019-2020.....	8
Tabela 2. Rzeczywista liczba rodzin i osób objętych pomocą społeczną.....	13
Tabela 3. Gmina - zadania ośrodków pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)	19
Tabela 4. Powiat – zadania powiatowych centrów pomocy społecznej (w całym okresie sprawozdawczym)	24
Tabela 5. Rodzaje przyznanych świadczeń opiekuńczych w latach 2019-2020	26
Tabela 6. Zasoby instytucjonalne pomocy i wsparcia prowadzone przez powiat/gminę lub na zlecenie powiatu/gminy	35
Tabela 7. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	38

Tabela 8. Wydatki gmin i powiatów województwa warmińsko-mazurskiego (poniesione i planowane) na zadania z zakresu polityki społecznej w latach 2019-2021 w zł	41
Tabela 1. Projekty współfinansowane ze środków unijnych.....	45
Tabela 2. Informacja nt. podmiotów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, które uzyskały dofinansowanie w ramach konkursów i programów ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej w 2020 roku	45
Tabela 11. Współpraca z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy i wsparcia	49
Tabela 12. Liczba przysposobionych dzieci w województwie warmińsko-mazurskim w 2020 r. w podziale na wiek, płeć oraz miejsce pobytu przed przysposobieniem.....	51
Tabela 13. Działania merytoryczne Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie w 2020 roku.....	52

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2019 r.	7
Wykres 2. Udział procentowy wybranych grup wiekowych w ogólnej liczbie bezrobotnych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2019-2020.....	9
Wykres 3. Typy rodzin objętych pomocą społeczną.....	14
Wykres 4. Liczba osób w rodzinach, którym przyznano decyzją świadczenie w 2018, 2019 i 2020 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*	15
Wykres 5. Liczba rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie w 2018, 2019 i 2020 roku bez względu na rodzaj finansowania (zarówno w ramach zadań własnych i zleconych) z podziałem na powody*	16
Wykres 6. Liczba zawartych kontraktów socjalnych w latach 2019, 2020 wraz z prognozą na 2021 rok	18
Wykres 7. Liczba rodzin zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim	21
Wykres 8. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych w województwie warmińsko-mazurskim	22
Wykres 9. Struktura zatrudnienia w pomocy społecznej	38